

SORUN

BİRLİKTE SOSYALİST DERGİ

Sayı: 13 Kasım'89 Fiyatı: KDV Dahil 3000 TL.

- ☐ **Gürel Gülecan** : CUMHURBAŞKANI SEÇİMİ Mİ
12 EYLÜLÜ TAHKİM Mİ?
- ☐ **Şahin Baş** : EKİMİN GÜNCELLİĞİNDE NE YAPMALI?
- ☐ **Meriç Sezgin** : PARTİLEŞME SORUNU ÜZERİNE GİRİŞ
- ☐ **İsmail Arguvanlı** : BİRLİK VE PARTİ TARTIŞMALARININ
CİDDİYETİ PRATİK ÖRGÜTÇÜ
ÇABALARDA SINANIR
- ☐ **Temel Demirer** : TARTIŞILAN BİRLİK SORUNU ÜZERİNE
DÜŞÜNCELER
- ☐ **İsmail Yıldırım** : YURTDIŞINDAKİ SOSYALİSTLERİN
- ☐ **Temel Demirer** : FRANKFURT TARTIŞMALARI
- ☐ **Kirve Kalender** : DTK KOŞULLARINDA 'BURJUVA
DEMOKRASİ'Sİ OLASI MIDIR? YA DA
BUNA BAĞINTILI ELEŞTİREL
İRDELEMELER
- ☐ **Aykut Akbaş** : V.KOROTİÇ KOMÜNİST Mİ, TÜCCAR MI?
- ☐ **Kirve Kalender** : TARİHSEL ARKA PLANI İLE
PERESTROYKA'YA İLİŞKİN GÖZLEMLER
- ☐ **Aytunç Altındal** : MARKSİZM VE GELECEK İLE MURAT
BELGE'NİN SOHBETİ ÜZERİNE SOHBET...
- ☐ **Halid Özkul** : LİBERAL BURJUVAZİNİN RADİKAL
"FEYLESOFU" BAY MB'NİN DEHASI
PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜNÜ NASIL
ALTETTİ?
- ☐ **Sırrı Öztürk** : Dr.HİKMET KIVILCIMLI'NIN
ÖĞRETTİKLERİ
- ☐ **Ali Özdoğu** : SOSYALİST SORUMLULUK YA DA
PERİNÇEK'E 55 İMZALI YANIT ÜZERİNE
- ☐ **Fatoş Güney** : ÇAĞRI: YILMAZ'IN ANITINA KATIL!
- ☐ **A.Permous Bameri** : PEŞMERGE KAMPINDAN MEKTUP....
SİNİR GAZİ-SİYANİD-PHOSOGENE-
HARDAL GAZİ- 120.000'DEN FAZLA EVSİZ
İNSAN

Şiirleriyle: **Öncü-Necmettin Çakır-A.Kadir Şimşek**
Halid Özkul-Ferhan Ercan-Ahmet Kerem Çebi

SORUN BİRLİKTE SOSYALİST DERGİ

Sayı: 13

Kasım'89

Fiyatı: KDV Dahil 3000 TL

İÇİNDEKİLER

□ Sorun	: OKURLARLA BİRLİKTE	2
□ Öncü	: KOZMOS	3
□ Sorun	: POLİTİKA CEPHESİNDE ÖNEMLİ GELİŞMELER	5
□ Gürel Gülecan	: CUMHURBAŞKANI SEÇİMİ Mİ, 12 EYLÜL'ÜN TAHKİMİ Mİ?	9
□ Şahin Baş	: EKİMİN GÜNCELLİĞİNDE NE YAPMALI?	12
□ Meriç Sezgin	: PARTİLEŞME SORUNU ÜZERİNE GİRİŞ	14
□ Necmettin Çakır	: TÜRKÜSÜNÜ SÖYLÜYORUM	16
□ İsmail Arguvanlı	: BİRLİK VE PARTİ TARTIŞMALARININ CİDDİYETİ PRATİK ÖRGÜTÇÜ ÇABALARDA SINANIR	17
□ A. Kadir Şimşek	: SELAM	19
□ Temel Demirer	: TARTIŞILAN BİRLİK SORUNU ÜZERİNE DÜŞÜNCELER	20
□ Halid Özkul	: SÜREÇ	25
□ İsmail Yıldırım	: YURTDIŞINDAKİ SOSYALİSTLERİN FRANKFURT TARTIŞMALARI	26
□ Temel Demirer		
□ Kirve Kalender	: DTK KOŞULLARINDA 'BURJUVA DEMOKRASİ'Sİ OLASI MIDIR? YA DA BUNA BAĞINTILI ELEŞTİREL İRDELEMELER	30
□ Aykut Akbaş	: V. KOROTİÇ KOMÜNİST Mİ, TÜCCAR Mİ?	43
□ Kirve Kalender	: TARİHSEL ARKA PLANI İLE PERESTROYKA'YA İLİŞKİN GÖZLEMLER	45
□ Ferhan Ercan	: İŞKENCE	53
□ Aytunç Altındal	: MARKSİZM VE GELECEK İLE MURAT BELGE'NİN SOHBETİ ÜZERİNE SOHBET...	54
□ Halid Özkul	: LIBERAL BURJUVAZİNİN RADİKAL "FEYLESOFU" BAY MB'NİN DEHASI PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜNÜ NASIL ALTETTİ?	57
□ Sırrı Öztürk	: DR. HİKMET KIVILCIMLI'NIN ÖĞRETTİKLERİ	64
□ Ali Özdoğu	: SOSYALİST SORUMLULUK YA DA PERİNÇEK'E 55 İMZALI YANIT ÜZERİNE	68
□ Sorun	: FATOŞ GÜNEY'İN ÇAĞRISI	71
□ A. Permous Bameri	: PEŞMERGE KAMPINDAN MEKTUP... SINIR GAZİ+SİYANİD+ PHOSOGENE+HARDAL GAZİ= 120 000'DEN FAZLA EVSİZ İNSAN	73
□ A. Kerem Çebi	: KÖŞESİZ AYRAÇTA BİRİ	75

Fotoğraflar: Temel Demirer. Desenler: İsmail Yıldırım

SORUN, BİRLİKTE SOSYALİST DERGİ: 13 / Kasım'89 (Şimdilik iki ayda bir çıkar) ☆ Sahibi ve Yönetmeni: Sırrı Öztürk ☆ Yazı İşleri Müdürü: Aykut Akbaş ☆ Yönetim Yeri ve Adresi: Babıâli Cad. No: 6/2 K/1 Cağaloğlu-İst. Tlf: 527 45 38 ☆ Dağıtım: Birlikte Yayıncılık ☆ Dizgi: Bibliotek ☆ Baskı: Gözlem Mat. Koll. Şti. ☆ Abone Koşulları: Yurtiçi (6 sayı): 18 000 TL. Yurtdışı: 30 DM ☆ Abone Bedeli: Posta Çeki 98213 ya da T. İş Bankası Türbe Şubesi-İst. Hesap No: 18474 adresine gönderilebilir. ☆ Yazılı metinler kaynak gösterilerek kullanılabilir. Yayın ilkelerimizle bağdaşmayan ilânlar kabul edilmez.

OKURLARLA BİRLİKTE

SORUN BSD Çalışanları, yüzakıyla 13. sayısını da üretti. İlk sayımızdan bu yana iki yıl bitti; üçüncü yıla girdik. SORUN'da, sosyalizm ortak paydasında bütünleşen, farklı yaklaşımları sunmaya, birlikteliği bu süreçte somutta göstermeye çalıştık. Böylelikle birlikteliğin ne anlama geldiğini, ayrıca, yarın da nasıl olması gerektiğinin bir örneğini sergiledik. Bu anlayışın devrimci kadrolar arasında geliştirilip güçlenmesini uygun bulduk. SORUN BSD'nin işlevsel oluşunu biraz da buna bağladık. Her sayısındaki yeni imzalar birlikteliğin harcını pekiştirdi. Bir yayın organının ilkeli ve işlevsel olması, iş içinde belirleniyor. Dil, üslup, içerik ve dilbirliği konusundaki hata ve eksiklerimizi iş içinde yetkinleştirecek, bu tutumu yaygınlaştıracaktır. Üretim ve eylemde sinanmayan birlikteliklere, bu nedenle iyimser bakmıyoruz.

SORUN BSD Çalışanlarının gündem yaptığı ve bize özgü değerlendirmelerin suskunlukla geçirilmesi ve kimilerince bunlardan yararlanılarak anılmaması, aslında bir siyasi terbiye ve devrimci ahlâk sorunudur. Bu niteliklerden yoksun "devrimci"leri açığa vurmak boyunumuzun borcudur.

Meriç Sezgin, Partileşme Sorunu Üzerine bir dizi yazı hazırlıyor; ilkinin bu sayıda okuyacaksınız. Birlik ve Parti konusunu işleyen öteki yazılar SORUN BSD'nin asıl yazılarını oluşturuyor. Öte yandan Şahin Baş ve Halid Özkul arkadaşlarımız, yeni imzalar olarak öne çıkıyorlar. Sürekli yazamayan Aytunç Altındal arkadaşımız da bundan böyle yazmaya çalışacak;

SORUN BSD Çalışanlarından Sırrı Öztürk, Aykut Akbaş, Zeki Öçal, Ali Özdoğu, İsmail Arguvanlı, Gürel Gülecan ve yurtdışındaki arkadaşlarımızdan Temel Demirer, Kirve Kalender bu sayımızın bilinen imzaları arasında. Coşkun Adalı'nın da yazıları özlemle aranıyor.

IBM Dizgi tekniğine yabancı oluşumuz nedeniyle birçok dizgi hataları oldu. Bundan böyle bu türden hatalarımız olmayacaktır. Özür diliyoruz.

Kasım ayı, en başta Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nin 72. yıldönümü; ülkede katledilen onlarca Devrimcinin de yıldönümüne rastlıyor. Herbirini ayrı ayrı anamıyoruz. Devrimci mücadelede özveride bulunan bütün devrimcilere ebedi saygı! Hareketimizin yüzakı militan kadrolara sevgi! Ülkemiz İşçi Sınıfı Hareketini onurlandıran bütün Devrimci arkadaşlarımızı, ayrım gözetmeden, anıyor; kaybettiklerimizin eksikliğini duyuyoruz.

Daha nitelikli ve donanımlı bir SORUN'u birlikte üretmek umuduyla....

KOZMOS

Aytunç Altında'ya

Kan gülü bugün bende açar
Bütün güzelliğiyle
Saracak birazdan
Her yanıma doğa
Civılcıvıl kuş sesleri
Mavi-mavi gökyüzü
Yağmur dinmiş güneş açmış
Dayanılmaz kokularına o güzelim çiçeklerin
Anam ne güzel
Gözyaşı istemem sakın ağlama
Kan gülü bugün bende açar
Bütün güzelliğiyle

Öncü

1977

POLİTİKA CEPHESİNDE ÖNEMLİ GELİŞMELER

Her seçim bir hesaplaşmadır. Cumhurbaşkanlığı seçimi hesaplaşmasında gündemi sosyalistler belirlemiyor. Oysa burjuva partilerinin programları karşısında sosyalist alternatifi (tek yöntemi) sunacak bir İSP asıl gündemi belirlemeliydi. Sosyal mücadelenin her dönemecinde fenersiz yakalanan kimi "sol"ları sorgulamanın tam da zamanıdır.

Burjuvazi şöyle ya da böyle gündemindeki sorunları çözmeye yönelecektir. Sosyalizmin bağımsız ve onurlu sesini yükseltecek, bu karambolde işçi sınıfı ve emekçilere sunulan göz bağlarını yırtıp atacak ciddi bir İSP'ne şiddetle ihtiyacımız var.

Özal'ın odağa yerleştirildiği bir senaryo, kütlelerin bilinçlenmesini, inisiyatif kullanmasını köreltmeye ve konuyu saptırmaya yöneliktir. Oysa sistemin mantığını açığa vurmak, 12 Eylül'ü sorgulamak ve onun uzantısı ANAP'ni yargılamak gerekiyor.

Türkiye'de sosyal uyanışı örgütlemek, kütlelerin yaratıcı gücünü seferber etmek, bunu bilince çıkarmak mümkündür.

Sistem bütün kurumlarıyla düzenini kurmuştur. Parlamento, siyasi partiler, sendikalar, basın vb. bu düzlemde işlemektedir. Demokratik hak ve özgürlüklerimizi gasbeden devlet tekelci kapitalizmi, önündeki engelleri aşmada oldukça donatımlıdır. Militarist polis devletine dayalı gücün, işçi ve emekçiden yana kırılıp aşılması mücadelesinde; bizce, "Özal seçilirse-seçilmezse" tartışması yanlıştır.

Gündem yapılması gereken sorun, sistemi sorgulayabilecek, yol gösterecek örgütlenmelerin oluşturulması sorunudur. Sosyalistlerin, devrimci kadroların alabildiğine dağılmış olduğu koşullarda, vurgulanacak ana sorun budur.

İşçi sınıfının siyasal ve sendikal birliğinin sağlanamadığı ortamda doğallıkla "Evren ile Özal" tartışılmaktadır.

Siyasal-ekonomik bunalım şartlarında sansasyon ve öteki saptırıcı değerlendirmeler dışında bilimsel, namuslu, açık ve öğretici bir mesaj vereceksek konuyu bu şekilde ele almalıyız.

Bu çerçevede hazırlanmış bir yazımızı iç sayfalarımızda okuyacaksınız.

Garip Bir Bildiri

Geçtiğimiz günlerde 87 öğretim üyesinin imzasını taşıyan bir bildiri kamuoyuna açıklandı. "Türkiye Cumhuriyeti'ni her türlü gerici akıma ve ilerleme yolundan saptırma çabalarına karşı" tavır almaya çağıran bu bildirinin hemen Cumhurbaşkanlığı seçimi öncesinde açıklanması anlamlıdır.

Gericilik denilince, kara cüppe ve kara çarşaftan ötesini göremeyen bu "bilim" adamlarını dokuz yıllık suskunluk ve yılgınlıktan çıkmaya iten şey, acaba nedir?

Dokuz yıl önce ülkemizde postal sesleri altında tarihsel geri gidişin temelleri atıldı. Uluslararası tekelci sermaye ve onun uzantısı devlet tekelci kapitalizminin önündeki bütün engeller bir bir kaldırıldı. Sendikalardan, üniversiteye ve burjuva parlamentosuna kadar tüm kuruluşlar saldırıdan nasibini aldı. Bütün bunlar olurken susan ve hattâ bağlılık mesajı veren bilim adamlarımızın mağdur olmayan kesimi, şimdi yayınladıkları bildiriyle aslında başka bir beklenti içinde olduklarını açıklamışlardır.

Asıl amaç, 'laik Türkiye elden gidiyor' yaygaraları ile "bazılarını" göreve çağırmaktır. Oysa "bazı"larının laiklik umurunda olmadığı gibi, şeriat yanlılarının en çok gelişimi onların devrinde ve sayesinde olmuştur.

Bu türden bildirilerin demek istedikleri hususunda devrimci kamuoyunun uyanık olması gerekiyor. "Yarın, ülkede: 'Konya Mitingi' gibi bir iki eylem örgütlenir; peşi sıra kimi tarikatların defteri dürülerek, harekete geçilir; bunun ardından da 'askeri darbe' gelir. Bu sefer gelen 'askeri darbe'nin gerekçesi, 'sol' değil, 'irtica' olacaktır. Çünkü, 'sol'a yeniden vurmanın inandırıcılığı kalmamıştır. Şimdi sıra, 'sağ'a vuruyor gösterip 'sol'un desteğini almak 'hesabına' gelmiştir. Çünkü, böyle bir 'askeri darbe'yi haklı gösterecek, göğsü çıkartacak 'sol'lar, görev başındadır. Bu uzlaşmanın ardından gelecek şey ise hiç te sürpriz olmayan: 'Kahrolsun gomonistler!...' yaygarasıdır." (Sırrı Öztürk, Partileşme Sorunu II, Sorun Yayınları, s. 103-104, 1987)

"Kürtler, İnsan Hakları ve Kültürel Kimlik" Toplantısı

Fransa Özgürlük Vakfı, 14-15 Ekim 1989 tarihlerinde, Paris Kürt Enstitüsünün de girişimiyle, Paris'te "Kürtler, İnsan Hakları ve Kültürel Kimlik" adlı bir toplantı düzenledi. Bu konferansa birçok ülkeden konuşmacılar katıldı.

Bölgedeki "Kürt Sorunu" üzerine, en başta ABD ve AT ülkeleri olmak üzere, ayrı coğrafyadaki gerici rejimler farklı yaklaşım içindedir. ABD ve İngiliz emperyalizminin çıkarlarına göre çizilen bölge coğrafyasının siyasi haritası, "Kürt Sorunu"nu bu duruma sokmuştur. Bölge halklarının "kendi kaderlerini özgürce tayin ve ayrılma hakkı" evrensel ilkesini değerlendiren hiçbir ulus yoktur. Bu hakkı kayıtsız koşulsuz kullanmak isteyen Kürtler ise, asimilasyon, baskı, sömürü ve tehdit altındadır. Bu durum yüzlerce yıldır süren ezeli bir sorundur.

Bölgedeki sıcak mücadele, devam etmektedir. Çeşitli gerekçelerle ve "Gerilla Savaşı" düzeninde konumlanan Kürt Ulusal Kurtuluş Hareketi, dünyanın gündemini etkilemektedir.

Sorun, ülkemiz açısından da büyük bir öneme sahiptir.

Paris'teki konferansa yedi Kürt kökenli SHP milletvekili (İ. Hakkı Önal, Ahmet Türk, Kenan Sönmez, Adnan Ekmen, Mahmut Alınak, Salih Sümer, M. Ali Eren) de katıldı. "Kürt Sorunu"na evrensel ilkeler açısından bakmayan SHP, bu milletvekillerini partiden ihraç etmek niyetindedir.

Aralarında SORUN BSD yazarlarının da bulunduğu on imzalı (Şeref Coşar, Bülent Uluer, Kemal Bayram, Necdet Nakiboğlu, Feridun İhsan Berkin, Hasan Karavaç, İrfan Yavru, Ali Akbaba, Hasan Eksen, Temel Demirer) bir karar önerisi (1- Kürt Sorununun Orta

Doğu'daki adil, barışçı, demokratik çözümü, Kürdistan'ın bağımsızlığından geçer; 2- Bağımsız, birleşik ve demokratik bir Kürdistan yolunda, tam otonomi ve ulusal-kültürel özerklik önerileri geçersizdir; 3- Kürdistan'ın ulusal çıkarları ve bağımsızlık hedefi, çeşitli ülkelerin ekonomik / diplomatik vesayetine ve çıkarlarına feda edilmemelidir.), oturumu yöneten Bernard Kouchner tarafından işleme konulmadan 'demokratikçe hasıraltı edildi'.

Salon dışında toplanan çok sayıda PKK taraftarının protestoları arasında süren toplantı, İngiliz Parlamentosu İnsan Hakları Grubu Başkanı Lord Avebury'nin açış konuşmasında konuyu Türkiye'nin AET üyeliği konusuna getirmesi, Bayan Saharov'un iki taşın arasında Stalin döneminden bahsetmesi ve Halepçe Soykırımı'nın mimarı Saddam'ın kuklası Irak Kürt Özerk Bölgesi Başkanı Bahattin Ahmet'e "demokrasi" adına söz hakkı verilmesiyle, "batı tipi demokrasi"ci bir gündemi aşamadı.

Gelenler Dönüyor!

"Balkanlı göçmenler sorunu zamanla burjuvazinin aleyhine dönecektir" demiştik daha geçen sayımızda. Burjuvazinin zavallılığı o denli açıktır ki; silah geri tepmek için çok beklemeyi.

Oysa nasıl da çığırtkanlık yapılmıştı. Türkiye'nin Sesi Radyosu, Amerika'nın Sesi Radyosu ile el ele neler vaad edilmişti...

Ve göç başlayınca "Kararlılık Gösterisi" tatbikatı adı altında en az göç edenlerin iki katı sayısında NATO askeri yığılmıştı bölgeye. Türk askerleri ile birlikte yarım milyonu aşkın asker Bulgaristan'a karşı tetikte duruyordu. Ama adı tatbikat. Oysa planlı tatbikatlardan "Mehmetçik-89" Tatbikatı bir-iki ay sonraydı. Bir-iki ay arayla aynı bölgede böylesine büyük rakamlı sayılarla yapılan tatbikatları, dünyanın silahsızlanma sürecini en yoğun yaşadığı şu dönemde, kimse savunup açıklayamaz.

İşte böyle karşıladığımız "soydaş"larımız, yurtlarına geri dönmeye başladılar. Çünkü kimi yanlışlar yapılsa bile sosyalist üretim ilişkileri, vaatlerden öte pek gitmeyen ve özü insanın insanı sömürmesine dayanan kapitalist ilişkilerden daima iyidir. Balkan göçmenlerine BKP'nin anlatamadığını -onları Türkiye'de nelerin beklediği hususunda- kendileri yaşayarak çok acı bir şekilde öğrendiler; ve de geriye dönmeye başladılar. Yaşam en büyük öğretmendir. Şu aşamada sayıları 50 bini bulan geri dönenlerin göç nedenlerini yerinde değerlendirip, yaşadığı ülkede sistemin etkili bir üyesi olmanın gereğini değerlendireceğini umuyoruz.

Diyarbakır'da Açlık Grevi

Alman Deutag şirketinin Diyarbakır'daki sondaj kulelerinde çalışan işçiler, sendikaya üye olmaları nedeniyle işten atıldı. 116 işçinin işine son verildiği Deutag'da, işten atılmaların ilk üç gününde 6 işçi, daha sonra da 5 işçinin katılımı ile 11 işçi halen açlık grevini sürdürüyor.

İşçilerin Petrol-İş Sendikası'na üye olmalarının ardından, emperyalist tekel SHELL'in kontrolü altındaki şirket patronu çeşitli yıldırma oyunları tezgahlamaya girişti. Bu arada şirkette bulunan yabancı işçilerle yerli işçileri birbirlerine kışkırtmaktan (yerli işçiler asgari ücret alırken, yabancı işçiler 20 ila 60 milyon lira arasında değişen ücret almaktalar), elektrik ve suların kesilmesine kadar bir çok provakasyonu yürürlüğe koyan patron, en sonunda 116 işçinin işine son verdi.

Deutag patronunun polisi de arkasına alarak giriştiği insanlıkdışı ve antidemokratik baskı ve yıldırma girişimlerine karşılık, kararlı mücadeleden vazgeçmeyen işçiler, açlık grevi öncesinde de birlikte, örgütlü mücadelenin güzel örneklerini sundular.

Sermayenin en ilkel ve vahşi saldırılarına hedef olan Deutag işçileri, onurlu bir direniş örneği vermektedirler.

Paris'te Bir Yürüyüş

Federal Almanya'da yargılanmaya başlanacak 16 Kürt politikacı için Paris'te bir protesto yürüyüşü yapıldı. 21 Ekim 1989'da yapılan yürüyüşü ERNK, Avp. Dev-Genç, Sosyalist Taraftarları, TKP/B-Fransa, THKP/C Acilciler, Ekim, TKP-Fransa, Direniş Hareketi destekledi.

Kendi halkının özgürlük savaşçıları durumunda olan ve bundan başka hiçbir suçları olmayan 16 Kürt politikacının özgürlüğüne kavuşturulması mücadelesinde bu yürüyüş ilk adım oldu. Ancak konu, çok uzun bir süre kamuoyunun gündeminde kalacak. Burjuvazi, bu yöndeki saldırılarını, şimdiden, çok yönlü başlatmış bulunuyor. Bu saldırıları, açığa çıkarıp geriletmek hususunda bütün devrimcilere görev düşmektedir.

Yurtdışında Bir Cinayet Daha...

İsviçre-Neuchatel'de Mehmet Türk bir saldırı sonucu öldürüldü. TKP/ML Hareketi taraftarı olan Mehmet Türk'ün Aydınlıkçılar tarafından katledildiği iddia edilmektedir. Bir devrimcinin bu şekilde yitirilmesi, bundan öncekiler de hatırlanacak olursa çok acı bir durumdur.

Bu türden acıların bir daha yaşanmaması için çok daha uyanık, sorumlu ve devrimci ahlâklı olmak gerekmektedir.

Mehmet Türk'ün cenazesi, İstanbul'a getirildiğinde yapılacak mitingi önlemek amacıyla, polis tarafından gece yarısı kaçırıldı. Ertesi gün cenazeyi almak için toplanan ve durumu protesto edenlerden 11 kişi gözaltına alındı.

"Gecekondu Halkıyla Dayanışma Mitingi" Engellendi

GEYAD (Gecekondu Halkıyla Dayanışma Derneği) nin düzenlemek istediği miting İstanbul Valiliğince engellendi. Bu keyfi tutumu protesto eden dernek yöneticileri ve tertip komitesinden 5 kişi gözaltına alındı.

Burjuvazi miting, gösteri, yürüyüş vb. gibi demokratik hak ve özgürlüklerin nasıl kullanılacağını, yasal ve anayasal ölçülerde kısıtlaması yetmiyormuş gibi, bir de keyfi yöntemleri kullanmaktadır. Mitingsiz, grevsiz, gösterisiz bir toplum hayali, ancak faşist ve polis devletinde mümkündür. Bugünkü yönetim ise bu duruma bakmadan rahatlıkla "demokrasi", "insan hakları", vs. diyebilmektedir. Bütün devrimciler, kütle çıkışlarının büyük önemi ve gerekliliği konusunda, sorumluluk, dayanışma ve bütünlüklü hareket etmek durumundadır. Demokratik hak ve özgürlüklerimizin kullanılması, burjuvazinin baskı, tehdit ve kışkırtmalarının geriletilip aşılması, tutarlı bir demokrasi mücadelesi'nin somutta gösterilerek, bu mücadelenin sosyalizmle bağlanması gerekiyor.

SORUN BSD Çalışanları

26.10.1989

CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMİ Mİ? 12 EYLÜL'ÜN TAHKİMİ Mİ?

Gürel Güleyan

Yaz aylarından itibaren başlayan titreşim, son iki ay içinde uğultuya dönüştü. "Yeni Cumhurbaşkanı kim olacak?"tı. "Ya muhalefet bu işe ne der?"di.

Bilinçli olarak körüklenen bu uğultu içerisinde, gündemi kim bilir kaçınıcı kez, yine onlar belirledi. İsimler ve oy sayıları üzerine yorum yapıp, stratejiler saptanırken "hafıza-ı beşer" yine "nisyan ile malûl oldu".

Oysa konu ne indirgenmek istendiği ölçüde önemsiz, ne de bu kadar düzdü ve doğurgan tarih ananın notları bir an olsun unutulmaksızın incelenmeliydi:

12 Eylül 1980: Gerekçeden Sonuca Bütünlüklü Bir Karşı Saldırı

Türkiye'de bir arada anılsalar da, çok önemli sınıfsal farklılıklar içeren son iki darbenin birincisinden sonra, 1962-1976 döneminde önemli miktarlarda dış kaynak enjektisi ile ayakta tutulan bir ekonomik yapı kurulur.¹ Eksenini yerli sınai üretimin artırılmasının oluşturduğu; korumacı iç pazara dönük ve ithal ikameci bir ekonomi politikası hayata geçirilir. Yerli üretime öncelik veren, ulusal sınırlar ile kollanmış sermaye politikalarının zorunlu bir sonucu olarak iç pazarı genişletici bir ücret ve fiyatlandırma politikası izlenir.² Bir yanı 1961 Anayasası'nın hak ve özgürlükler dizgesine, diğer yanı genişlemeci ekonomi politikalarına dayanan bu popülist dönem, egemen blok ile geniş halk kitleleri arasında arızı bir uyum durumu yaşatır. 12 Mart dönemi sayılmazsa, bu görece uyum 1977'deki bunalım konjonktürüne kadar sürer.³

1970'lerin ilk yarısında 1960'lardaki hızını koruyan büyüme süreci, 1970'lerin ikinci yarısında, ithal ikameci sermaye birikiminin sınırlarına ulaşması ve 1974'ten itibaren tüm dünyayı etkileyen "Petrol Bunalımları"nın da katkısıyla yerini ekonomik durgunluğa bırakır.⁴ Egemenlerin 12 Mart'ta çözemedikleri yapısal kriz dünya ekonomisinin içine girdiği büyüme ve buna bağlı olarak artan dış yardım ve kredilerle ancak 1977'ye kadar ertelenebilir.⁵

Tıkanan sistem, artık kendisini yeniden üretememektedir.

Tam bu noktada Türkiye, uluslararası işbölümü çerçevesinde yeni bir role memur edilir. Yerel adı "24 Ocak Kararları" olacak olan politikaların esası, emeğin ve ulusal kaynakların daha dolaysız bir biçimde talana açılmasıdır. Orta derecede sanayileşmiş bir ülke olarak Türkiye'nin kanını satması demek olan "ihracata dayalı ekonomi", egemenler açısından ne kadar gerekliyse, sonuçları itibarıyla emekçiler için de o kadar karanlıktır.

Ekonomik alanda bunlar yaşanırken, toplumsal alanda da burjuvazi yeniliklere muhtaçtır: Özellikle 70'lerden sonra sesini yükselten işçi sınıfı ve sınıfa malolmasa da elinden geleni ardına koymayan devrimci muhalefetin varlığı, eksikliğine rağmen gereken yapısal değişimin önünde engeldir. Hallolunmalıdır.

Çeperleri kabaca çizilen bu türden bir sürecin ardından burjuvazi, üniformalı yüzü ile kendisini gösterir: 12 Eylül 1980.

Darbenin tepesinde yeralan Orgeneral Kenan Evren daha ilk günden, yaşanacak reorganizasyonun yönünü işaretler. Darbe kaçınılmazdır çünkü; "düşmanın amaç ve yöntemleri, anarşi, terör ve bölücülüğün ulaştığı düzey, ÖZEL HUKUKİ TEDBİRLERE, İDARİ DÜZENLEMELERE, SOSYAL KOŞULLARIN GELİŞTİRİLMESİNE, MİLLİ EĞİTİM ve İŞ HAYATININ DÜZENLENMESİNE ihtiyaç göstermekteyken... olaylara seyirci" kalınıp, "en hafif deyişle müsamaha ve hoşgörü ile basiretler" bağlanmıştır.⁶ Ordu "en kısa zamanda... SİSTEMİN ŞİMDİ OLDUĞU GİBİ TIKANMASINA MANİ OLUCU VE Türk toplumuna yaraşır bir ANAYASA VE SEÇİM KANUNU İLE PARTİLER KANUNU HAZIRLAMAYI VE BUNLARA PARALEL DÜZENLEMELERİ YAPMAYI MÜTEAKİP... ÜLKE İDARESİNİ DEVREDECEKTİR"⁷

Makro planda teşhisten tedaviye bir bütünlük sunan Darbe Yönetimi, hızla hedeflerini gerçekleştirmeye girişir. Tarihe geçecek bir yasalaşma hızı içerisinde "yalnız M.G.K.'nin yasa çıkarma yetkisi bulunan... dönemde, rutin, geçici yasalar hariç olmak üzere 229 yasa yürürlüğe girmiştir. Danışma Meclisi'nin kurulması ile başlayan ikinci safha 23 ay sürmüş, 306 yasa ve 91 yasa gücünde kararname olmak üzere 397 yasa yürürlüğe konulmuştur."⁸ Yıllarca sürecek bir olağan yasama faaliyeti ile dahi eritilmesi mümkün olmayan bu yasalar yığınının yanısıra, 177 madde ve 16 geçici maddesiyle neredeyse her konuyu düzenleyen 1982 Anayasası gündeme sokulmuştur.

Sözün özü, bağın bozulduğu yetmezmiş gibi, bir de ateşe verilmiştir.

Bileylenen Yürütme: Donanan Burjuvazi

Ulyanov Usta'nın benzetmesiyle, cennetlerini kaybetme korkusu ile tanışan egemenler, 12 Eylül'den sonra düğüm üzerine düğüm atarak korkularını gömmek isterler. Bu doğrultuda yaşatılan zor ve zulümden gayrı, o iri oyuncaklarını; devlet aygıtını yeniden yoğururlar. Kendilerini gerekçelendirişlerindeki usdışılık uygulamalarına da yansır.

Burjuva devletinın sacayaklarından olan yürütme, yasama ve yargıya rağmen geliştirilir. Hükümetlere tanınan kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi ile ölümsüzleştirilmek istenen M.G.K. emirnameleridir.

Sürece sokulan bir diğer önemli girdi de kendi "parlamentar demokrasi" ölçütlerini dahi zorlayan bir cumhurbaşkanlığı makamı olmuştur. Büyük Britanya Adalarında kullanılan bir deyimle, neredeyse "kadını erkek ve erkeği de kadın yapmak" dışında her uygulamayı yapabilecek yetkilerle donatılan cumhurbaşkanlığı, buna karşılık karar yetisinin gerektirdiği sorumluluktan uzak tutulmuş, karar ve emirleri aleyhine yargı yolu tıkalı bırakılmıştır.

Sorun, bir yönetim tekniği sorunu değildir. Yapılmaya çalışıldığı üzere teknokratik bulutlar arkasına gizlenemez.

Sorun, uluslararası işbölümü çerçevesinde Türkiye'ye dayatılan usdışılık ve bunun yeşil bir ağacın gövdesine insafsız çivilerle çakıldığı 12 Eylül tarihinin getirisindedir.

Bu konuda yürütülen tartışmalarda sosyalistlere düşen görev, (hiç olmazsa) "12 Eylül dönemi geride kaldı" uyutmacasını deşifre etmek ve tartışmayı sınıfsal ayakları üzerinde; sağlıklı platformlara taşımaktır.

Unutulmamalıdır ki ay, dünya çevresinde dönerken bir yandan da kendi eksenini etrafındaki hareketini sürdürür. Sosyalistler de, günceli yorumlamak için iki ayakları üzerinde durabilecekleri günü beklemek yerine hayatı an be an kavramak zorundadırlar.

NOTLAR

- 1 Korkut Boratav, Türkiye İktisat Tarihi 1908-1985, (İstanbul: Gerçek Yayınevi, 1988) s.94-98 ve Çağlar Keyder, Türkiye'de Devlet ve Sınıflar, (İstanbul: İletişim Yayınları, 1989), s.117-133.
- 2 Yakup Kepenek, 12 Eylül'ün Ekonomi Politikası ve Sosyal Demokrasi (Ankara: V Yayınları, 1987), s.45.
- 3 Boratav, a.g.e., s.99-102 ve Mustafa Sönmez, Türkiye Ekonomisinde Bunalım, (İstanbul: Belge Yayınları, 1985), Cilt 1, s.48.
- 4 Haldun Gülalp, Gelişme Stratejileri ve Gelişme İdeolojileri, (Ankara: Yurt Yayınları, 1987), s.54.
- 5 Sungur Savran, "1960, 1971, 1980: Toplumsal Mücadeleler, Askeri Müdahaleler", 11. Tez Kitap Dizisi, Sayı 6, s.144.
- 6 "Genelkurmay ve Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Orgeneral Kenan Evren'in 12 Eylül 1980 Tarihli Radyo-Televizyon Konuşması", Resmi Gazete (12.9.1980) No: 17103.
- 7 "Devlet, Genelkurmay ve M.G.K. Başkanı Orgeneral Kenan Evren'in İlk Basın Toplantısında Yaptığı Konuşma", Beyaz Kitap, s.329-336.
- 8 Doç. Dr. Norküt İnan, Cüneyt Özansoy, "12 Eylül ve Yasalar", Cumhuriyet Gazetesi, (12-14 Mayıs 1986).

1/50

İsmail Yalçın 1989

EKİM'İN GÜNCELLİĞİNDE NE YAPMALI?

Şahin Baş

Proleter sosyalist cenahın uzun süreden beri geçirdiği atalet ve örgütlü güç olamama ile ifadesini bulan öndersizlik hastalığı, önemli kazanımlarımızı ele alış biçimine de yansımış bulunuyor. Burjuva kampın kendi önemli günlerini ele alırken gösterdiği ruhsuzluk, yabancılaşma ve klişecilik -tarihsel miadını dolduran burjuvazi için doğal sonuç- proleter sosyalist güçler için, kendi tarihsel kazanımlarını güncelleştirememesi ve hamaset edebiyatı ile geçiştirme biçimiyle de, neredeyse benzerlik gösteriyor. Burjuva hamaset edebiyatını saflarımızdan söküp atmak, hele söz konusu olan Büyük Ekim Sosyalist Devrimi ise zorunluluk kazanıyor.

Ekim İhtilâli'ni anlamak, ard arda gelişen tarihsel ve sosyal olaylar dizisini toplayıp eşittir Ekim demek değildir. Bu olaylar zincirini yönlendiren tarihsel dinamoyu ortaya çıkarmak ve bu perspektifle İhtilâl olgusuna bakmak proleter sosyalist tutumdur. 1917'yi gerçekleştiren bu tarihsel dinamo ışığında Ekim İhtilâli'ne değil, ama 1980'lerde dünyanın dört bir yanında kapitalist düzenle mücadele eden her sosyalistin, ülke ve dünyadaki sınıflar mücadelesine de bu perspektifle bakmasını gerektirir. Kısaca Ekim'i anlamak 1917'nin tarihsel bağlamıyla beraber günümüz şartlarına da aynı mantıkla yaklaşabilmekten, iki basamaklı bir bakışı senteze kavuşturup tekleştirmekten geçmektedir. Tamı tamına da böyle bir tutumla, nesnel olarak 1917'den beri kapitalist toplumlar için güncel olan Ekim'i burjuva hümanist edebiyatından kurtarıp, ülke somutunda da öznel olarak güncelleşmesine katkıda bulunabiliriz.

Ekim'i gerçekleştiren iki önemli güç vardı. Bunlardan biri ezilen kitlelerin yakıcı gücünü ifade eden, ete kemiğe büründüğü Sovyet (meclis, şura) olgusudur. 1905 burjuva demokratik atılımında kitlelerin devrimci ifadesi olarak ortaya çıkan Sovyetler, 1917 Şubat'ında artık devrimci durumu olgunlaştıran ikili iktidar odağı ve 1917 Ekim'inde ise, İşçi Sınıfı İktidarının Rusya'daki somut biçimi olmuşlardı. İşte bu yakıcı gücü yönlendiren, harekete sosyalist muhtevasını veren güç ise devrimciler örgütü olan Bolşevikler olmuştu. Lenin'in daha 1902'de Ne Yapmalı'da yazdığı; kitlelerin ilkel yıkıcı gücü ile devrimciler örgütünün planlı yıkıcı gücünün sentezi olarak Ekim İhtilâli, tarih sahnesinde gerçekleşmiştir. Yani, 1902'lerdeki teorik yaklaşım 1917 pratiği ile bütünlüğünü kanıtlamıştı.

Sovyetler'i (meclisleri) incelemek ayrı bir yazının konusu. Biz ise bütün dikkatimizi 1902'de yazılan Ne Yapmalı'nın mantığı üzerine, yani Ekim İhtilâli'nin subjektif yönleri üzerinde yoğunlaştırmalıyız. Zira hem Ekim'i güncelleştirme hem de gerçekten "hareketimizin can alıcı sorunları"nı önermesi bakımından Ne Yapmalı'nın ruhu 80 yıl sonra bile yol göstermektedir.

Ne Yapmalı perspektifinden ülke somutuna bakılınca, gerek sınıf mücadelesi ve ulusal sorunun canlanması gerekse devrimciler örgütüne olan ihtiyacımız ya da öndersizlik hastalığı sorununun çözümü yolunda perdelerin açıldığı görülebilir. Lenin; "... devrimciler bu kabarışın gerisinde kaldılar, hem 'teorileriyle' hem de eylemleriyle gerisinde kaldılar; onlar bütün harekete yön verebilecek olan değişmez ve sürekli bir örgüt kuramadılar" derken, sa-

dece kendinden önceki hareketler için değil, sanki 80'lerde ülkemizdeki devrimci hareketi de sigaya çekiyor...

Sınıflar mücadelesinin ivme alması, ulusal sorunun alevlenmesi ve toplumun çeşitli katlarındaki sosyal muhalefet odaklarının genişlemesi karşısında, Devrimci sol halihazırda "partisiz sol" olarak çeşitli yuvarlarda çok parçalı bir görünüm arz etmektedir. Burada çok parçalı serzenişi ilkesiz birlik için değil, ama yuvar ve çevre tipi çalışma tarzının hakim olduğu parçacıklardan donatımlı bir proletarya partisine geçemeyişin sancıları olarak vurgulanmak istenmiştir. Halbuki bugün artık Devrimci sol diye nitelediğimiz çeşitli yuvarlar (ki adlarının örgüt ya da parti olması bunları yuvar olarak nitelememizi engellemez) sağ ve "sol" çizgiler ile ayırım sınırları yaklaşık mesafelerde belirginleşmiş durumdadır. Bu ayırım sınırlarının daha da derinleşmesi dolayısıyla ortak ideolojik ve politik hattın homojenleşmesi ise, Devrimci solun kendi perestroykası yolunda atacağı adımlara bağlıdır. Devrimci sol platformun aynı mevzide ve fakat ayrı bölmelerde durmakta ısrar etmesi ise, hem güç ve zaman israfı hem de başkalarının işini kolaylaştırma sonucunu doğurmaktadır. Kaldı ki, Ekim'i ülkede güncelleştirebilecek ve "Bolşevikler" adına ne kadar değer varsa sürdürebilecek, Devrimci solun yapı ve kadrolarından başka kim kalmıştır ki?

Bu nesnel temelde yeni Ekim'lerin yolu, Devrimci sol yuvarların perestroykasından, gerçekten partileşmesinden (yani kadroların ilkeli birliği) başka ikinci bir alternatiften geçemeyecekti. Ayrıca, "Menşevik" (süreç olarak) partileşme anlayışından, "Bolşevik" (plan olarak) partileşme momentine sıçramanın tam da zamanı değil midir?

15.10.1989

PARTİLEŞME SORUNU ÜZERİNE GİRİŞ

Meriç Sezgin

Ülkemiz solunun moda sloganı "Gelin tartışalım." Birlik mi? Gelin tartışalım. Legal mi, illegal mi? Gelin tartışalım. Kanatlı mı, kanatsız mı? Gelin tartışalım. Sosyalist demokrasi mi, bürokratizm mi? Gelin tartışalım... Ne yazık ki yapılan tartışmalar da "sorunları tüketme"ye yetmiyor. Çünkü gündem yapılan tartışma konularının önemli bir bölümü tartışılan zaman ve mekân boyutunda erken ve yersiz, tartışanlar boyutunda eksik.

Mücadele gündemimizin bizce de ilk maddesi partileşme. Sağlıklı bir birlik ve ayrışmanın, ve bunlara ekli sorunların çözümünü, partileşme yolunda alacağımız mesafe bize öğretecektir. Bizce de "öncelikli sorun, proletaryanın öncülerinin programın ilkesel boyutunda mutabakata varmasıdır."

*

Birlik sorunu; örgüt, program, taktik, ideoloji vb. noktaları içeren kompleks bir bütündür. Bu bütün (genel) hem kendi bütünselliği içinde hem de kendisini oluşturan tekilin (özel) özgüllüğü içinde tanımlanır. Yine bu bütün, bir başka bütünün bir parçası olması özelliği nedeniyle bu bütün ile ilişkisi içinde de tanımlanır.

Bütünselin ve tekilin iç devinimleri ve diyalektik karşılıklı etkilenimlerinin doğru kavranışı, evrenselin kavranışı; dolayısıyla pratik etkinliğin tarihsel ve güncel momentinin doğru kavranışı olacaktır.

Somut tekil, bütünselin bir parçası olmakla birlikte onun kendisi değildir. Kendi farklı iç belirlenimlerine sahiptir. Bu durumda tekili kavramaya çalışırken bütüne ya da bir başka tekile ilişkin içsel dinamiklerin ikâmesi, bizi gerçekliğin yanlış bir görünümüne ulaştırır.

Birlik sorununa ilişkin bir önermenin ardından sıralanan bu felsefi kategorileri, pratiğe yönelik analizin araçları olarak kullanmak istiyoruz. Biraz daha somuta indirgersek; yukarıda ikâmecî olmamak gerek demiştik. Bu, merkezi öneme sahip her somut durumun kendi somutluğu içinde analiz edilmesi demektir.

Belirli bir zaman ve mekân boyutunda tartıştığımız, parti, program, taktik vb. sorunları kendi özgül gelişimi içinde değil, bir başka sürecin tarihsel deneyimleri ve güncel sonuçları temelinde tartışıldığını görüyoruz. Öyle ki, Leninist parti öğretisi, salt Sovyet deneyimi ile sınırlı olarak yeniden teorize edilmeye çalışılıyor. Parti öğretisi, Lenin'in metinleri ve reel sosyalizmin tarihsel pratiği ile sınırlı olarak tekrar tekrar inşaa edilmeye çalışılıyor. Bu inşaanın teorik önermeleri ülkenin kendi somut kültürel, toplumsal yapısı göz önüne alınmadan evrensel bir model olarak sunuluyor. Zaman ve mekânla sınırlı bu tekil deneyimlerin genelleştirilmesi temelinde yürütülen bu tartışma da gerçeğin eksik bir kopyası olmaktan, kendi içinde karşıt ideolojik önermeler üretmekten başka bir anlam taşıyor. Bir yanda tarihsel modelin değişmeksizin genel geçerliğini koruduğunu iddia eden dogmatik anlayış, diğer yanda modelin aşıldığını (tekile özgü hangi toplumsal pratikle aşılmışsa..?) ileri süren revizyoncu reformist anlayış.

Konuyu netleştirebilmek için sadece örnek olması açısından sosyalist demokrasi tartışmasına değinmek istiyoruz. Bu tartışmayı kim nereden taşıdı bilmiyoruz. Kırk tane akıllı şimdi bu taşı çıkarmaya çalışıyor. Tartışmanın özü, teorik ve pratik açıdan taşıdığı önem nedir? Bunlara bakmak gerekli. Sovyetler Birliği'nde Gorbaçov ile birlikte başlayan tarihsel süreç ülkemizde de etkisini gösterdi. Verilen startla birlikte, yetmiş yıllık sosyalizm pratiğinin uluorta "eleştiri"si başladı. Kolaycı eleştirinin tembel ruh hali içinde "Stalin Yoldaş" övgüsünden, Stalin sövgüsüne geçişin şaşırtıcı diyalektiği her yere musallat oldu. Yetmiş yıllık pratiğin yanlışlarını bireylere fatura etme sığlığının yanısıra bürokratik sosyalizm eleştirisi de ağırlık kazanmaya başladı.¹

Dikkat edilmesi gereken nokta bürokratik sosyalizm eleştirileri temelinde yürütülen sosyalist demokrasi tartışmasında "demokratizm" ögesinin taşıdığı özel önemdir. Sosyalist demokrasi sorunu, sosyalist inşaa sürecinde olan bir ülkenin sorunudur. Önünde henüz kapitalizmi yıkmak, iktidarı ele geçirme, hattâ bu misyonu yerine getirecek öncüyü (partiyi) yaratma gibi öncelikli tarihsel sorunlar bulunan bir ülkede bugünden yarına sosyalist demokrasi sorununu tartışma gündemine taşımak, henüz imar planı bile hazırlanmamış bir binanın yönetim planını tartışmaya benzer. Sosyalist demokrasi tartışmalarındaki belirgin demokratizm ögesi de daha çok liberal motivasyonludur. Bu motivasyon, Türk solunda belirgin bir ideolojik kayma etkisi göstermiştir. 80'in muhasebesinden kendi yetersizliğini değil, teorinin yetersizliği sonucunu çıkarmaya ve sorgulamayı bu bağlamda sonuçlandırmaya yönelinmiştir. Bu içsel dinamikler dışsal dinamiklerle kesiştiğinde de, biraz feminizm, biraz ekoloji, biraz demokratizm ve benzeri başkaca şeylerin karışımı eklektik bir teori ortaya çıkmaktadır. Bu, marksist söylemi kullansa da kesinlikle marksizm dışı bir teoridir.

Toplumsal bazdaki demokratizm, karşı devrimin bile örgütlenmesine olanak tanıyacak düzeyde bir çoğulculuk anlayışını açığa vururken, bu anlayışın örgüt (parti) düzeyindeki ifadesi de "kanatlı parti", "hizipler" vb. gibi çok parçalı, disiplinsiz bir yapıyı öngörür. Bu türden bir parti anlayışı (yani parti içinde ayrı disiplinlere ve parti kararlarına katılmama "özgürlüğü"ne sahip "alt parti"leri öngören anlayış), partiyi gerek örgütsel gerekse ideolojik açıdan parçalayan bir anlayıştır. İşçi sınıfı partisinin temel özelliği ideolojik monolitikliğidir. Bunu tamamlayan diğer özellik eylemsel birliğidir. Bu iki noktada verilecek ödünler, proletarya diktatörlüğünü hedeflemiş partinin devrimci niteliğine zarar verecektir. Partinin sınıf karakterinin ideolojik ve kurumsal açıdan titizlikle korunması gerekir.

Toparlarsak, bu tartışmaların ülke gündemine taşınmasının sosyalist ülkelerdeki ve özellikle Sovyetler Birliği'nde son dönemde canlanan gelişmelerle aynı tarihsel döneme denk düşmesi bir rastlantı değildir. Bu durum, yukarıda açıkladığımız gibi dışsal (ülkemiz somutu ile güncel ilişkisi anlamında dışsal) fenomenlerin belirli özelliklerinin genel yasalar olarak teorileştirilmesidir.

Burada yanlış anlaşılmalara yol açmaması için bir noktanın altını bir kez daha çizmek gerekli. Sosyalist demokrasi konusundaki tartışmaları tümüyle gereksiz bulmuyoruz. Ancak bu konuda bugünden yapılan tartışma salt akademik bir tartışma olmaktan öte bir anlam taşımamaktadır. Sosyalist edebiyatın bu türden akademik tartışmalara elbette gereksinimi var. Ne var ki yukarıda da belirttiğimiz gibi, henüz gündeminde öncelikli olarak parti, program gibi yakıcı politik sorunların bulunduğu bir ülkede tartışmayı bu ekseninde yürütmek pratik açıdan yararlı olmamaktadır. Burada empirizm, yararcılık vb. gibi itirazları da hesaba katarak özenle şunu vurgulamak istiyoruz: Şu an yapılması gerekli olan şey somut durumun tüm toplumsal, tarihsel, kültürel verili durumlarının marksist analizi temelinde ülke toprağına özgü partiyi ve programını yaratmaktır. Bizce tartışmaların asıl eksenini bu olmalıdır.

Problemi doğru tanımlamak, çözümü için atılacak ilk adımdır. Siyasal sorunlar ile

örgütsel sorunlar bir bütündür ve birbirlerini belirlerler. Bu nedenle önsel olarak bazı köşe taşlarının belirlenmesi ve tartışmanın bu düzlemde yürütülmesi gereklidir.

18.10.1989

NOTLAR

1 Burada bu eleştirinin niçin Gorbaçov olayını beklediğini sormak gerekli. Ancak bu sorun üzerinde durmayacağız. Herhalde tartışmacılarında kendilerince mazeretleri vardır.

TÜRKÜSÜNÜ SÖYLÜYORUM

Bu gün dağların ve yamaçların
türküsünü söylüyorum usulca
mor menekşelerin yaban güllerinin
kadife tüylü gelinciklerin
rüzgâr kanatlı kırlangıçların türküsünü
ve umudun
ve sevdanın
kahraman yüreklerin türküsünü söylüyorum
mavilere bulanmış

dört yanım taş duvar
dört yanım zindan
bir ucu içerde yüreğimin
bir ucu dışarda mahpus
kuşatmalar altındayım oy
bir yanımda namlularında şaha kalkmış kurşunlar
kan damlatır
kan ağlatırlar
öcüsü bücüsüyle bir yanımda tanrılar

katmer katmer güllerin
allı turnamın boynu bükük
altında üşüdüğüm yeşil yaprağın
türküsünü söylüyorum bilincime yaslanmış
bir idamlığın anası çığlık çığığa
ve sevgidaşı hüznün kuyusuna düşmüş
kulakları karanfil küpeli
bütün çocukların türküsünü söylüyorum
duyuyor musun

kömür gözlüm ağlama
ağlama kömür gözlüm

Necmettin Çakır

BİRLİK VE PARTİ TARTIŞMALARININ CİDDİYETİ PRATİK ÖRGÜTÇÜ ÇABALARDA SINANIR

İsmail Arguvanlı

Türkiye Solu'nun ezeli rahatsızlığı her olayda kendini ele veriyor. Son günlerin tartışmaları buna örnektir. Görünen odur ki, pratik örgütçü çabalar dışındakiler "gelin tartışalım" demekte, arkasını getirememektedir.

Artık iyice anlaşıldı: Kim "birlik ve parti" diyorsa arkasını getiremiyor; geçmişte de görüldü. "Sınıf Mücadelesi" diyen, ekonomizmin, "Demokrasi Mücadelesi" diyen sağ teslimiyetçiliğin batağına saplandı. "Silahlı Mücadele" diyen de "maytap patlatıyor"...

Parti diyenlerin, sosyal mücadele tarih ve geleneklerimizden hangi kazanımları bilince çıkardıklarını(!), bu birikimi nasıl bir senteze(!) kavuşturduğunu biliyoruz.

SORUN BSD Çalışanları, eklektik biçimde ve de kabak tadı verircesine "Marksizm-Leninizm" diye sıkça söze başlamıyor. Gereksinim Bilimsel Sosyalizm kuramcılarından alıntılarla "teorik çalışma" yapmıyor. Basit ve yalın ifadelerle acil sorunlarımızı gündeme taşıyor; hayatın öğrettiği bazı saptamaların bilince çıkarılmasına çaba gösteriyor. *Birinci* ödevimiz budur. Ardından bilince taşınan sorunlarımızın altını sosyal pratikte iş yaparak doldurmak ödevimiz geliyor. Bu ikisi arasındaki diyalektik bağ örüldükçe, bizim işlevimiz de sinanıp tartışılacaktır.

*

RSDİP içinde Lenin, farklı düşünen devrimci kadrolarla, güvenceye bağlanmış ilkele-
rin ışığında, yani parti ilke ve normlarının işletildiği şartlarda ve de olması gereken yerde
tezlerini tartışmış (savunmuş) bunun mücadelesini vermiştir. Bu yüzden Birlik, senteze
kavuşmuş programların mücadele ve tartışma sonunda onaylanması demektir. Lenin'i
LENİN yapan da budur. Yani: Hakikati söylemesi, doğru strateji ve taktik zenginliğini
görmesi...

Lenin aynı parti içinde aynı amaçlı bütün devrimcilerin bütünlüklü mücadelesi için
hayatını yoğa saymış, *ilke, kural ve yöntemlerin* işlerliği için dövüşmüştür. Lenin'e kurşun
sıkanlar bile, ilke, kural ve yöntemleri önce kabul edip Parti disiplini çiğneyenlerden
çıkıştır. Lenin'i eleştirenler ki, 1900-1905 sürecinde toplam 26 programa, yani 26 örgüte
sahiptiler. RSDİP dahil bu 26 programın çarlık Rusyası'ndaki mücadeleyi kucaklayamayışı,
program, taktik, strateji ve kadroların sinanmasıyla ortaya çıkmıştır. RSDİP'nin başı
çekerek hareketi kongreye taşınması, bu süreçte biçimlenmiştir. Çeşitli programların, tezle-
rin sorumlulukla tartışılması, her zaman pratik örgütçü çabalarda sinanmıştır. Birlik ve Par-
ti tartışmaları da böyle yapılmalıdır.

Lenin, sık sık, "bizim programımız bütün Rusyayı kucaklamıyor" demiş, ve nasıl ku-
caklanacağını RSDİP dışındaki 26 program temsilcileriyle tartışmışsa, Türkiye Solu'da bu
yöntemin gerçekleşmesi, zenginleşmesi için dövüşmelidir. Bunun dışındaki girişimler cid-
diye alınamaz. Ayrıca "aydın aydına" tartışma kulüplerinin oluşmasına yardımcı olur.

Türkiye Solu, bir bakıma büyük bir zenginlik ve bereketin üzerinde oturuyor; ama ne
yazık henüz bu zenginliği değerlendiremiyor. Bunun bilincinde olarak gene de bıkmadan, doğruluğu sinanmış *yöntemlerden* yararlanmak; İSP'nin oluşturulması, yani yerli

sentezimiz için gereklidir.

SORUN BSD Çalışanlarının *ikinci* ödevi, işçi hareketiyle sosyalist hareketimizin bütünleşmesi sürecinde, *ilke, kural ve yöntemlerin*, pratik örgütçü adımlarla birlikte, kadroların bilincine taşınması, bunun kavgasının verilmesi olarak tanımlanabilir.

Ayrıca, Hareketimizi Kongre'ye taşıyacak çabalar, SORUN BSD Çalışanlarının da özlemleri arasındadır. SORUN BSD Çalışanları, dışımızdaki onlarca çevrenin de aynı amaçlı çabaları hayata geçirmek için mücadele ettiğinin bilincinde olarak, işlevsel olmaya çalışmakta, bu gündemin gerçekleşmesinin mücadelesini vermektedir.

SORUN BSD Çalışanları, eninde sonunda kendiliğinden örgüt kuran, bunu "parti" yerine ikâme etmeye çalışan keyfiliğin bilinçli çabalarla aşılabacağına inanmaktadır. Bu yoldaki ısrarlı ve tutarlı çabaların, öteki yaklaşımlardan farkı bilinmektedir.

*

Son yılların ilginç, ama çok önemli tartışması "Silahlı Mücadele" üzerine bazı şeyler eklemek istiyoruz:

Devrimci bir literatürü kullanmak fiilen yasak. Bazı riskler üstlenerek Devrimci literatürle konuya yaklaşanları anlamaya-tanımaya çalışıyoruz. Devrimciler, "sınırlı yasal mücadele" şartlarında zaman zaman "Ezop Dili"ne başvurmaktadır. Bunu bizler de yapıyoruz. "Ezop Dili"ne başvurulsa da, gene de, yeterince açık ve net olmak gerekiyor. Yeteri açıklığı ve netliği sağlayamayan "Ezop Dili" yanlış anlaşılmalara da neden oluyor.

Sosyal Devrim mücadelesinde, gerektiğinde, "Silahlı Mücadele"ye de başvurulduğunu bütün kitaplar yazıyor. "Silahlı Mücadele"yi ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesinde bir ön seçim yerine koyana da, hayatın getirdiği bir mücadele biçimi olarak değerlendirenlere de rastlanıyor..

Ülkemizde, sosyal mücadele tarihimizde, başlangıçtaki bilinçsiz ayaklanma, isyan vb. gibilerini saymazsak, "Silahlı Mücadele" yöntemlerini teoride düşünsede pratikte uygulayan bir örgütlenmeye rastlanmıyor. 1960 sonrası bazı örgütlenmelerin "Silahlı Mücadele"nin stratejilerinin temelini oluşturduğunu görüyoruz.

Bu konuda iki yaklaşım var: Sadece lafını yapanlar ve yanlış yapanlar.

Sadece lafını yapanlar bu konuda en keskin olanlar. Çünkü sözlerin bedeli pek yok. Ama yapılanların her zaman önemli bedelleri var. Ve bedeli ödemeye pek yatkın olmayanların gürültüsünü bastırıp, aşılması fazla zor değil.

Ancak ikinci yaklaşım daha tehlikelidir ve aşılması biraz daha zordur. Yanlış yapmayı, yanlış hedef dövme olarak anlıyoruz. Asıl hedef, söylemeye gerek yok ki, tekelci burjuvazi ve onun yansıması olan iktidardır. Bu hedefi -gerekçesi ne olursa olsun- atlayan, unutan ve "maytap patlatanlar"ı da aşmak zorundayız. Yaşamını ortaya koymak özverisine saygılı olmak gerek; ancak, özveriyi yanlış yerde ve zamanda göstermek bir trajediden öteye gidemiyor.

*

Birlik ve parti tartışmalarında, "1940'lardan bu yana illegal mücadeleden geliyorum; biz de silahlı mücadeleden yanayız; zamanı gelince onu da yapacağız..." ifadesinin bizce Nevzat Tandoğan'ın "Bu ülkeye gerekirse komünizmi de biz getiririz." yaklaşımından fazla bir önemi yok.

Ancak ciddiye aldığımız yan ise bu ifadeye takınılan tepkisizlik (rezervasyon(!) taktiği) ve dahası bu ifadenin ardına saklanmak ihtiyacı üzerinedir. Tarihi TKP, THKO ve THKP-C örgütlenmesinden gelenlerin her birinin kendi açısından bu ifadelere tepkisiz kalmasının anlamı kendi kendini inkâra kadar varacaktır. Ciddi olmak, öncelikle kendini ciddiye almakla başlar.

Birlik ve Parti diyenler arasında, tutarlı bir ideolojik-teorik hazırlığın olmadığını da görüyoruz. Böyleleri, tekelci basında boy gösterip, "sol" dergiciliğimizde bolca ahkâm kesse de, bugünkü tablonun mutlaka değişeceğini, değiştirileceğini bilmektedir. Sınıf mücadeleleri tarihimizde yapanlarla yazanların nitelikleri farklıdır; yapanlarla izleyenler daima olagelmıştır ve de ayrı ayrı yerlerde olmuşlardır.

BİRLİK ve PARTİ tartışmalarında da yapanları görmüyoruz; izleyenler öne çıkmıştır. Oysa PARTİ'yi oluşturacak olanlar yapanlar; yani militanlardır. Militanın bulunmadığı, yok sayıldığı partileşme anlayışlarının öyküsü, kısacık hayatlarında, polis ifadelerinde, sıkıyönetim mahkeme belgelerinde yeterince açığa vurulmuştur.

24.9.1989

SELAM

selam kır çiçeklerine
gülleri koparılan
dalları budanan
dar saksılarda
filizlenip
fıskıran
güllere merhaba
soğukta
rüzgarda
güneşsiz ve susuz
açan güllere merhaba
selam bahar çiçeklerine
kar altında
dikilen
baharla dirilen
dirençli çiçeklere merhaba
yok edemez sizleri
ne rüzgar
ne fırtına
ne kar
dirençli kır çiçekleri
doğaya
acımasızlığa
şiddete
direnen güllere merhaba
ekilen tohum
anılsa da
yeşerecektir kır çiçekleri

A. Kadir Şimşek

TARTIŞILAN BİRLİK SORUNU ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

Temel Demirer

Türkiyeli sosyalistler, 12 Eylül yenilgisiyle devreye giren uzun bir suskunluğun ardından, 'birlik' sorununu bir kez daha tartışmaya başladılar. Bu tartışma ile birlikte (kimi çevrelerce) 'birlik sorunu' hareketin (önemi elbette büyük) bir gündem maddesi değil de, tümü ilan edildi. Böylesine bir ilan 'doğru mu yanlış mı' olduğuna fazla kafa yormayan 'mutlaka birlikçi' sessiz bir çoğunlukta, bu gidişata eklemeleniverdi...

'En geniş birlik'çilik tartışmalarının verili kompozisyona ve kotarılışına 'Hayır' diyen ve angaje olmayan azınlıktan birisi olarak şunun altını özenle çizmeliyim: *'Sosyalistlerin Birliği'ni tartışan Kuruçeşme toplantılarında (bizi bir hayli şaşkınlığa düşürerek) 'masa yumruklayan E. Kürkçü'den tutun da; kendisini sosyalistlerin "kemalist akıl hocası varsayan" (!?) A. Nesin'in 'katalizör'lük iddiasıyla ya da 'dün dündür bugün ise bugün' demekten kurtulamamış S. Aren'in pragmatik eyyamcılıklarının* (Sokak, 17. Eylül. 1989, s.15) kolaycılıklarıyla birlik sorununun çözümlenemeyeceğini saptamamız, hiçte aceleci bir kehanet olmadığı gibi; **FAZLA BİR ŞEY ÜRETMEŞİ OLASI OLMAYAN BU TÜR TARTIŞMALARI ENGELLEME EĞİLİMİMİZDEN KAYNAKLANMAMAKTADIR.**

Bu tartışmalar sürmesine sürsün ama; bu fiiliyatın nihayetinde, görünen odur ki, *'çok kanatlı ve geniş mi geniş ve de rengarenk bir heterojenliğin partisi'* kotarılamayacaktır. Aksine yaşayanların göreceği üzere bu tartışmalardan, ana-politik eksenlerin ayrışması üzerine temellenmiş **DAHA ÖNCEKİ BİRLİKÇİ ŞEKİLLENMELERİN MÜCADELE İMKANI ARAYIŞLARI YÜKSELECEKTİR.**

Altını çizerek burada Machiavelli'nin bir sözünü anımsatıyorum: *"İhtiyatlı nişancılar (...) hedeflerinin çok üstünde bir yer nişanlarlar. Bu hedefi vurmak için değil orayı nişanlayıp gerçek hedeflerini vurmak için"* (N. Machiavelli, Hükümdar, s.33) /abç -yn/ Bilmeyen yoktur: Birlik adına kolaya kaçan "ihtiyatsız bir nişancılık", bizden çok şeyler alıp götürdü. Birlik sorununu daima aşamayıp, ona takılıp kalan yarım yamalaklığımızı üretti durdu. Çünkü *'birlik' deyince i-) ya hesabı benden sorulur mantık(sız)lığıyla KENDİMİZİ DAYATTIK ii-) ya nihilistçe bir ayrışmacılıkla ayrı durmaktan asla birleşemedik, iii-) ya da ayrışmanın gerekliliğini inkâr eden belkemiksiz bir 'geniş'liğin olanaksız birlikçiliğini savunduk.*

Oysa unutulmaması gereken şu idi: **BİRLİK (DİYALEKTİK BÜTÜNLEYENİ OLAN AYRIŞMADAN ASLA VAZGEÇMEDEN) UĞRUNA YÜRÜTÜLEN MÜCADELENİN BİRİCİK SAHİBİ OLAN SINIF VE TABAKALARA MALEDİLEBİLMESİYLE KAZANILABİLECEKTİ.** Bu gerçek bugünün Türkiyesinde de böyle idi. Bu durumda birlik ya da onun açmazları üzerine bir alay söz eden kocaman kocaman iddialardan, olabildiğince uzak durarak; bu tartışmaların hangi objektiviteler üzerindeki bir Türkiye zemininin ürünü olduğunu, kısaca ve genel hatlarıyla belirtelim.

Türkiye: Asker-polis kırması rejimin köklü sorunlarına rağmen 'tam istim' çalıştığı bir ülke... Oligarşik rejimin geçirdiği "sivil" giysilerine rağmen, görece gerileyişinin durdurulamadığı bu ülkenin verili durumu, bir bab-ı ali yazarına göre şu: *"Ülkede siyaset denge-siz, gençlik baskı altında ve gergin, hapishaneler direnişte, Güneydoğu alevli, polis ezik ve*

yetersiz." (Teoman Erel, Güneş, 'Sokak, Polis ve Biz...')

Ve ayrıca,

Dış borçlar faizleriyle birlikte 50 milyar dolar.

İç borçlar 30 trilyon lira.

Enflasyon yüzde 70-80.

Kişi başına ulusal gelir 1200 dolar.

1989'da kalkınma hızı yüzde 0,2.

Nüfus artışı yüzde 2,5.

Ulusal gelirin yüzde 70'i "kira-rant-kâr" sahiplerinin cebine giriyor.

"İstanbul, İzmir, Ankara, Adana, Kocaeli, Bursa", toplam ulusal gelirin yarısını alıyor.

Nüfusun yüzde 60'ı ulusal gelirin yüzde 24'ünü paylaşıırken, nüfusun yüzde 20'si toplam gelirin yüzde 55'ini alıyor.

Ücret ve maaşın (işçi ve memurun) ulusal gelirden aldıkları pay yüzde 15.

Memur ve işçi, aylığının ortalama yüzde 30'unu gelir vergisi diye öderken, özel sektörde bu oran (çeşitli indirimler nedeniyle) yüzde 15'e düşüyor.

Yıllık dış borç ödemeleri 7 milyar doları geçiyor; ulusal gelirin yüzde 10'unu aşıyor.

Son 5 yılda 2792 yazar, çevirmen, gazeteci yargılanmış; 368 yayına ilişkin imha kararı verilmiş; 39 ton gazete, dergi, kitap yakılmış; 13 gazeteye ilişkin 303 dava sürüyor; 26 yazı işleri müdürü cezaevlerinde yatıyor; yazarlara toplam 2000 yıl hapis cezası verilmiş.

Ve bunlara artı olarak işte çürüten ve çürütülen Türkiye'den kimi sayısal veriler: İşçileri bakanlığına göre, vesikalı hayat kadını sayısı 35.800. Ege üniversitesi rakamlarına göre, hayat kadını sayısı 338.000. İstanbul'da telefonla çalışan hayat kadını sayısı 20.000. Ekonomik nedenlerle fahişeliğe başlayanların oranı %76,9. Ceza ve islahatlarındaki çocukların sayısı 1 469. Çocuk suçlarında hırsızlık oranı %80. Her yıl evden kaçan çocuk sayısı 1 500. Akıl hastahanesinde tedavi gören çocukların oranı %25,6'dır. (Milliyet, 09.10.1989)

Evet Türkiye'de birlik böylesi bir ortamda tartışılıyor. Ve de birlik tartışmaları Türkiyeli sosyalistlerin (yasal ya da yasa-dışı planda olsun) yetmezliklerini ciddi ciddi yaşadıkları bir kesitin ürünü oluyor. Ve aynı eş-zamanlı kesitte ise, Kuzey Batı Kürdistan'daki ulusal kurtuluş mücadelesi çaplı yükselme fazına doğru ilerliyor. Bunun hemen yanı başındaysa, Türkiye'deki ekonomik-politik gelişim, Türkiyeli sosyalistleri sorunları ve sorumlulukları bab'ında sıkıştırıyor.

İşte böyle bir durumda, ne pahasına olursa olsun, birleşerek içinde bulunulan açmazlara bir 'çare' bulacağına inananlar açısından legal plandaki en geniş birlikçilik tartışmaları; i-) bir yanıyla öznelci ve pragmatik yanı ağır basan hesaplı/kitaplı istek ve özlemlerin (çeşitli Troçkist çevreler buna örnektir), ii-) ve diğer yandan ise, kendisini nesnellikle yeterince açıklayamamış ve bundan ötürü de birlik anlayışını yükselen sınıf mücadelesi dinamikleri üzerine oturarak tanımlayamamış potansiyel bir coşku düzeyindeki iyiniyetli istenç'in (E. Kürkçü ve benzerleri buna örnektir) iii-) ve ya kendi gayrimeşru varlıklarına "konsensus" kazandırmak fırsatçılığının (Umur Coşkun vb'leri de buna örnektir) ürünü olup çıkıyor.

Birinci ve üçüncü eğilimin ne yapmak istediği açıktır. Birinci eğilimin şansının yok denecek kadar az olduğu bu durumda, üçüncü eğilimin geçmişten bugüne uzanan 'çapı' üzerine yapılan hesaplar; 'iyiniyetli istenç'i (yani ikinci eğilimi) radikallere karşı üçüncü eğilimin KOÇ BAŞINA ÇEVİRMEKTEDİR. Bu acı bir durumdur; ama böyledir. Ve de 'iyi niyetli istenç' TKP'nin "1974 Atılım"ı ile THKO ve özellikle de THKP-C'den devşirdiği ve (onlara göre!) TKP'nin hiçbir zaman hazmederek içselleştiremediği kadro birikimi ve ta-

banına oynamak için, sosyal reformistlere yakın durmaktadır. Yani Umur Coşkun ekibi ile 'yakın' teşrik-i mesaini böyle 'gerekçelendiriliyor'. İşte böylelikle de, (altını çizerek belirteyim ki) E. Kürkçü bu noktada tehlikeli ilişkilerin rizikosu yüksek oyununa soyunuyor. Yani TB'K'P ekibinin kendi çabaları ile etrafına toparlayamayacağı genişlikte bir platformu oluşturarak, TB'K'P ekibinin de bu platformda yer almasına olanak sağlıyor.

Bir sakıncanın imkânını belirleyelim: TB'K'P'nin yasal planda bu platformu boğması ve onun üzerine "yasallığa" (nasıl ve hangi 'şart'larla olursa olsun son tahlilde) 'evet' diyenlerin; "yasal" bir kurumlaşmanın ete kemiğe bürünmesiyle birlikte de 'hayır' diyemeyeceği biçimde bir afakan gibi çökebilir; çökmektedir ve çökecektir de!.. Bu sakıncanın imkânını minimize etmek için, açık parti planındaki tüm gerekli önlemler radikal/reformist ayrıştırmacılığı ekseninde alınmalıdır.

Alınabilecek tedbirler konusunda da yetmezliklerimizin olacağı ve de bu noktada yetmezliklerimizin basıncı altında (kesinhez) ezilmeden; 'omuzlarımızın üstündeki kafamıza' müracaat etmeliyiz. Bu sefer de 'çözüm' için hazır formüllerimiz yok, sadece ilkelerimiz var...

Bu durumda da hangi hesaplardan malûl olursa olsun; birlik iddiasındaki tüm platform ya da yoğunlaşmalarla NETLİK ve İLKELİLİK temelinde yakın temas gerekiyor. Bu tür faaliyetlerden uzak düşerek, ONURLU BİR TECRİTİN UZAKTAN SALVO ATEŞLERİYLE YETİNMEK, artık bugün bizleri bir yere götürmüyor. Salt doğruları söylemek yetmiyor. Onları döğüştürmek gerekiyor. Ve açıktır ki uzaktan uzağa ise döğüşülüyor. Tüm bunlardan ötürüdür ki de, birlik'in nasıl olmayacağını ifade etmek ya da bir birlik faaliyetinin yanlışlığını belirtmek veya bunların tepkilerinin tercümanı olmak!.. birlik açısından EKSİKLİ BİR TARİF olarak kalıyor.

*

"Eksikli tarif"lerin 'demedik mi'ciliğinden de, verili düzeyin ortalamacılığına takılıp kalmışların basit ve bir o kadar da umutsuz tekrarcılığından da uzakta durmak gerek deyip, soruna ilişkin kimi belirlemelerimi sıralayayım:

1-) BİRLİK: O, HİÇBİR KOŞUL ALTINDA "ACELECİ"LIĞE KURBAN EDİLEREK 'OYNANMAMASI VE OYNATILMAMASI' GEREKENİN TAĞĞ KENDİSİ İKEN!.. 12-13 AĞUSTOS 1989 TOPLANTISINDA OLUP BİTEN; BİR ŞEYLERİ DEĞİL BİR ÇOK ŞEYLERİ UNUTARAK, 'CEHENNEME GİDEN YOLUN TAŞLARININ' ÇEŞİTLİ MOTİVASYON VE EĞİLİMLERLE NASIL DÖŞENDİĞİ KONUSUNDA BİZLERE BİR KEZ DAHA "YENİ" ÖRNEKLER SUNMUŞTUR.

Kanım odur ki, birlik adına bir yanılgıya 'aksesuar' ya da 'malzeme' olma durumunda kalan kesimin önemi, İSTER İSTEMEZ BU ALANLA YAKIN TEMASIMIZI CİDDİ BİR GÜNDEM MADDESİ KILACAKTIR. *Bu bağlamda birliğin ilk halkasının pratik eylemliliğinden kopartılmamış teorik tartışma olduğunu unutmadan, sosyalistlerin birliğinin esas olarak siyasal birlik olduğu ve böylesine bir birliğin sınıf ekseninde olmak zorunda olduğunun altı özenle çizilmelidir.*

2-) Öyle ise, bu alanla aramıza Çin seddi 'çeken' gereksiz bir karşıtlığın tepkimeciliğine düşülmemelidir. BİRLİK VE MUHTACI OLDUĞU AYRIŞMA GEREKLİLİĞİNİN REALİZESİ için, bizler açısından, bu alanla yakın temas olanaklarının BİR ZARURET OLDUĞU UNUTULMAMALIDIR. ÇÖZÜMÜN İSE, İŞÇİ SINIFI HAREKETİ ZEMİNİNİN ORGANİKLİĞİNDE VE İLYİÇ'İN OLMASI GEREKENCİ SOSYALİST PERSPEKTİFLERİNİN YARATICILIĞI EKSENİNDE, (salt söylemin değil, zorunlusu olunan eylemin örgütlenmesi kaydıyla!) KAZANILMASI GEREKEN OLDUĞU BİLİNMEKTEDİR.

3-) Birlik, çeşitli alt başlıkları altüst edilerek, FARKLILIKLARI ATLANMIŞ YA DA

GÖLGELENMİŞ bir 'sorun ve sorum'suzlukla genellendiği taktirde radikalinden reformisine değin 'bütün' bir sol cehahın problemi ilan edilebilir. Bu kuşkusuz bir abartıdır. Ve de birlik konusundaki en büyük sorunlarımızdan birisi de, BU SORUMLULUKTAN UZAK ABARTILARDIR.

Kanımız odur ki, birlik probleminin çözümü için yan yana gelme isteğimizin 'abartılması', içinden geçilen kesitin önemli bir özelliği gibi görülüyor. Bunun böyle olması da, çeşitli uçların ya da eksenlerin bir araya getirilmesi 'olanaksız' olan 'atomize' bir heterojenlikleri için de birliği 'ararken'; yapılanın 'sonuç' alıcı olmaktan çok uzak bir noktadaki kısırlıklara mahkûm ediyor.

4-) Evet 12-13 Ağustos 1989 toplantısı ve 38 imzacı ile devam ettirilen çabalar, hedeflediğinin çok gerisinde bile gerçekleşmesi tartışmalı olan kısırlıklara mahkûmdur. Bu mahkûmiyet, sözünü ettiğimiz girişimin 'doğum biçimi'ne ilişkin abartılardan kaynaklanmaktadır.

Şunun altını özenle çizmekte yarar olduğu kanısındayım: Sosyal reformist'inden Troçkist'ine ya da neo-Marksist'inden radikal sosyalist'ine veya gelenekçi versiyonlularına değin "*müminlerin, münkirlerin ve haricilerin*" yan yana gelebilmesi güzel bir şey. Ama bunun merkezine hangi düzeyde olursa olsun parti sorununu koyduk mu, güzel anlamını yitiriyor ve de anlamsız güzel ise güzel olmaktan çıkıyor.

5-) İÇİNDE BULUNDUĞUMUZ KOORDİNATLARDA, 'BİRLİK' SÖZCÜĞÜ TELAFFUZ EDİLİRKEN, NEREDEN BAŞLANACAĞI VE NASIL DEVAM EDİLECEĞİ VE DE BUNUN NE İÇİN OLDUĞUNU İYİCE BELİRLEMEK GEREKİYOR. Onun için de üretken bir MÜTEVAZİLİK açısından birliğin yolunun açılması, karşımıza 'eylem içinde eylem birliklerine' hizmet eden kapsamlardaki bir aktivizmin gerekliliğini dikeyor. Böylelikle de birliğin kendisini dayatan düzeylerde kazanılması faaliyetinin MERKEZİNE, 'İŞİ VE EYLEMİ ÖRGÜTLEMİYİ' koyan radikal sosyalist anlayış, olanaksız bir 'genel'lemeciliğin kısırlığından uzak duruyor.

6-) 'Kısırlıktan uzak durmak'!.. Bu birlik fikrine ve zikrine karşı çıkmak değildir. Aksine birleşemeyişimiz konusundaki 'felaket teccal'lığından (pragmatikçe özel) yararlar uman kimi çevrelere rağmen OLMASI GEREKENDEN YANAKİ BİRLİKTEN YANA OLABİLMEK ÇABASIDIR!..

Burada durup bir parantez açacağım: Kudurgan bir rezillikle 'moda' olan şu 'yenilikçi'liklerden, birlik alanında da uzak duramayışımızın 1989'ların Türkiye ve Kuzey-Batı Kürdistan'ın da kimin lehine yazdığı düşünüldü mü?

Bu süreç sosyal reformistlerle Troçkistlerden yana, onla'nın lehine yazıyor!.. Kaldı ki, aynı eş zamanlı süreçte de, bizi sarıp sarmalayan eylemsiz bir 'alla turca'lıkta devindiremediğimiz bünyemizi kemirip duruyor... BİRLEŞEBİLMEK İÇİN, İÇ BİRLİĞİNİ YETKİNLEŞTİREMEMİŞ VE ONA SINIF ORGANİKLİĞİ BAZINDA BİRLİKÇİ BİR EĞİLİMİN KİMLİĞİNİ KAZANDIRAMAMIŞ EYLEMSİZLİK ORTAMINDA, açıkça belirtmeliyiz: 'EN GENİŞ BİRLİK' sloganı ardında, el netice sosyal reformistlerle Troçkistlerin 'meşruiyet'lerine yarayan bir operasyonelliğin (ister istemez gündem maddemiz olan!) 'idare-i maslahatçı'lığı, kimi kısmi yararları yanında, yeni bir komfüzyonu körüklemesiyle de, olması gerekene ilişkin yürüyüşün zarar hanesine de önemli şeyler kaydettiriyor.

7-) Bu tesbitimize (diliyelim ki!) kimse kızmasın.. (lakin alınmak isteyen elbette alınsın!) Ama, hangi düzeyli olursa olsun birlik konusunda 'Mevlana'dan çok farklı düşünmemiz gerek; çünkü, *birleşebilmek için de korkmadan kendi eksenlerimizde AYRIŞMALIYIZ* diyoruz.

Hayır dediklerim: i-) Ne kendi içinci bir teorizm ile kutsanmış marjinalliktir. ii-) Ne

de birlik konusundaki maksimalist önermelerin 'olanaksızlığını' savunan bir snobluk.

Şiddetle inandığım bir şey var: Genelimizin muhtacı olduğu çok çeşitli düzeylerdeki bir birlik için, tanzim ve tasnif temelinde AYNILARIN OLMASA DA BENZERLERİN AYNI YERDE TOPARLANABİLMESİNİ AMAÇLAYAN 'ÖZEL'LERİN, kendini ifade ettiği teorik-politik ve pratik-politik platformların ayrıştırılması gerekmektedir. Bu gerekliliğin atlanması ise en büyük 'parçalayıcılık'!..

8-) Bu türden bir parçalayıcılığın önüne (yasal ve yasadışı planlarda) geçilebilecek çözümün koterılması için ise; *sınıf savaşımına taraf olan radikal-sosyalist mahfillerin, politik-teori düzlemindeki ayrıştırıcılık ve politik-pratik düzlemindeki birleştiricilik dinamiklerinin sınıf savaşımına müdahale temelindeki birliklerin önü (PRATIĞIN BAĞLAYICILIĞINDA!) açılmalıdır.*

İfade ettiğim türdeki bir 'açılım' kuşku yoktur ki, en 'kaba'ya da 'detaye' formülasyonlar, metinler, tartışmalar içinde değil, aksine; SINIF SAVAŞIMINA (teorik ve pratik) MÜDAHALE içinde belirleyici bir konum ve engin potansiyellere sahip olan ÖRGÜTLÜ SAVAŞIMCI kavga kapasitelerinin BİRLEŞİKLEŞTİRİLMESİYLE gerçekleştirilebilecektir.

9-) Dediklerimi bir kez daha yineleyerek (şimdilik!) sonluyorum: *Birlik teorik-politika açısından olması gerekenci özellikleriyle ele alınmalıdır. Ayrıca pratik-politika açısından da son kertede sınıf savaşımının ulaştığı gelişmişlik düzeyinin hangi kapasitelerinde ne kadar 'idrak' edilebilmiş olduğu, ve ne kadarlık bir gerçeklenme olanağına sahip olduğu ve olabileceğine ilişkin dinamikleri itibariyle de, 'laf -ı güzaf'lıktan kurtarılması gereken bir mücadele alanıdır.*

Bu önemli alandaki 'körler sağırlar' diyaloguna artık bir 'dur' demek gerekiyor. Birlik 'körler sağırlar diyalogu' ile kazanılamıyor. Birliğin önü bu tür 'diyalog'larla açılmak şöyle dursun, demoralize edici etkisiyle de, aksine tıkanıyor.

12 -13 Ağustos 1989'daki oluşumu ile gereğinden de 'geniş' bir çevrenin katılımıyla açılan birlik görüşmelerinin AYRIŞMALARI DIŞTALAMASI OLASI OLMAYAN kompozisyonu içinde, öncelikle belirlemeliyiz ki *biz birlikten i-) İlyiç'in örgüt teorisinin temel çözümlemelerine 'sadık' bir yaratıcılıkla kazanılabilecek olan OLMASI GEREKENCI BİR ORGANİK DEMOKRATİK MERKEZİYETÇİLİĞİ; ii-) ve buna bağıntılı olarakta 'SINIFIN KURTULUŞU BİZATİHİ ONUN ESERİ OLDUĞU İÇİN, İKAMECİLİK VE POPÜLİZMDEN KOPMUŞ OLAN VE DE SINIFIN ÖRGÜTLÜ ÖNCÜ KESİMİNE DENK DÜŞEN MODERN PRENS'İNİN KAZANILMASINI YA DA BUNA ULAŞILACAK OLAN ÖN ÇERÇEVENİN GERÇEKLENMESİNİ ANLIYORUZ. iii-) Bizim ifadeye gayret ettiğimiz birlik, 'kurtarıcı' aydın 'mit'lerine aldırmayan, 'sınıfa rağmen sınıfı kurtarmak lüksünden' özenle uzakta duran, 'işçileri aydınlaştırırken, aydınları işçileştiren' bir kollektif aydınlık işlevselliğiyle; iv-) kurtarıcı olmaktan kurtulmuş bir İlyiç'ci sentezin sınıfın organik dinamizmi üzerinde yükseltilmesinin mücadeleciliğiyle kazanılabilecektir.* Konuyla bağıntısı içinde ayrıca ve şu gerçeklerin altını bir kez daha çiziyoruz: "DTK'ci formasyonu ile kapitalizmin egemen toplumsal biçim olduğu Türkiye'de nihai tahlilde tek devrimci sınıf proletaryadır."

Proletaryanın kendi öz iktidar organlarını, 'devletin devlet olmaktan çıkartılması' perspektifiyle ve Komün /Ekim deneyimi ışığında egemen kılan bir sosyalist devrim, aynı zamanda ulusal ve uluslararası planda proletaryanın "mülksüzleştirilenleri mülksüzleştirme" faaliyetinin sınıfsız bir toplum ve dünya amacına bağlanmış proleter enternasyonalist biçimidir.

Parlamento ile değil, proletaryanın kendi öz organları ve donanımlı yığınsal demokra-

sisiyle gerçekleşmesi olası olan ve sosyalizme ulaşmak için; proletaryanın örgütlü öncü kesiminin, antagonistik düşmanın "yasal"lığına mündemiç olmayan bir örgütlü kolektif özgürlüğe gereksinimi vardır. Bu tür bir özgürlük, " ne denli olgun ve geniş olursa olsun" (!?) hiç bir burjuva demokrasisi sınırlarında gereklenmeyeceğindendir ki, İŞÇİ SINIFI PARTİSİ (HER TÜRLÜ LEGAL OLANAKLARI KULLANMAKTA BİR AN DAHI GERİ DURMAMAK KAYITI İLE) İLLEGAL VE ÖZGÜR OLDUĞUNU UNUTMAZ.

14.10.1989

SÜREÇ

cahillik
ölüm hücresi
kader kapısı
ile kaplı
ardı
sonsuz-bilgelik
ilh...
derdi usta
"farklılık
olmasa
ne anlamı olurdu
özdeşliğin..."

Halid Özkul
Frenze/1985

YURTDIŞINDAKİ SOSYALİSTLERİN FRANKFURT TARTIŞMALARI

İsmail Yıldırım - Temel Demirer

30.09.1989 ila 01.10.1989 tarihleri arasında yurtdışındaki 250'yi aşkın sosyalist, Frankfurt'ta bir araya geldi. Hemen hemen her politik eğilimden sosyalistlerin bir araya geldiği bu toplantıda, 'Türkiye ve Türkiye Kürdistan'ında Politik Mücadelenin Hedefleri' konusu tartışıldı.

Bir süredir Avrupa'da düzenlenen tartışmaların üçüncüsü olan bu toplantının açış konuşmasını, divan üyesi (ve şu günlerde 'bağımsız Marksist' çevre mensubu olan) Aydın Engin yaptı. Bu tür toplantıların düzenlenmesinin pek de kolay olmadığına işaret eden Engin, tüm güçlüklerine rağmen; böylesine geniş toplantılarla yaratılacak bir 'anlayış / mutabakat ortamından umutlu, olumlu ve sevinçli olunabileceğini' de işaret etti. Bu tür toplantıların dördüncü ve sonuncusunun Kasım ayında 'Parti sorunu' üzerine düzenleneceğini belirten Engin, bu toplantının son bölümünde de Türkiye'deki 18'lerin çağrısına destek sorununun görüşüleceğini ifade etti.

Daha sonra 30'ar dakikalık konuşmalar için sırasıyla: İlkay Demir, Veysi Sarısözen, Engin Erkiner, Mahir Sayın, Doğan Tarhan, Sıtkı Coşkun, Hamdullah Erbil, Ahmet Kaçmaz, Kemal, Ali Emre, Temel Demirer, Feridun, Orhan Karaca, Bekir, Bülent Uluer, Özgür, Feridun Şakar sözü aldılar.

İlkay Demir, çok kimse söz aldığı için, çok kısa konuşacağım dedi. Herkesi dinleyerek görüş oluşturma eğiliminde olduğunu ifade edip; "doğmatiklikten uzak durularak, değişimin dinamiklerine kulak verilmesi"ni öneren Demir, kafaların açılması için tartışılmalı dedi. Tüm bunların ardından da, herkese "güleryüzlü olmasını" önerip, "asık suratlılıktan ve böyle tartışmaktan korktuğunu" belirtti.

Demir'den sonra, sözü Veysi Sarısözen aldı. İlkay'ın jestini aşırı demokrat bulduğunu belirten Veysi Sarısözen, konuya ilişkin *kimi kişisel fikirlerini dile* getireceğini söyledi. "Hareketin ciddi problemlerle karşı karşıya olduğunu...", "Genel olarak, yeni bir arayış içine girildiğini...", "Krizin yenilenmesiz aşılamayacağını...", "Doğmatizmin ciddi bir sorun olduğuna..." dair TB'K'P tezlerini yineleyen Sarısözen, Türkiye'ye ilişkin olarak da şunlardan söz etti: "12 Eylül'den ne devrimci ne de reformcu bir biçimde çıkılamadı. Gündemdeki çıkış yeni tutuculuğun bir versiyonuyla, sürünerek demokratikleşmedir. Sürünen demokratikleşme, Türkiye'deki tehlikeli güçlerin, gizli iktidar odaklarının ve suç ortaklarının istediği türden bir gelişimdir."

Bu durum karşısında, güçlü demokratik alternatifler oluşturulmasını öneren Sarısözen, "basit propagandacılıktan kurtulunmalıdır" deyip, ANAP'a karşı geniş ve demokratik bir mücadele blok'u oluşturulmasını önerdi. Düzen içi ne idüğü belirsiz bir 'demokratlığın' (*ustaca hünerlilikte ve yavuz*) propagandistliğini yapan Sarısözen, 'Kürt Sorunu'na ilişkin olarak da: (...) "Kürt sorunu bugün karşı karşıya olduğu ciddi jenosit tehlikesinden ötürü bir barış ve demokrasi çerçevesinde ele alınmalıdır." demiştir.

Sözde "sol" geçinen bir SHP'linin kaygılarından ötede hiçbir değer ifade etmeyen Sarısözen'in konuşmasında ilginç ve yeni olan bir şey yoktu. İlginç olan tek şey, Veysi'nin Kürt sorununu yine ve ustaca bir 'teorisyenlikle' (!) papazların bile kabul edeceği bir barış

sorununa indirgemesiydi...

Veysi'den sonra sıra Engin Erkiner'e geldi. Konuşmacı, kimilerinin 'devrim sözcüğünden bile rahatsız olarak' demokratlaşığına dikkatleri çekti. Oysa herşeyi yapan 12 Eylül yönetiminin ve uzantılarının, ekonomik-politik istikrara ulaşamadığını ifade eden Erkiner; bir iç savaşa yönelen Türkiye'de esas ve temel olanın, düzensiz alternatif olduğunun altını çizdi. Buna gerekçe olarak da, "Türkiye'nin yeni toplumsal çalkantılara gebe olduğunu, burjuva alternatifsizliğin devrimci bir çıkış için kullanılabileceğini" gösterdi.

Dördüncü konuşmacı olarak sözü alan Mahir Sayın, yeni bir toplum projesinin gerekliliğini dile getirerek; bu gereksinimin politik mücadelenin hedefleriyle iç bağıntısını izah ederek şunları dedi: *"Toplumsal akacağı ve yöneleceği geleceği konusunda yeni projelere gereksinimi vardır. Bu açıdan, işçi sınıfının tüm perspektifleri, sosyalist demokrasi çözümlemeleri üzerine oturmalıdır. (...) T.C. demokrasiyi hiç tanımadı. Demokrasi geleceğinin güçlendirilmesi gerekiyor. Tutarlı bir demokrasi mücadelesi verilmeden, sosyalizme ulaşabilmemiz mümkün değildir. Türkiye bir demokratik devrim sürecinden geçmelidir."*

Bunların hemen yanıbaşında, demokrasi mücadelesinin militarist kudurganlığın baskıları göğüslemek yeteneğinde olması gerektiğini ifade ettikten sonra; bugünkü politik mücadelede reformist / radikal ayrımının geçersiz olduğunu; gerekli olanın, sosyalist demokrasi temelindeki bir ayırım ve saflaşma olduğunu anımsattı.

Sayın'dan sonra sözü alan Hamdullah Erbil ise, cezaevleri ve cezaevlerindeki mücadele ile dayanışmanın yükseltilmesi için ortak bir kampanya açılmasını önerdi. Ve ayrıca Türkiye'de devrimin objektif koşullarının olduğunu, lakin subjektif koşullarının olmadığını belirterek şunu ekledi: *"Burada ferîştah olunsa devrim için bir şey yapılamaz. Bunun yeri Türkiye'dir."*

Politik mücadelenin hedefinin yeni toplum projesi ve onun hemen hayata geçirilmesi kavgasıyla direkt bir bağı olduğunu ifade eden Ahmet Kaçmaz; *"kişisel ve tartışmalı görüşlerimi ifade edeceğim"* kaydı ve de sorunları ele alıştaki Gramsci'ci jargonuyla "dikkat" çekti.

"Kapitalizmden sosyalizme geçişin bunalımlı bir dönemindeyiz" diyen Kaçmaz, konuya ilişkin olarak şu ana fikirleri savundu: "Sosyalizmin Türkiye için olabilirliğini savunmamız gerekiyor. (...) En mükemmel sosyalizm projesi yapıp bunu yığınlara sunmalıyız. (...) Erkeklerin hakim olduğu sosyalizmlerden iyi sonuçlar çıkmıyor. (...) Projemiz çevre sorunlarına da yanıt verebilmelidir. (...) Türk ve Kürt emekçilerinin ortak federatif devletlerini savunmalıyız."

Bu fikirlerden oluşmuş yeni bir toplum projesinin; "1-) Öncelikle anlaşılabilir ve uygulanabilir olmak; 2-) İstenmek; 3-) Ve uğrunda mücadele edilmek"le gerçekleştirilebileceğini belirten Kaçmaz; ardından da altını çizerek şunları dedi: "Bu proje için burjuva düzenin bağrında kimi şeylerin yapılabilirliği ve insanların kendilerini hemen bugünden yaratmaya başladıkları asla unutulmamalıdır."

Ahmet Kaçmaz'ın ardından söz sırası gelen Doğan Tarhan, "politik hedefler tartışmasının 60 yıllık bir Türkiye ve dünya irdelenmeden ele alınamaz" diyerek başladığı konuşmasında 'Stalinizmi ve tek ülkede sosyalizm teorisini' eleştiri salvosuna tabi tuttu. Ve bu versiyonlu konuşmasını "bize Marx'a ait bir sosyalizm anlayışı gerekli" diye tamamladı.

Doğan'ın dediğine (ne denli yanlış olursa olsun) inanan 'coşku' dolu konuşmasının ardından sözü, 'üçüncü dereceden bir devlet memuru' edasıyla TB'K'P'li Sıtkı Coşkun aldı. Sarısözen'inkinden de geri konumlardaki bir konuşmayı; *"yasaksız, baskısız bir Türkiye"* temennisi ile dile getiren konuşmacı; "demokrasi için 1-) Demokratik bir anayasanın, 2-) De-

mokratik bir seçim yasasının, 3-) İşçi sınıfının tüm demokratik haklarının tanınmasının, 4-) Kürtlerin demokratik haklarının güvence altına alınması için bir ulusal mutabakat gerektiği"nin altını da çizdi.

Temel Demirel "gülyüzlülük şartlanmışlıklarının diplomatikliğinden uzak durarak", ifade edeceğini belirttiği görüşlerini: BİC'in oluşumu, Kuzey-Batı Kürdistan'ın bağımsızlık talebinin kayıtsız koşulsuz desteklenmesi ve Leninci bir öncünün kazanılması için, siyasetin ve zorun örgütlenmesi güncel görevleri ekseninde; neo-Marksist ve sosyal-reformcu görüşleri eleştirerek ifade etti.

Doğan'dan sonra yine 'Sosyalist İşçi'den Kemal'in, Troçkist Ali Emre'nin ve eski 'Mayıs'cı Bekir'in "politik perspektifleri eşittir Stalin eleştirisi ve tüm ülkede sosyalizmin kurulamazlığı" yollu konuşmaları, salon tarafından 'dinlenmek' zorunda kalınan sıkıcı "söylev"lerdi. Bu söylevlerden birisinde de Bekir, "Stalinizm ile 3-4 yıl önce hesaplaştığını" ifade edip, Bulgaristan'daki uygulamalara ilişkin olarak da "LANET OLSUN BÖYLE SOSYALİZME!.." diye avaz avaza haykırdı...

Bu konuşmacılardan sonra kendisini bir TKEP taraftarı olarak tanıtan Feridun; TKEP'in klasik görüşlerini dile getirip, Türkiye'yi bir toplumsal devrimin beklediğine işaret etti.

Feridun'dan sonra, Orhan Karaca "Stalin eleştirisi yetmez, bu faaliyet Lenin'i de içermelidir" önermesinden hareketle; Ekim'i ve Leninist örgüt teorisini Aybar'cı eleştirilere tabi tuttu...

Sıra konuşmacılardan Bülent Uluer'e gelince, o sözüne bir divan üyesi olarak; 'gündem dışı konuşmalara müdahale etmemelerinin özeleştirisini' vererek başlayıp, ajitatif bir söylem içinde şunları dile getirdi: "Kimi konuşmacıların ifade ettiği gibi, 74 / 80 kesitinde herşey kapkara değildi. Bu dönemde çok önemli şeyler de yapıldı. (...) Ben kendimi bir işçi sınıfı devrimcisi olarak görüyorum ve devrimcilikte köken tartışmalarını anlamlı bulmuyorum. (...) Türkiye devrimci hareketinde tehlike popülizm değil, uvriyerizm'dir. (...) Türkiye bir ekonomi-politik bunalımı yaşıyor. (...) Bu ülkeyi bir iç savaş bekliyor. (...) Türkiye istikrarsız bir ülkedir. (...) Türkiye'de anti-faşist mücadele gündemdedir. (...) Durumumuz kötü olmasına kötü ama, burayı bu bağlamda bir ağlama duvarına çevirmenin de bir alemi yok. (...) Tek ülkede sosyalizm kurulmaz diyerek bize burada sosyalizmin nasıl olmayacağını anlatanlar, lütfen biraz da nasıl olabileceğine kafa yorarak bu konuda lâf etsinler. (...) Bizim güçlerimizi birleştirerek, makro-politikalar üretebilecek; bu yoldaki projeleri yaşama geçirebilecek çözümlere ihtiyacımız vardır. Bunun için; kimse buraya arka cebinde programıyla gelip de çözüm arıyor gözükmessin. (...) Sosyalist demokrasi tartışmalarını eksen yapıp, devrimci bir halk hareketi yaratalım."

Bülent'in ajitatif yanı ağır basan konuşmasından sonra TDY / THKO'dan Özgür 'şairane bir biçimde' birlik gereksiniminin aciliyetini dile getirdi.

Daha sonrada kürsüye gelen Feridun Şakar, konuşması sırasında "Bülent Uluer'in konuşma stilini sokak satıcılarına" benzetti. Bu benzetmeye müdahale eden Mahir Sayın'ın salonu terketmesiyle birlikte önemli sayıda izleyici, Feridun Şakar'ın bu tavrını protesto edip, salonu terketti.

Konuşmalar bölümünün ardından, 5'er dakika ile sınırlandırılmış eleştiri ve görüş belirtme bölümüne geçildi. İlk sözü alan Feridun Şakar, yanlış anlaşıldığını ve bu yanlış anlaşılardan ötürü de toplantıdan özür dileyerek, özeleştirisini verdiğini ifade etti. Bunun üzerine, Şakar tüm salonca alkışlandı.

Kısa konuşmalarda Cafer Cebe "birliğin gerekliliğini" bir kez daha vurguladı. Demir Küçükaydın "mevcut bunalım" koşullarında görevimiz politika yapmak değil, sorunu teorik bazda çözümlemektir" dedi. Nuran Sarıca salondaki konuşmacıların kadın sorununa ilgisiz-

liğinden dert yandı. Mehmet Yıldırım geçmişteki hatalara değindi. Mehmet Boz bu toplantılara tanık olduktan sonra, son 10 yılda iyi yol alındığına olan inancını ifade etti.

Fevzi Karadeniz'in "bu toplantıda neden Kürt devrimci ve sosyalistleri yok?" sorusu toplantıda büyük bir sessizlikle karşılanırken; İrfan Kılıç ise, "devrimci saflarda birlikten söz etmeden önce, yaşanan inanç erozyonunun önüne geçilmesi" gereğine dikkatleri çekip şunları dedi: "Bugün, düne ve geçmişe küfretme bir modernlik ve yenilenme olarak sunuluyor. Oysa bu tür bir tavır hem geriliktir ve hem de mücadeleden kaçaklıktır... Burada sosyalizm projelerinden söz ediliyor. Bu projelerden söz edebilmek için, önce inanç ve sınıf düşmanlarına öfke gerekiyor."

İrfan'a katıldığını ifade eden Burhan Fırat isimli bir TKEP taraftarı, "yaşanan bireycilik, egoizm ve kariyerizm ortamında Stalin gibi bir adama ihtiyacımız var" dedi.

Taner Selin, birlik fikrinin güçlendirilmesi gerektiğinin altını bir kez daha çizdi. Hüseyin Özer mücadelenin hedefi sosyalizm olmalıdır dedi. Atilla Keskin ise, "toplumsal bir muhasebe ve eleştiri olmadan artık ilerlenemeyeceğini ve geçmişin kolektif özeleştirisini, Türkiye sosyalist hareketi olarak vermemiz gerektiği" fikrinin altını çizdi.

Ekin Taciser sosyalistler arasındaki temelli ayrışmanın, kurulacak noktadaki tartışmalar bağlamında şekillenmesi gerektiğine değindi. Salonda uzun alkışlar alan TİSP'li Ali Kar ise, Türkiye sosyalist hareketinin "misak-i Millici" görüşlerinden ve şöven politikalarından vazgeçemediğine dikkatleri çekerek; ulusal sorunun çözümünün bağımsızlıktan geçtiğini ve PKK hareketinin tekrar değerlendirilmesi gerektiğini belirtti.

Ali Kar'ın ardından Ramazan, R. Kasım, Nejat Nariç ve Kemal Kadir'in de görüşlerini belirtmelerinden sonra toplantı kapatılarak, 18'lere destek sorununun tartışmasına geçildi.

Oya Baydar, İlkay Demir, Engin Erkiner, Veysi Sarısözen, Orhan Silier, Server Tanilli, Bülent Uluer imzalı 'Yurtdışındaki Sosyalistlere Çağrı' metni tartışmaya açıldı.

Bu metnin diğer ilgili çevreler bilgilendirilmeden kotarılması; Doğan Tarhan, Atilla Keskin, Demir Küçükaydın tarafından şiddetle eleştirildi. Bu eleştiriler sırasında, bir çok tatsız ve çapsız diyaloglar sahnelendi vb'leri vb'leri...

Evet, Frankfurt'ta tartışılanların çok kısa bir dökümü / ekspozesi işte bunlardı... *Ve de çok kısa bir belirleme ile, bu tür toplantılar; yurtdışındaki bir çözüm olmaktan çok, uzatmalı mültecilik çözümsüzlüğünün zorlama çözüm arayışlarıydı.*

06.10.1989

DTK KOŞULLARINDA 'BURJUVA DEMOKRASİ'Sİ OLASI MIDIR?.. YA DA BUNA BAĞINTILI ELEŞTİREL İRDELEMELER

Kirve Kalender

Yazımın başlığını oluşturan soruya, acil sorunsallarımız ekseninde çeşitli yönleriyle (ve zorunlu polemikleriyle) yanıtlar ararken; ister istemez sorunu kucaklayan geniş bir alanın kaygan zemini üzerinde ilerlemek zorundayım. Bunun güçlüğünü bilmiyorum değilim. Ama acilleyen pratik sorunsallarımızın aşılabilmesinin, ancak ve ancak, (sağından sol'undan çekiştirilerek altüst edilmek istenen) İlyiç'ci öğretinin "ortodoks"ca korunarak geliştirilebilmesiyle olası olduğu yaşanan süreçte, sözünü ettiğim geniş alanın kaygan zemininde ilerlemek de bir zorunluluk olup çıkıyor.

İlyiç'ci teorik-politik-felsefi-tarihsel çerçevenin, somut koşulların somut tahlilinden yola çıkılarak gerçekleşen devrimci praksisinin ulusal ölçeklerimize uyarlanarak yerleşikleştirilmesi açısından ise; İLYİÇ'İN ÖĞRETİSİNİN AŞILMASI GEREKEN DEĞİL DE, ULAŞILMASI GEREKEN olduğundan kuşkusuz olan ele alış ve irdeleme tarzımız; yaşamın bize dayattığı bu geniş alanın kaygan zemininde, sağlam adımlarla ve yolumuzu açan bir hesaplaşma ile ilerlemeyi de vazgeçilemez bir biçimde dayatmaktadır. Yaşamın bizlere dayattığı bu zorunluluk ise, ilerlemekten yana olanlarca atlanamaz ve atlanmamalıdır da..

DTK'cı Formasyondan 'Demokrasi' Uman Şaşkınlıkların İncileri

Türkiye'deki DTK'cı işleyişin artık, en basitiyle siyasal gericilikten (ya da onun çeşitli versiyonlu almaşıklarından) başkaca hiç bir oluşumu bağrında taşıması olanaksızdır. VAR-OLAN FORMASYONUNDA OBJEKTİF VE SUBJEKTİF NEDENSELLİKLERLE OL-MASI OLANAKSIZ OLAN FAZİLETLERİ ARIYANLAR; yerli finans kapital oligarklarının, teritoryal savunmalı asker-polis kırması iktidarlarını "demokratik"leştirerek, ulusal tarihinin asla tanık olmadığı ve uluslararası tarihin de çok gerilerinde kalan bir "burjuva demokrasisi"ni arıyorlar.

Onlara ilişkin olarak; (oligarklara aksesuar olmak pahasına ve elbette onlara eklemlemişlikleriyle!) 'burjuva demokrasisi teorik ve pratik olarak olası mı? 'sorusunu sormadan (Yağcıgillerin) ikinci dönemler postası mensuplarının şu incilerini, midemi bulandırır da nakletmeliyim (ve ibreti alemle okunsun diye naklediyorum da): "*Şu anda sosyal yardım olarak elime 2165 Mark geçiyor. Bu arada hanım da bazı temizlik işlerinde çalışıyor. Para ve konfor bakımından bir sıkıntımız yok.*" (Murat Tokmak, Milliyet, 12.12.1988)/abç-yn/ "*Kazancım oldukça iyiydi. Son yılbaşı tatilimi Paris'de geçirdim. İki defa Amerika'da okuyan oğlumu ziyarete gittim. Artık zamandı. Demokratikleşme yolunda olumlu adımlar var. 141 ve 142'nin Ceza Yasasından çıkarılmasının gündeme geldiği günlere geldik. Daha başka bir deyimle Avrupa'nın üyesi olmaya namzet Türkiye'de çok mesafe alındığı kanısındayım. O nedenle de dönmeye karar verdim.* (Yüksel Selek, Milliyet, 12.12.1988) /abç-yn/ "*Elimizde hiç bir belge olmadığı için Türk polisinin bizi içeri sokmasını yasal olarak kabul ediyoruz. Ancak belki bir idari kararla bizi Türkiye'ye sokarlarsa bunun da Türkiye'nin Avrupa'da sempati uyandıracağı gerçektir. Umuyoruz ki Türkiye'ye girelim.*" (Turan Ata, Milliyet, 12.12.1988) /abç-yn/

Sonuç: Ve kimileri TC'nce ciddiye bile alınmayarak, geri çevrildiler !... Yani Türkiye'ye giremediler. Lütfedilip te alınanlardan kimileri ise, daha sonra salınıverdi...

İstedikleri kadar, (yerli finans kapital oligarklarının bile bıyık altından kendi kendilerine gülümsedikleri,) 'demokrasiye geçiyoruz!...' yalanlarına inansınlar.. Bu inançlarıyla, kendilerini yerlerden yerlere vursunlar.. Bu yolda Molyer'in "Tartüf"ünden daha da komik durumlara düşsünler; şark cephesinde değişen yeni bir şey yok!... DTK FORMASYONU GLOBAL OLARAK 'DEMOKRASİNİN' TOPYEKÜN İNKARIDIR... Bu teorik ve pratik açıdan yaşamın durmadan kanıtladığı üzere de böyledir !...

Burada durup, Bab-ı Ali'nin gündelik basınına müracaat ediyorum: Yerli finans-kapitalin mutemet kalemşörlerinden birisi, Yağcıgillere nazire yaparcasına, onlara 'devlet ve demokrasi dersi' vererek şunları diyor: "müeyyideler (*kasdedilen kapitalizmin özel mülkiyetçi varoluşu* nedeninden kaynaklanan 'raison d'état'ının yaptırımlarıdır !-yn) nasıl uygulanacaktır (...) ve o devletin "temel"inin teminat altında olduğuna nasıl inanılacaktır ?.. (...) İşin esasına bakalım: "çoğunluk şeriat isterse, şeriat gelir. Bu demokrasinin gereğidir." ... Hayır efendim, öyle değildir. DEMOKRASİLERDE BAZI ŞEYLER VAR KI, ÇOĞUNLUK AZINLIK MESELESİ DEĞİLDİR!..." (Altan Öymen, Milliyet, 15.12.1988) /abç-yn/

Dönek Yağcıgillerin OLANAKSIZ bir 'burjuva demokrasisinin havarileri' kesilmiş incilerini lütfen bir de, "şeriat" sözcüğünün yerine "bilimsel" sosyalizm koyarak okuyup değerlendirin...

Geçmişin hataları tekrarlanmamalı denilip durulur.... Bundan ne anlaşıldığını (mevcut düzeysiz örneklerine 'gına' gelircesine tanık ve taraf oldukça!) daha da fazla merak ediyorum.. Sosyalizme; olanaksızlığıyla tarihin derinliklerinde kalmış bir liberal-demokratlık içerilmeye çalışılıp; sosyalizm sınıfın sorunu olmaktan çıkartılarak, ÖZNESİ BELİRSİZ 'GENEL İNSANLIK SORUNU' MERTEBESİNİN SİSLİ UFUKLARINA HAVALE EDİLMİYOR MU?... İşte bu nokta da ister istemez İlyiç'in şu uyarısını anımsamadan (ve de bunun 1980'lerin Türkiye'sindeki devasa öneminin altını döne döne çizmeden!) edemiyorum: "Sosyalistlerin (...) demokratların görüşlerinden tam ve kesin bir kopmanın kaçınılmaz ve zorunlu olduğunu anlamalarının zamanı gelmiştir. (...) Demokrasi ve sosyalizmin bölünmez ve ayrılmaz bir bütün halinde kaynaştığı" (V.I.Lenin, Halkın Dostları Kimlerdir, S167) artık kavranılarak pratikleştirilmelidir. /abç-yn/

Bunu kavrayabilerek pratikleştirmek, öncelikle ciddi çaplılıktaki İlyiç'ci teorik çerçevenin savunusunu sınıfa maledebilerek maddi bir güce dönüştürmekten geçiyor. Bu yolda ise, daha iyiye doğru, dağınık devrimci güçlerin (yani kümelerin) ve potansiyel olanakların hızla örgütlenmesi büyük önem taşıyor. Sözkonusu faaliyetlerde ana omurganın, işçi sınıfının üretimdeki toplumsal gücünü kullanabilmesini örgütleyerek devindirmek olduğu bu girişkenliğin; yönelmesi gereken ana düşman, bugün tüm yıkıcılığıyla boyvermiş (sözüm ona 'yenilikçi') revizyonist tasfiyeciliktir.

Tasfiyeciler ... Onlarla yeni karşılaşmıyoruz. Tarihimizde onlarla kadım boğazlaşmalarımız var. Örnek mi, bu bab'da "tasfiyecilik" der Lenin, "kökü derinlerde olan toplumsal bir olgudur. Liberal burjuvazinin karşı devrimci ruh haliyle, demokratik küçükburjuvazideki dağılma ve parçalanmayla ayrılmaz biçimde bağlıdır. Liberallerle, küçükburjuva demokratlar, devrimci sosyaldemokrat partinin (bizde hareketin okuyun-yn) maneviyatını bozmak, onu alttan kundaklayıp devirmek, çatısı altında başarı sağlayabilecekleri yasal işçi örgütleri için yolu temizleyip açmak amacıyla her çareye başvuruyorlar, binbir türlü yol deniyorlar. Yaşadığımız şu günlerde tasfiyeciler, ideolojik ve örgütsel yönden, dünün devriminden, arta kalan önemli şeye ve yarının devriminin en önemli siperlerine karşı savaşıyorlar." (V. İ.Lenin, Tasfiyecilik Üzerine, S.68-69) /abç-yn/

Aslı sorulursa bizde de olup-biten bu !.. Revizyonist tasfiyecilerimiz de (Lenin'in

işaret ettiği o lanetli konumlarıyla) DTK'ci formasyondan (menapozunu geçirmiş bir kadından çocuk beklercesine) 'demokrasi' ummak beklentisiyle, burjuvazinin Truva at'ı misyonunu üstleniyorlar.

DTK'cı Barbarlık Demokrasinin Evrensel Ölçekte Reddidir

Bilmeyen yok: Ticari kapitalizme denk düşen Merkantilist önkesit ile çitişmiş serbest rekabetçi kapitalist dönemde; sermayenin metropoldeki yoğunlaşması ve merkezileşmesi, onu mantıksal tarihi evrimi içinde emperyalizme sıçrattı. O dönemlerde emperyalizmin önünde non-kapitalist bir dünya ve bu dünyanın engin pazarları vardı. Emperyalizm büyük bir iştahla ve Merkantilist barbarlığa da parmak ısırtarak, bu non-kapitalist dünyaya daldı. Oralara talanıyla birlikte, (hakimiyetini tesis etmek için) kendi ilişkilerini de götürdü. Bu engin alanı, (yukarıdan aşağıya !) tekелci kapitalizmin girdabına çekerek modern tarihin sahnesine çekip çıkarttı.

K. Marx'ın Kapital'inde bir eğilim olarak bahsettiği ama tanıdığı olmadığı bu kesit, en 'kaba' deyişle: Marx'ın Kapital'de ifade ettiği genişletilmiş yeniden üretim çözümlemesi temelinde; kapitalizmin artı-değerini, non-kapitalist bir dünyayı da kucaklayarak dünya ölçeğinde realize edebilmesi yolunda, kapitalizmin yeni bir birikim ve yapılanmasına denk düşüyordu. Metropol'deki finans-kapital oligarkları açısından, ekonomik olduğu kadarıyla tarihsel zaruretlerden kaynaklanan bu aşamaya ilişkin olarak; Buharin'in "emperyalizmin tarihsel gerekliliğinden" söz etmesi fikrinin altı özenle çizilmelidir.

Emperyalizm elbette bir yanıyla pazar sorunuyla açıklanabilir. Ama tümüyle değil. O diğer bir yanıyla, non-kapitalist dünyada kâr hadlerinin maksimal realizesi fikrini de dıştıalamaz. Ayrıca diğer bir dize zarureti de içerir. Ve de bunların tümü ise bize, emperyalist aşamanın (süresine önceden bir kaftan biçilemeyecek) evrensel ölçekli ama periferide odaklanarak yansıyan bir bunalımlar ve barbarlıklar kesiti olduğunu verir. Bu kesitin tanımlanmasında ipliğin ucunu Marx'ın bıraktığı yerden yakalayan ve emperyalizm sorununu Marx'ın ruhuna uygun olarak, döneminin verileriyle çözümleyen İlyiç'in 'emperyalizm öğretisi' temeli yanında; Luxembourg'un, Hilferding'in ve Buharin'in de çalışmaları zikredilmeye değer önemli yapıtlardır.

Söz konusu teorik çerçevede ifade edilen formülasyonların devrimci ilkeselliğinin, zamanla aşıldığına inanmıyorum. Bunun hiçbir haklı teorik-pratik kanıtı ve çerçevesi olduğunu zannetmiyorum. *Bu düzeydeki sözümona 'yenilik'çi revizyonist saldırıları da, sosyalizmi kişiliksizce liberalleştirme operasyonelliklerinin bir manevrası olarak niteliyorum.*

Çünkü, emperyalist aşamanın hiper merkezileştirici dinamiklerinin devinimi; kaçınılmaz olarak, sermayenin (ve elbette bir bütün olarak ilişkiler ağının da!) uluslararasılaşması, serbest rekabetçi kapitalist (alt ve üst yapıların toplamına denk düşen) formasyonun da topyekün diyalektik inkârını (boyu boyunca ve çeşitli iç süreçler de aşılıarak) devreye sokmuştur. Bunu görmemek olanak dışıdır. Kaldı ki tamda bundan ötürüdür ki, " (çeşitli dozajlarda metropol'ü de kapsamak koşulu ile-yn) semi-periferi ve periferi de; 1-) Burjuva devlet aygıtının tekeller ile kaynaşması devasa boyutlara ulaşmıştır. 2-) Devlet aygıtının bürokratik militarist niteliği en uç noktalara varmıştır. 3-) Burjuva devletin merkezi idari gücünün (yürütmeden yana ki) merkezileşmesi yürütme ile yasama arasındaki uçurumu daha da büyütüştür. 4-) Böylelikle de, ulusal ve yerel ölçeklerdeki "demokratik" temsili kurumların karar ve katılımı felçli kılınmıştır. 5-) Devletin yürütme organlarındaki yetkileri derinlemesine genişletilmiştir. 6-) Böylelikle de bireylerden "demokratik baskı grup"larına değin ki, tüm legal olanaklar özünde devletin en sıkı denetimine tabi tutulmuştur." (Temel Demirel, Yeni Demokrasi, N:13, S.46) /abç-yn/

Tek dünya pazarının girift siyasi kombinezonlarındaki evrensel çok boyutluluğun glo-

bal DTK'ci ekonomik ve siyasal sisteminin; tekelci kapitalist bir barbarlık olduğundan ve insanlığa ait herşeyle birlikte doğanın da yıkımı anlamına geldiğinden kimsenin şüphesi yoktur. Söz konusu yıkımın işlerliği insanları sürüleştiren, onları tekelci kapitalist işbölümünün nesnesel köleleri kılar... Nesneleştirilerek sürüleştirilen insan ise, kapitalist "ihtiyaç"lar sisteminin budala tüketiciliği çevreninde; DİA (Devletin İdeolojik Aygıtları)'nce ve de (tekelci devletin dolaysız ya da paramiliter örgütlenmelerinin dolaylı) terörünce koşullandırılarak belirlenir. Böylelikle de, demokrasinin her düzeyde inkâr edilerek hayalete dönüştürüldüğü global DTK düzleminin tek boyutluluğunda insan, düzenin edilgen-kaderci bir fonksiyoneri kılındı.

Bunlarla birlikte, tekelci kapitalizmin varoluşuna denk düşen rekabet ve süper kâr güdüsü anarşik üretimi, ister istemez iç-içe geçtiği DTK'nin müdahaleci düzenleyiciliğinin paradoksal bütünü oluştururken; dünya pazarı düzlemindeki evrensel bir yıkımın da temel kaynaklarını oluşturdu. Bu yıkımın denk düştüğü tekelci kapitalist barbarlık koşullarında herşeyin alınıp satıldığı üretim ve büyüme humması, insan kavramını yadsıyarak dört bir yanı sararken; tekelci kapitalizm emek-sermaye çelişkisinin antagonizmalarını (binbir görüngüsüyle somutlayarak!) derinleştirdi.

Tam da bu gelişim sürecinde tekelci kapitalist varoluş, içinde (binbir görüngüsüyle de belendiği) krizine yanıt verme olanaklarını tüketti. Evrensel tekelci kapitalist sermaye birikimi modellerinin yeniden tekrar geliştirilmiş üretimi, tekelci kapitalizme DTK'cı versiyonuyla global özellikler kazandırdı. Söz konusu global özellikler ise, tekelci kapitalist "refah"ın sadece kupkuru rakamları düzeyindeki "göreceli" nicel artışlarında ifadesini bulurken, mutlak yoksullaşma grafiğinin tırmanmasını hiç bir şey engelleyemedi.

KAPİTALİZMİN KULLANIM İÇİN DEĞİL, DAHA DA FAZLA KAR İÇİN İŞLERLİĞİ BİR BÜTÜN OLARAK DÜNYA PAZARI ÖLÇEĞİNDE; İSTİHDAMI VE GENİŞ YİĞİNLARIN REFAHINI DEĞİL, KAPİTALİST KAR'I KORUMAYI VE MAKSİMALİZE ETMEYİ HEDEFLER.. Böylesine mantıklı bir işlerlik mutlak yoksullaşma grafiğini tırmandıran tekelci kapitalizmin karşısına, aynı eş zamanlı süreçte ve enternasyonal ölçeğinde kâr oranlarının düşüşü gerçeğini de dikmiştir." Şunu bilmeyen yoktur: Kârlılık kapitalist sistemin kalbidir. Ve de görünen odur ki, kapitalist sistem açısından artık ciddi kalp krizleri dönemi başlamıştır. Kapitalizmin bu kalp krizleri dönemine dair yorumlar, çok çeşitli olsa da, olup biten: Kapitalistler arasındaki ticaret yavaşında, fazla üretim krizinin ve gerçekleşeceği umulan kâr oranlarının tepe taklak düşerek, şatafatlı ve kof bir görüngünün ardındaki gerçek durumu yansıtmasıdır. Kâr oranlarındaki (kasdedilen, ücretlere denk düşen değişken kapitalin, ücretler dahil olmak üzere, kapitale oranıdır) bu düşüş, fazla üretim krizinin, samimi bir göstergesidir. (..)

Genişletilmiş yeniden üretim şemasının çağdaş işlerliğinde, sermaye birikiminin teorik açıdan üst sınırı yoktur. Ama yaşamın tecellisi, birikim varsayımı altında para (kıymetli kağıt) dolaşımının, çok çeşitli dengelerle (ve elbette dengesizliklerle) tıkanmaları boyutunda evrensel birikimin önüne, evrensel rekabeti ve bu rekabetin kaçınılmaz sonucu olan emperyalistler arası çelişkileri; ekonomik ve sosyal sonuçlarıyla kapitalist sermaye birikiminin ve kâr'ın engellenmişliğini dikmektedir.

Görünen odur ki, artık varılan aşamada, kapitalist sistem açısından, sermayenin artan ölçeklerdeki birikiminde, bu birikimle doğru orantılı olarak kâr oranlarının artışı da, geride bırakmakta olduğumuz "asrı saadet"ine göre, sadece bir nostaljidir...

Kapitalist sistem her ne kadar, bu nostaljisini gerçeklemek için:

* Bilimsel-teknolojik öncü kontrol dalıyla sisteminin ölçeğini büyütmeyi zorlasa da...

* "Yeni Ekonomik Düzen" çığırtkanlıklarıyla, etkinliğini artırmak için, Güney'de ve Doğu'da kimi bölgesel uzmanlaşmalarla ve alt-emperyalist odaklarla, artık'ın merkeze ak-

tarımını denetim ve güvence altına almayı yeğlese de..

* Dünya ölçeğindeki ticari sistemini ve işbölümünü kendi mihverinde "yenilemenin" yoğun manevralarıyla, "kuzey/güney" diyalogu yollu sosyaldemokratik demogojilere sıvansa da..

Kapitalizmin dünya pazarındaki kâr içinci üretimi ve onu var eden birikim mantığıyla; üretim ilişkisi ve üretken güçlerin ifade ettiği düzey arasındaki uçurumunu aşamamaktadır. Çünkü, gelişimin vardığı düzey "genelleşmiş meta üretimi"nin çeperlerini spontan bir biçimde zorlamaktadır ki; borsalardaki son panikte bunun bir göstergesidir. Bu gösterge bile, kapitalizmin dünya pazarı ölçeğindeki piyasada, kâr için üretime dayalı varoluş tarzındaki tabanın daralmasını ve genişletilmiş tekrar yeniden üretim rasyonalitelerindeki kâr marjlarının düşmesini; birleşik bir çökmenin öncülleri boyutunda anlatmaktadır.

(...) Üretken yatırımlar yerine, aşırı spekülative faaliyetten doğan finans oyunlarına olan ilginin artması, reel sermaye yatırımlarının tabanını daraltırken; spekülative dengesizlikleri sistem boyutunda yaymakta ve böylelikle de depresyonların salınım aralıklarını sıklaştırmaktadır. (...) Bu sarsıntıların etkileri sistemin bütününde birleşik ve bağıntılıdır. Çünkü, kapitalizmin emperyalist aşamasına, kapalı bir sistem ya da birbirlerinden ayrılmış ve yalıtılmış tek-tük ülkelerden kurulmuş bir toplulukçasına bakabilmemiz olanaksızdır. Ve her birisi ya da bütünüyle sistem için, son sözü söyleyen öge olarak göz önüne alınması gereken etmen, iç ve dış dinamiğin karşılıklı diyalektik etkileşmesidir. Yani kapitalist sistemin temel iç çelişkisi, sistemi dışa doğru genişletmeye ve dışla çatışmaya götüren (vahşi orman kanunlarının işlerliğindeki) yanıdır. Bu gidişat ise, tarihi yönü itibariyle yeni bir dünya düzenine (sosyalizme) yönelen ilişki ve güçlerin önünü açarken, dünya devriminde EZH'larının da parçalanması zaruretine, tarihsel planda aciliyet kazandırır." (Temel Demirer, Demokrat Ekonomist, N:3, S.19-20)

'Kurumcular' diye tanımlanan burjuva ekonomi ekolünün 'klasik'lerinden J.K. Galbraith, "yaklaşan ekonomik buhranı nasıl önleyebiliriz?.."2 sorusunu çok öncelerden sormuşken ve kimi burjuva kesimler buna uygun önlemlerle meşgulken; tekeli kapitalist barbarlık dünya pazarı ölçeğinde ortalığı kasıp kavururken; kimbilir belki de, söz konusu aciliyet saptamamızı fazla "iyimserlikteki bir kehanet" olarak niteleyenler çıkabilir!.. Ama, bırakınız Marksistleri; kimi pozitivist burjuva ekonomistleri bile tekeli kapitalist gidişatın yöneldiği gelecekte pek fazla umutvar değildirler.

Örneğin Southern Methodist üniversitesi iktisat profesörlerinden Ravi Batra, "Başarısızlığa uğramış Keynesci ekonomi politikasını yeni bir şişede sunan Reganomi, ekonomik kuramın bugün içinde bulunduğu büyük kargaşanın göstergesidir. Ambalaj yeni de olsa, sonuç eskisi gibi olacaktır: Kısa dönemli refahın ardından uzun dönemli yıkım" (Ravi Batra, Kriz 1990, S.101) /abç-yn/ derken; iddiasına ilişkin olarakta; UZUN SÜRELİ PARA+ENFLASYON+DEVLET MÜDAHALESİNİN YOL AÇTIĞI DALGALANMALARIN (TOPLAM TALEBİ AZALTMASI+GELİR DAĞILIMINDAKİ DENGESİZLİKLERLE ÇİTİŞEN !) gösterge ve verileriyle; 1990-1996'LARIN BÜYÜK BUNALIMLARINA DİKKATLERİ ÇEKİP, BU OLASILIĞIN ALTINI ÖZENLE ÇİZİYOR.

Bunun hemen yanıbaşındaysa, yine non-Marksist Fransız bir iktisatçı, 1988'in Nobel ödülü sahibi profesör Maurice Allais 'Paris Match' dergisiyle yaptığı bir söyleşi de, "Dünya ekonomisinin büyük bir krizin eşiğinde" olduğuna dikkatleri çekerek şunları diyor: "Bazı noktalardan bakılınca, bugünkü durum, 1929'dakilerden çok daha tehlikeli sonuç vereceğe benziyor. Dünya ekonomisinin temel verileri, bir yıl önceki durumun aynısı olarak kalmıştır. Onun için tekrar kriz nüksedebilir. 1929 Buhranı ortaya çıktığında Amerika ekonomisi oldukça müreffeh bir haldeydi. 1931 Yılında işler iyice rayından çıkıncaya kadar, tam iki sene o ekonomik durum sürdü gitti. Bu gerçek hiç bir zaman unutulmamalıdır. Geçen yıl (1987'de-yn), tahmin ettiğim şekilde hükümetler, felâketi önleyebilmek için, bol

bol para bastılar ve buna dayalı ödemeler yoluna gittiler. Fakat, bol para bastığınızda, enflasyonu gelecek için stoklamış olursunuz. Tarihte borçlanmaların, her zaman çok kötü sonuçlandığı görülmüştür. Tarihin hiçbir döneminde, hükümetlerin bugünkü kadar borca saplandığına şahit olunmamıştır." (Maurice Allais, 17.12.1988 Tercüman'dan naklen) /abç-yn/

Yeri gelmişken, bir kez daha tekrarlamak pahasına işaret edeyim: Evrensel ölçeği içinde tekelci kapitalizm açısından işlerin iyi gittiğine inanmıyorum. DEV ÖLÇEKLİ RANTIYE ASALAKLIĞIYLA; ÜRETKENLİĞİNİN VE KENDİNİ YENİLEME OLANAKLARININ TABANINI (EKONOMİK VE SİYASAL) VAROLUŞ TARZIYLA DİNAMİTLEYEN TEKELCİ KAPİTALİZMİN İÇİNDE DEBELENDİĞİ YAPISAL KRİZİ,³ BİR BÜTÜN OLARAK DÜNYA PAZARI ÖLÇEĞİNDEKİ /J.H. SCHUMPETER'İN DEYİŞİYLE/ "YARATICI YIKICI"LIĞININ⁴, YARATICILIĞI TÖRPÜLERKEN, SERMAYENİN ULUSLARARASI TEMERKÜZÜ KİŞİLİĞİNDEKİ SONUÇLARIN BOYUTLANMASIYLA BİRLİKTE⁵, ÇÜRÜYEN YIKICILIĞINI ÖNE ÇIKARMIŞTIR. BU BASİT BİR DURUM DEĞİLDİR. ÇÜNKÜ KAPİTALİST GELİŞMENİN PATLAMALARLA NOKTALANAN UZUN DALGALARI ARTIK, ESKİSİ KADAR UZUN SOLUKLU SALINIMLI OLAMAMAKTA⁶ VE BÖYLELİKLE DE, "SERMAYENİN DENETLENEMEYEN BİRİKİMİ VE İKTİSADİ BUNALIMLARI SÜREKLİ VE GENEL ENFLASYONUNU"⁷ DOĞURMAKTADIR.

Özetle verili durum, "Kalkınmanın Sonu" hükmü ile birlikte, "Bir Alternatif mi Doğuyor?..."⁸ sorusunu sordurtacak kadar başattır... Bunun görülmesi ve kavranılması gerekiyor. Elbette ekonomik planda tüm bunlar olup biterken de "burjuvazi, nüfusun, üretim araçlarının ve mülkiyetin dağılık durumuna giderek daha çok son veriyor. Nüfusunu bir araya toplamış, üretim araçlarını merkezileştirmiş ve mülkiyeti bir kaç elde yoğunlaştırmıştır. *Bunun zorunlu sonucu siyasal merkezileşme oldu.*" (K. Marx-F. Engels, Seçme Yapıtlar, C.1, S.137) /abç-yn/ Bu siyasal merkezileşme ise, DTK oligarklarının, "demokrasi" adına (!?) aşırı sağcılığı durmadan yoğunlaştıran ve asker-polis kırması siyasal gericiiliklerini pekiştiren yönetimlerini taçlandırdı.

Aynı eş-zamanlı süreçte (Luxembourg'un ifade ettiği) ekonomik planda da 'sermaye birikiminin bir bütün olarak iki farklı yönü' iç-içe geçti.⁹ Non-kapitalist bir dünya kalmadı. Bütün varoluşlar tek dünya pazarındaki tekelci kapitalist formasyonun DTK'ci versiyonuna, 'olmazsa olmaz' kuralının hakimiyeti ile eklemlendi. Adına, 'Yeni Ekonomik Düzen' denilen (ve "bilimsel teknolojik devrim" diye isimlendirilerek altı kimi çevrelerce "maksatlı" olarak çizilen NİCEL katalizörlerle) varılan aşamada, dünya daha da küçüldü... Küçülen dünyada ise tekelsizlik tartışılmaz evrensel bir kategori olarak, DEMOKRASİNİN İNKARI TEMELİNDEKİ SİYASAL VE EKONOMİK YAPILARINI REORGANİZE ETTİ.

Söz konusu ÇAPLI REORGANİZE kişiliğinde ifadeye gayret ettiklerimizin anlaşılabilmesi için, İlyiç'in konuya ilişkin teorik çerçevesinin kavranmasının büyük önem kazandığına inanıyorum.

İlyiç'in 'Emperyalizm Öğretisi'nin Artan Çözümleyici Önemi ve Geliştirilmesi Gereken Yönü

Söz konusu reorganizasyon bir gerçek. Ama bu gerçek İlyiç'in emperyalizm öğretisinin devrimci çerçevesini aşmıyor. Aksine bu çerçevede (lafzına takılmamak koşulu ile!) çözümlenebiliyor. Bu gözardı edilmemeli ve unutulmamalı.. Lâkin bunu gözardı edenler ve unutanlar ise hiçte az değil!.. İlyiç'in (bir çok konuda olduğu gibi!) emperyalizm üzerine görüşlerine de her zamanki gibi saldırılar sürüyor. Bunlardan bir yenisi de, SBKP MK Üyesi Vadim Medvedev'den geliyor.¹⁰ Ve de kimi çevreler ise, Medvedev'in sorgulanmamış sav'larından aldıkları cürretle, buna uygun (ama bununla tersinden bağıntılı) "yeni"

teoriler üretiverip; en bilinen örneğiyle M.Çayan'ın "sömürge tipi sürekli faşizm" tezlerine rücu ediyorlar.¹¹ Sonuçta da ortaya kaçınılmaz olarak sağ'dan ve sol'dan, "yenilenme" diye, bir alay teorik muammalar dikiliveriyor. Burada şunu da ifade etmeden geçmeyeyim: M-L'in devrimci ruhuna "ortodoks" bir bağlılıkla yenilenmeye elbette karşı değilim; ama bunun abartılarak "saçma"laştırılması yok mu?.. İşte buna, menşei ne olursa olsun, 'hayır' denmeli diyorum!¹²

Yenilenme.. Buna hemen hemen herkes 'evet' diyor, ama !... Bu işin birde 'ama'sı var. Onun içindir ki ben YENİLENMEYE 'EVET' deyip ardından da duraksamadan; AMA REVİZYONİZME DE 'HAYIR' diye ekleyerek devam ediyorum: "Ekonomik açıdan emperyalizm (ya da mali-sermaye "çağı" -sözcükler önemli değil) kapitalizmin gelişmesindeki en yüksek aşamadır, üretimin çok büyük ve engin boyutlara ulaşmasıyla serbest rekabetin yerini tekele bıraktığı aşamadır. Emperyalizmin ekonomik özü budur. (...) *Bu yeni ekonominin, tekelci kapitalizmin (emperyalizm tekelci kapitalizmdir) siyasal üst yapısı, demokrasi-den siyasal gericiliğe değişimdir. Demokrasi serbest rekabete tekabül eder. Siyasi gericilik tekele tekabül eder. Rudolf Hilferding, Finance Capital'inde gayet haklı olarak "mali-sermaye, özgürlük için değil, egemenlik için çabalar" der. (...) Gerek dış politikada, gerek iç politikada emperyalizm demokrasiyi ihlâl etme çabasındadır, gericiliğe yöneliktir. Bu anlamda emperyalizm genel olarak demokrasinin, (...) her türlü demokrasinin su götürmez bir biçimde, "yadsınması"dır.*" (V.i.Lenin, Marksizmin Bir Karikatürü ve Emperyalist Ekonomizm, S.48-49) /abç-yn/

İlyiç'den altını çizerek naklettiklerim bugün, DTK versiyonlu tekelci kapitalist dünyayı (ekonomik ve politik bağlamıyla) kavramamızda kilit bir önem kazanıyor. İlyiç'in öğretisini sağından sol'undan çekiştirerek "onu aşmak" sav'ındaki revizyonist- 'yenilikçi' girişimler, ister istemez devrimci proletaryanın devrimin güncelliği görüşlerine sırt dönerek, güncelliği geleceğe havale eden umutsuz ve uyuşuk liberalizmin evrimci tezlerine sarılıyorlar.

İlyiç'in 'emperyalizm öğretisi' eskimiş midir?.. Yukarıda da döne döne vurguladığım gibi, (bu soruya verilecek yanıt gereksiz bir lüks addetsem de!..) kesinlikle 'HAYIR' diyorum.

İfade etmeden geçmeyeyim: İlyiç'in 'emperyalizm öğretisi', o nefes almayı bile güçleştiren, çarlığın korkunç sansürü nedeniyle; ekonomik yanın ezop üsluplu siyasal açıklamaları ve 'mukayeseli' örneklemeleri kişiliğinde 'komprimeleştirilmiş' bir yapıt olup çıktı. Bu ve İlyiç'in bu yapıtını kaleme aldığı koşullarda tamamen oturmamış gelişimin düzeyi ve şekillenmesi ASLA UNUTULMADAN; bu öğretiye içkin olarak, bugün şu noktaların dikkate alınması gerektiğini düşünüyorum:

i) İlyiç'in 'emperyalizm öğretisi'nin arka planında, o günkü non-kapitalist dünyanın varlığı kişiliğinde, geçerli bir varsayım yatmaktadır, o da şudur: Emperyalist merkezler üretimi sonuna kadar emebilecek, 'sonsuz' büyüklükteki pazar için yapmaktadır... Bu sapta- ma o gün doğrudur. Ama non-kapitalist dünya bugün tekelleşmeyle yutulmuş, tek dünya pazarına eklenmiştir. Böylelikle de 'sonsuz' büyüklükteki pazar sınırlanmış ve tabanı daralarak küçülmüştür. Bu da bunalımın salınım aralıklarını sıklaştırıp, tekelci kapitalizmin kendini yenileme şansını elinden alarak; yine kendi ürettiği krize varolan çerçevesinde yanıt verebilmesinin tüm şans ve olanaklarını elinden almıştır.

ii) İlyiç'in yukarıdaki (daha eğilim halindeyken ki) varsayımı zorunlu olarak gözleneni açıklıyordu.. Lâkin, tekelci kapitalizmin non-kapitalist dünyayı hızla yutarak ona kendi ilişkiler ağının hakimiyetini dayatan eklemletmesi, eşitsiz gelişimin periferiden artık-değer aktarımına (küçülen dünyada, İlyiç'in öğretisinin asli işleyişinin mantığını yadsımadan ona) yeni olgu ve görüngüler ekledi. Unutmamak gerek, bugün periferi de, alt-emperyalistleşmelere yol açan ciddi çaplılıktaki sermaye birikimi vardır. Bu birikimin kendisini metro-

pol karşısındaki ifadesi artık bir 'patron/tezgâhtar' ilişkisi olmaktan çıkmıştır. Non kapitalist dünyanın (tekelci kapitalizmce yutulup, kendi ilişkiler ağına kesinkez eklemeli ve de) artık olmadığı (özellikle 2'inci Dünya savaşından sonra boyverip netleşen) bu mevcut durumda yaşamca ekleneni atlamamalıyız.. (İşte bu nokta da bir yenilenmeye 'evet' diyorum!)

iii) Onun için de İlyiç'in (verili malzemesiyle zorunlu olarak!) Avrupa merkezli olan 'emperyalizm öğretisi'ne, mevcut durumdaki küçülen dünyanın YENİ İŞBÖLÜMÜNDE, PERİFERİ ARTIK NON-KAPİTALİST OLMAYAN BİRİKİM MODELİYLE YERİNİ (boyu boyunca!) ALMIŞKEN, bu durumu da hesaba katan ve İlyiç'in öğretisine yeni periferi gerçeğini 'eklemek' durumunda olan geliştirici bir çözümlemeye gereksinim vardır.

Ve Türkiye'den Soruna Bağlantılı Kimi Kesitler

Bu belirlemelerimin bağlantısında semi-periferal Türkiye'ye geçiyorum; daha önce demiştim: "Yine tepeden ve en güvendikleri araçlarıyla geldiler. Çapları oranında küçümsenemeyecek işler gerçekleştirip, bir yapı değişikliğini devreye soktular. Kanımca, 46'lardan devrıldıkları enkazlarını, belli düzeylerde restore ettiler. Ama temelli sorunlarını çoğullatıp azdirtarak, "bastırmak ve engellemek"ten başkaca da bir sonuca ulaşamadılar.

Bunları yaparlarken, 77'den beri yöneldikleri bir 'Brezilya modeli' yolunda da 'enerjik' adımlar attılar. Vardıkları noktayı, ne bir süreklilik ne de bir liberalleşme kavramının pratiği ile niteliyebilmemiz olası değildir. Ortada gerileyen bir asker/polis kırması ucube vardır. Ucubenin geleceği ise, belirsiz olmakla birlikte, kaçınılmaz olarak yükselen kutuplaşmaları/platformların arasındaki savaşımca yeniden ve mutlaka karar altına alınacaktır.

Bu karar ertelenebilir, ama engellenemez. Evet, yeni düzenlemenin içinde yer aldığı işbölümüne bağımlılıklarının artması ile, baskıların çoğalması arasında karşılıklı bir ilişki vardır. Bu ilişki toplumcu demokratik enerjilerin felç edilmesine ve dikkatleri türbanvari spekülative ve manüpülatif alanlara çevrilerek dağıtılmasına çalışmaktadır. Lakin giderek ivme kazanan kristalizasyonlar ve toparlanma döneminin sonunda da görüleceği gibi, tüm bunlar geçicidir." (Temel Demirel, Toplumsal Kurtuluş, No:9, S.34)

'Geçicidir'... dedim, çünkü; "ülkedeki monetarist dışa açık büyüme perspektifli ihracata yönelik sanayileşme modelinin tekelci kapitalist sermaye birikimi: Eşzamanlı bir süreçteki hızlı enflasyonla içiçe geçmiş, duraklayan ve de kaçınılmaz olarak gerileyen üretimle birlikte, azalan istihdamı devreye sokmacasına, işsizler ordusunu ve mutlak yoksullaşma gerçeğini, en dev boyutlarıyla karşımıza dikmiştir.

Bu aşamada, tekelci kapitalist sermayenin, mutlak süper kâr amacıyla belirlediği ekonomik yapı ve işleyiş, bir avuç tekelci oligark dışındaki bütün kesimleri etkileyip, ülkeyi cehenneme çeviriyor. Maliyet artışlarını besleyen yüksek enflasyon, emekçilerin iç pazardaki alım ve tüketim gücü 'sıfır'lanırken, üretimin düşmesini, yatırımların engellenemez biçimde duraklamasını ve de 'derdine derman bulunamayan' bir işsizliği de üretmiştir.

"Şurası çok açık: Türkiye sürekli bunalımlar içinde bocalayan bir ülkedir. Bundan ötürü ülkede, temeldeki çürük ekonomik yapının istikrarsızlıklarından kaynaklanan siyasal çalkantılarının hemen akabinde askeri müdahalelerle noktalanan bir süreç yaşanıyor. Bu durum Türkiye'deki kapitalist yapının temel özelliğidir.. Stabilizasyon (durgunlaştırma) çılgınlıklarıyla devreye giren askeri müdahalelerin yarattığı "itaat" ortamları, kendini üretmekten aciz bunalım çocuğu (gayri meşru evladı) modelleri yaratırken, kapitalizmin ekonomik ve politik rezervleri de tükenmektedir. Bir istikrarsızlık salınımından diğerine ulaşıldığında, kapitalizmin vitrini değişse de,tezgahı yine aynı kalmaktadır. Bu da Türkiye kapitalizminin yapısal çözümsüzlüğünden kaynaklanmaktadır." (Doğan Dicle, SORUN, NO:6, S.22-23)

'Yapısal çözümsüzlük'... dedim; buna en anlamlı kanıt, 'çağ atladığı' iddia edilen Türkiye ekonomisi nereye gidiyor?... sorusuna (ekonomik-politik gerçekliğiyle) yanıt vermektir.¹³

'Yanıt vermek'... dedim: Bu nokta da "doğrudan doğruya ekonomik krizlerin kendiliklerinden temelli olayları meydana getirdikleri söylenemez. Bu krizler, sadece bazı düşüncelere, devlet yaşamının bütün ilerdeki gelişmelerini kucaklayan sorunları ortaya koyma ve çözümleme tarzlarının yapılmasına elverişli bir zemin hazırlar" (A. Gramsci, Felsefe ve Politika Sorunları, S.291) gerçeğini bir an dahi unutmadan; soruna bağıntılı ve değinime ilişkin olarak ana başlıklarıyla şu kısa yanıtları veriyorum: 1) İhracata yönelik sanayileşme stratejisinin dışa açık (ve açılmacı) potansiyellerinin önü tıkanma eğilimindedir. 2) Hızlı enflasyon daha da 'hiper' özellikler kazanmaya yönelik olarak tırmanacaktır. 3) Ulusal gelir düzeyi gerilerken, gerilemeye paralel olarak paylaşımdaki sosyal adaletsizlik artacaktır. 4) Dış borçlar daha da büyürken, oligarşinin ekonomiye tekellerden yana müdahalesi katmerlenecektir. 5) Ayrıca finans sektöründeysen sanayi kesimindeki resesyona bağıntılı olarak, crash tehlikesi boyverecektir.

Bu durumda da DTK'ci siyasal gericiliğin (başat Eylül deneyimi ardındanki gerilemesine bağıntılı olarak:!) i-) 'DEMOKRASİCİLİK OYUNLARINA TB'K'P VARİ AKSESUARLARI EKLEMESİYLE AT BAŞI GİDEN EHLİLEŞTİRME OPERASYONLARI YANINDA; ii-) DİNSEL DALGAKIRANLI VE iii-) TERİTORYAL SAVUNMALI PARAMİLİTER EKSENLERDE AŞIRI SAĞCILIĞINI YOĞUNLAŞTIRARAK GELİŞMEKTE OLAN RADİKAL HAREKETİN ÖNÜNE YENİ BARİKATLAR DİKECEĞİ (GÖRÜNEN KÖYÜN KILAVUZ İSTEMEDİĞİ GİBİ) BİR SİR DEĞİLDİR.

Açıkça söylüyorum: Türkiye 'burjuva demokratik' bağlamıyla demokratikleşmiyor. Bunun önü tarihi ve politik, ekonomik ve nesnel nedenlerle kapalıdır. 'Yenilikçi' olduğunu iddia eden revizyonist-tasfiyeci halisünasyonların reel politiker madrabazlıklarının manüpülasyonlarına ASLA gerek yoktur. Sadece ve sadece ifadeye gayret ettiğimiz nedenlerden ötürü, Anadolu yeni bir Cumhuriyete ve onun tek alternatifi olan SOSYALİST DEMOKRASİYE GEBEDİR.

'Peki iyi ama olup biten de ne ki?..' denilecek olursa, Latin Amerika deneyimine şu göndermeleri yaparak, bu soruyu yanıtlayabilirim: "*Ordunun iktidardan çekilmesi, birbirinden çok değişik olgular yaratabilmektedir. Boyutları ne olursa olsun askeri devletin "sivilleşmesi", ille de "demokratik normallığe" dönüş anlamına gelmez. (...) En sık rastlanılan askerlerden arınma biçimleri orduyu iktidardan uzaklaştıran ama askeri sistemi yerinde bırakanlardır. Gerek silahlı kuvvetlerin yapısına ilişkin, gerekse dış nedenlerle, doğrudan askeri hükümet kalıcı olamayacağı için, askeri iktidarın sürekliliği değişik biçimlere bürünebilmektedir. Bunları iki ana eğilimde toplamak mümkündür: Bir yandan kişiselleştirme, öte yandan yasallaştırma. Her iki model de gerçek veya göstermelik bir demokratik açılmayla bağlanabilir. (...) Demokratik kutsama, iktidardan nasıl gideceği bilinmeyen bir askeri rejimi içinde bulunduğu çıkmazdan yasal olarak çekmeye de yaramaktadır. (...) çoğu zaman askeri rejimlerin kurumsallaşması diye adlandırılan şey, bu rejimlerin yürürlükteki anayasal çerçevelere uygun biçimde yasallaşmaları anlamına gelir. (...) Ülkede az çok düzenli olarak çok partili seçimlerin yapılmasına karşın, askeri parti yoktur. (...) Bu yasal ve anayasal hükümetler, askeri devletin, "denetim ve baskı altında çok partililik" biçiminde yasallaşmış ifadeleridir. Ama aynı zamanda, daha az dışlayıcı çoğulcu sistemlerin kurulmasına doğru açılabilir (ya da açılmayabilecek) askerlerden arınma biçimlerini de temsil etmektedir. Brezilya'nın evrimi askeri iktidar tarafından denetlenen bir yeniden demokratikleşmenin, askeri iktidar biçimsel yöntemleri, -içeriğini yoketmiş olsa da- ortadan kaldırmadığı sürece hem ne denli ikircikli, hem de ne denli kolay olduğunu örneklemektedir."* (Alain Rouquié, Latin Amerika'da Askeri Devlet, S.361-362-364-366) / abç-yn/

Öne Çıkan Kimi Görevler Üzerine

Alain Rouquié'den naklettiklerime, sadece ve sadece 'anlatılan (bir yönüyle de olsa) se-
nin hikâyendir' notunu düşerek devam ediyorum; ve de 1988'lerin Türkiye'sinde artık, öznesi
belirsiz bir sözde 'demokrasi' şampiyonluğunun olanaksızlıklarıyla iştigal etmek yerine
yapılması gereken tek ve 'basit' bir şeydir, o da şu, diyerek ekliyorum:

i) Sosyalist iktidar savaşımıyla açıklanan, merkezine ikircimsizce, açıkca ve İlyiç'ci bir
perspektifte sosyalizmi koyan radikal bir eylemli söylemin sınıf kavgacılığıyla güç
yığmak...

ii) Böylelikle de en geniş yığın içinde en dar kadro çalışması perspektifiyle profesyonel
bir kadro birikiminin NİCELİKLİ NİTELİĞİNİ elde ederek kurumsallaştırmak...

iii) Sonra da eldekini denetleyip geliştirmek ve her düzeydeki amatörlüğü aşp profes-
yonelleşmek ve de bu yoldaki hata ve zaafları yığınların gündelik mücadelesine malolarak
aşmak...

iv) Bu etkin işlevsellikle iş'i ve eylemi örgütleyen bir sosyal pratiğin en ön saflarında
(gösterişten uzak bir mütevaziliğin yapkıncılığıyla) yer almak...

v) Tüm bunları yaparken radikal bir birlikçilik eğilimini ön plana çıkartmak, sonra da
sosyalist bilinç içerilmiş kolektivize iradi bir gücü geleceğe olan sarsılmaz bir inançla
birleştirebilmek... Ve de tam da bu momentte "tek birleşme kaynağı harekete süreklilik ka-
zandıran tek kurtarıcı ilke: iktidar"dır. (R. Luxembourg) diyebilmek...

vi) Bu bab'daysa yığınların gündelik kavgaları içinde iktidarın güncelliğini bir an dahi
göz ardı etmemek... Sonra da bu yolda sınıfsal bir bilinçle, bu kavramları altüst etmeden,
öfke ve umut dolu olmak...

vii) Bir de, bir de illegaliteyi fetişikleştirme yanılgısına ASLA DÜŞMEDEN, legali-
teyi sonuna değin (ona kullanılmadan!) KULLANARAK FAYDALANIRKEN; ONDA OL-
MAYAN ERDEMLERİ ARAMAMAK...¹⁴

viii) Sözüünü ettiklerimin tümünü ise, merkezi devrimci bir partinin oluşumuna
bağlamak...¹⁵ Ama bunları yaparken de; 'aslı astarı olmayan' iddialardan uzak durmak gere-
kiyor...

Burada durup bir örnek vermek istiyorum... Haluk Yurtsever¹⁶ sesini bir hayli
yükseleterek, "Türkiye'de artık fikirlerin gücünün otoritenin gücüne dönüştürülmesi zamanı
gelmiştir. Devrimci bir örgütsel merkezleşmenin yeri alınacak temeli devrimci sosyalist
birikimimizdir." (H. Yurtsever, Toplumsal Kurtuluş, No:16, S.6) diyor ve ardından da Onur
Erk ekliyor: "Birleşik birlik, partileşmenin ikili görevidir (...) Legalite, yeniden varoluşun
getirdiği bir ödündür." (O. Erk, yagk, S.21)

Yurtsever adını açıkca koyarak söylemelidir; kastettiği "birikim" nedir, kimde ifadesini
bulmaktadır ya da kastedilen 'T.K' mudur?.. Eğer öyle ise, 'T.K'a damgasını vuran; "saç
ayakçı" ve de "Stalin'e toz bile kondurmayan" Yalçın Küçük ile (daha bir çok konuda
olduğu gibi!) aynılığı ve ayrılığı nedir?.. Sonra yine adını açıkca koymadığı bir birikimden
sözeden Yurtsever'de Erk gibi 'legaliteyi yeniden varoluşun gündeme getirdiği bir ödün ola-
rak' mı görüyor?.. Görmemesini diliyorum..

Diyeceklerimi ise, şimdilik dediklerime bir sonuç yazmadan, noktalıyorum...

20.12.1988

NOTLAR

1 Bu konuda derli toplu bir çalışma için bak: C. Erdost, Sermayenin Uluslararasılaşması ve Teknoloji Transferi, Savaş
Yayınları-1982

2 J. K. Galbraith, Ekonomi Kimden Yana? Altın Yayınları-1988

3 Bu konuda çeşitli değerlendirmeler için bak: Derleme, Emperyalizmin Bunalımı Dosyası, Alan Yayıncılık-1987 / Derleme,

Dünya Ekonomisinde Bunalım, A. R. Yayın-1983 / M. Friedman, Kapitalizm ve Özgürlük, s.97'den 142'ye ve 197'den 223'e, Altın Yayınevi-1988

- 4 'Yararıcı yıkım' konusunda detaylı bilgi için bak: J.A. Schumpeter, Kapitalizm, C.1, S.140'dan 149'a, Varlık yayınları-1974
- 5 Sermayenin Uluslararası temerküzü konusundaki bir değerlendirme için bak: E. Mandel, Avrupa Meydan Okuyor, S.23'den 32'ye ve S.51'den 61'e, Bilgi Yayınevi-1974
- 6 Kapitalizmin uzun dalgalar teorisini, "büyük konjonktürel döngüler" konsepti içinde kapsamlı olarak açıklayan Sovyet ekonomisti N.D. Kondratyev'in görüşlerinin bir 'ekspoze'si için bak: S. Menşikov, Dünyaya Bakış, NO: 8, S.69'dan 75'e
- 7 Bu konuda bak: P. Jalée, Kapitalizm nasıl işler?..., S.73'den 82'ye, Belge Yayınları / B. Rowthorn, Kapitalizm, çelişki ve Enflasyon, Birey ve Toplum Yayınları-1985 / S. İlyin-A Motylev, Ekonomi Politik Nedir?, S.171'den 188'e
- 8 F. Parlant, Kalkınmanın Sonu... Bir Alternatif mi Doğuyor?., Birey ve Toplum Yayınları-1985
- 9 Bu konuda Luxembourg şunları der: "Sermaye birikiminin bir bütün olarak, gerçek tarihsel bir süreç olarak iki farklı yönü vardır. Birincisi, meta piyasası ve artı-değerin üretildiği yer -fabrika, maden, tarım çiftlikleri- ile ilgilidir. (...) Sermaye birikiminin diğer yönü kendisinin uluslararası sahnede göstermeye başlayan, kapitalizm ile kapitalist olmayan üretim biçimleri arasındaki ilişkilerle ilgilidir. (...) Sermayenin yeniden üretiminin koşulları, sermaye birikiminin bu iki yönü arasında organik bir bağ sağlar. Kapitalizmin tarihsel yaşamı bu ikisi birlikte ele alınırsa anlaşılabilir. Tepeden tırnağa her gözeneğinden kan ve pislik akışı', sermayenin sadece doğuşunu değil aynı zamanda dünyada adım adım ilerleyişini temsil etmekte, kapitalizm giderek daha da şiddetlenen kıvrımlar ve sarsıntılarla kendi çöküşünü hazırlamaktadır." (R. Luxembourg, Sermaye Birikimi, S.347-348, Alan yayınları)

Kanım şu, tekelci kapitalizm YARATICI YIKICILIĞIYLA, bu iki "farklı" yönünü iç-içe geçirerek, asrımızın başındaki non-kapitalist dünyayı tek dünya pazarında yutarak kendi ilişkilerinin egemenliğine eklemlemiştir. Böylelikle ki, META PİYASASI VE ARTI DEĞERİN ÜRETİLDİĞİ YER BİR BÜTÜN OLARAK (METROPOLÜ VE PERİFERİSİYLE) EVRENSEL DÜNYA PAZARI OLUP ÇIKARKEN, TEKELCI KAPİTALİZME 'YENİ BİR NEFES' ALMA OLANAĞINI DA SUNMUŞTUR.

Luxembourg'un "yeryüzünü yutma ve diğer ekonomileri silme eğiliminde olan ve yanbaşıda hiçbir rakibi hoş görmeyen" (yage, S.359) diye tanımladığı kapitalizm; tekelci aşamasının DTK'ci versiyonun globalitelerine ulaştığında, yeryüzünü yutmuş ve non-kapitalist dünyayı kendine eklemleyerek biçimlenişliğiyle, Luxembourg'un bir eğilim dediğini (yep-yeni sorunlarını da dölleyerek!) gerçekletirmiştir.

- 10 Medvedev diyor ki: "Emperyalizmin kapitalist toplumun özel bir aşaması olduğu öğretisi, Ekim devriminin arifesinde biçimlendi. Bu sırada tekelci kapitalizm bugünkü özelliklerini kazanıyor ve kapitalist toplumun bir çeşit üst biçimi, bu sistemin kısa ömürlü üst aşaması olarak görülüyordu.

Marx'a göre, tekel öncesi kapitalizmin, kapitalist üretim biçiminin son aşaması olduğu görüşü doğruydı. Marx'ın yaşadığı dönemde üretimin tekelleşmesi eğilimi henüz ortaya çıkmamıştı. Bu, serbest girişim ve süreciyle ortaya çıkan, kapitalizmin maddi temelleri, sermaye ve artı değer, Kapital'in 3'üncü cildinde niçin *genelde var oldunun özellikleri* olarak tanımlandıklarını açıklıyor. Bu yaklaşım Lenin tarafından da sorgulanmadı. Lenin'in de emperyalizm analizi, Marx'ın kuramının bir tamamlayıcısı olarak ele alındı. Bu, devlet tekelci kapitalizm embriyo haldeyken, tekelci kapitalizmin halâ sürmekte olması nedeniyle *ldukça anlaşılabilir bir durumdur*. Bununla birlikte, Lenin'in, bir notunda emperyalizme geçişin yalnızca politikaya bağlanamayacağını gösterdiğini vurgulamalıyız. Emperyalizme geçiş kapitalist üretim ilişkilerinin yeniden yapılanması, üretici güçlerin gelişmesi ve üretimin toplumsallaşması demektir. Aynı zamanda bu yeniden yapılanma kendi çelişkilerini de yaratacaktır. (...)

Emperyalizm var olan çelişkileri derinleştirdi ve yeni çelişkileri yarattı. İnsanlığı, uygarlığının temellerini sarsan iki büyük katliama mahkûm etti. BUNUNLA BİRLİKTE KAPİTALİST SİSTEM YENİ KOŞULLARA AYAK UYDURMAYI BAŞARDI (...) SÖMÜRGEÇİLİĞİN YENİ BİÇİMLERİYLE VE SON ZAMANLARDA, GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERİN TEKNOLOJİK SÖMÜRÜSÜYLE MAKYAJ TAZELEDİ. HATTA BİLİMSEL TEKNOLOJİK DEVRİME ÖNAYAK OLDU, SINIF MÜCADELESİNİ KÖRELTMEK İÇİN EKONOMİK GELİŞMEYİ KULLANDI VE TOPLUMSAL MANEVRA ALANINI GENİŞLETTİ.

DEVLET TEKELCI KAPİTALİZM TOPLUMSAL ÜRETİMİN ULUSLARARASILAŞMASINDA VE EKONOMİK BÜTÜNLEŞMEDE İLERLEME SAĞLADI. ULUSLARÜSTÜ MEKANİZMALAR İLK OLARAK, KRİTİK DURUMLARIN ORTAYA ÇIKMAMASI İÇİN POLİTİK VE EKONOMİK ÇELİŞKİLERİ YATIŞTIRMAK AMACIYLA OLUŞTURULDU. (...) BUGÜNLERDE TEKELCI KAPİTALİZM YÜZÜNCÜ YILINA YAKLAŞIYOR. ONU, ŞEKİL DEĞİŞİKLİĞİNE UĞRAMIŞ ONDOKUZUNCU YÜZYIL KLASİK KAPİTALİZMİ, OLARAK KAVRAMA, İŞLERİN GERÇEK DURUMUNA GİTTİKÇE DAHA AZ UYUYOR. ŞU SORU ORTAYA ÇIKIYOR: SERBEST REKABET DÖNEMİ TEKELCI KAPİTALİZMİN BİR ÖNCELEYENİ, TEKELCI KAPİTALİZM DE KAPİTALİST ÜRETİM FORMASYONU'A UYGUN BİÇİM OLAMAZ MI?... (...)

KAPİTALİZMİN YENİ KOŞULLARA UYUM GÖSTERME YETENEĞİNE SAHİP OLUŞUNUN, ONUN KARŞIT NİTELİĞİNİ DEĞİŞTİRDİĞİ ANLAMINA GELMEDİĞİNİ SÖYLEMEK GEREKSİZ, AKSİNE HİÇBİR ŞEY BURJUVA TOPLUMUNUN BELLİ BAŞLI OLUMSUZLUKLARINI GİZLEYEMEZ. (...) HER GEÇEN GÜN DE ÇELİŞKİLERİ ORTAYA ÇIKIYOR: MİLİTARİZM, KÜLTÜR VE AHLAKIN PARÇALANMASI, BİRÇOK İNSANI KÜLTÜR VE BELLİ İR PERSPEKTİFTEN YOKSUN BIRAKAN VE POTANSİYEL BİR PATLAMAYLA YÜKLÜ YENİ BİR SÖMÜRGEÇİLİK.

(...) Ancak toplumsal ve ekonomik yapılarda mantıklı bir değişikliğin tahmin edildiğinden bile daha geniş bir tarihsel süreçte gerçekleşeceği görünüyor. Bu yüzden, sürekli bir arada yaşama düşüncesi, iki toplumsal sistemin karşılıklı etkileri ve toplumsal ekonomik etkileri rekabet süreci içinde netleşecektir.

FAKAT, SOSYALİZM VE KAPİTALİZMİN BİR ARADA VAR OLMA SÜRECİ YALNIZCA BİR GÖRÜNÜŞTÜR. BU BİR ARADA VAROLUŞUN BİÇİMLERİNE VE YAPISINA YENİ BİR YAKLAŞIMLA BAKMAK ZORUNDAYIZ. (...) DÜNYA ÖYLESİNE İÇİÇE GEÇMİŞTİR Kİ, BENZERLİK GİBİ GÖRÜNEN BU ÖZELLİKLER ENİNDE SONUNDA ÇATIŞMAYA MAHKUMDUR VE İKİ SİSTEM VE BU SİSTEMLERİ UYGULAYAN ÜLKELER DÜNYANIN HER YANINDAKİ GENEL DURUMDA BİRBİRLERİNİ YAKINDAN ETKİLEMEKTEDİRLER. ŞU ANDA BU SÜREÇ YAŞANMAKTADIR.

BUGÜN BİZİM İÇİN EN KARMAŞIK TEORİK VE PRATİK SORUN, DİĞER ÜLKELERLE KURULACAK NE TÜR İLİŞKİLERİN SOSYALİZME DÜNYANIN KALKINMA SÜREÇLERİNDE VE ULUSLARARASI İŞBÖLÜMÜNDE

İŞBÖLÜMÜNDE ETKİN KATILIMI SAĞLARKEN, AYNI ZAMANDA DA İLK SOSYALİST DEVLETİN YOK OLMASINI ÖNLEYECEĞİNİ BELİRLEMEDİR. SOSYALİZM KENDİSİNİ DÜNYADAN SOYUTLAMAMALI, ONUN AYRILMAZ BİR PARÇASI OLMALI, YAŞAM BİÇİMİYLE İNSANOĞLUNUN ACIL SORUNLARININ ÇÖZÜMÜNE GERÇEK KATILIMI VE GAYRETİ ÇALIŞMASIYLA BÜTÜN DÜNYAYI ETKİLEMELİDİR. (...) BU POLİTİKA, ÜLKELERİN ARTMAKTA OLAN KARŞILIKLI BAĞIMLILIKLARINI, ATOM ÇAĞININ BİLİMSEL TEKNOLOJİK DEVRİMİN GERÇEKLERİNİ, GENEL İNSANİ DEĞERLERİN HERŞEYİN ÜSTÜNDE OLDUĞUNU GÖZ ÖNÜNE ALIYOR VE EN ÖNEMLİSİ İNSANOĞLUNUN VARLIĞINI SÜRDÜRMESİ OLMAK ÜZERE, EN ACIL SORUNLARINA ÇÖZÜM ARIYOR." (V. Medvedev, Toplumsal Kurtuluş, No: 16, S.38-39-40) / altı Medvedev tarafından çizildi, majisküller ise bizim - yn)

Medvedev'e yaptığım gönderme bir hayli uzun oldu, biliyorum... Ama bu gerekliydi. Medvedev İlyiç'e "katkı" kisvesi altında onu revizyondan geçirmeye kalkışarak, öğretiyi altüst ediyor. Böylelikle de "SSCB'nin artık barış içinde birlikte yaşama stratejisini BELLİ BİR SINIF MÜCADELESİ OLARAK BİLE GÖRMEMEYE BAŞLAMALARININ", sözüm ona "teori"sini kotarmaya çalışıyor.

Medvedev'e göre: i) "Kapitalist sistem yeni koşullara ayak uydurmayı başardı. (...) Hatta bilimsel-teknolojik devrime önyak oldu." ii) "Uluslarüstü mekanizmalarını ilk olarak, kritik durumların ortaya çıkmaması için politik ve ekonomik çelişkileri yatıştırmak amacıyla kullanıldı." iii) "Şu soru ortaya çıkıyor, serbest rekabet dönemi tekelleri kapitalizmin bir önceleyeni, tekelleri kapitalizmi de kapitalist üretim formasyonuna uygun bir biçim olamaz mı?" iv) "Sosyalizm (...) genel insani değerlerin herşeyin üstünde olduğunu göz önüne alıyor ve en önemlisi insanoğlunun varlığını sürdürmesi olmak üzere, en acil sorunlarına çözüm arıyor."

Medvedev'in sav'larından; K. Marx'ın Kapital'i "önceleyeni" açıkladığı için, (elbette dolaylı bir biçimde de olsa!) "bugüne fazla yararı olmayacak olan bir çalışma" (!) pozisyonuna itilmiş oluyor. Aynı biçimde Kapital'in bir tamamlayıcısı olarak ilan edilen İlyiç'in Emperyalizm'i de (kaçınılmaz olarak!) kendisini, Medvedev'ce Kapital'in itildiği pozisyonun "kader"inden kurtaramıyor... Tüm bunlar ise, "kapitalizmin kendisini yeni koşullara ayak uydurduğunun" (!?) ilanı için yapıyor. Buradan da "barış içinde bir arada yaşamının artık sınıf mücadelesinin bir biçimi bile olmadığı" yollu görüşlere haklılık "kazandırılarak"; "uluslarüstü mekanizmalarla ilk olarak, kritik durumların ortaya çıkmaması için politik ve ekonomik çelişkileri yatıştırmak amacıyla oluşturuldu" (!?) yollu totolojilerle; sosyalizm, "genel insani değer"lerin liberal ideolojisini düzeyine indirgeniveriyor. Ve de sonuçta, dünya emperyalizmi karşısındaki temelli enternasyonalist görevimiz olan dünya devrimi de unutuluyor.

Kanım şu: Medvedev'de (İlyiç sonrasında boyveren eğilim üzere!) IDEOLOJİYİ PRAGMATİKCE SİYASETE GÜTDÜRÜYOR. IDEOLOJİYİ KABULLENİLEMEZ BİR EYYAMCILIKLA PRATİK SİYASETE FEDA EDİYOR... Marx'ın temel yapıtı Kapital'in, (naas-ı şerifler düzeyindeki nakli bir şablonculukla iğdiş edilmediği sürece!) bugünüme ışık tuttuğundan hiçbir şüphem yok. Kapital "önceleyen" değil, ESAS'IN temelli çözümlemesidir. ESAS'IN ayrılmaz bir bütünleyeni olan İlyiç'in emperyalizm öğretisine gelince o da, KAPİTAL'LE ARASINDA 'BAĞIMSIZ BİRLEŞİK'CEKİ DİYALEKTİK BİR BÜTÜNSELLİK OLAN İLKESEL VE (ASLA!) AŞINMAMIŞ BİR ÖĞRETİDİR... (Bu öğretiye açılan Aybar'cı 'cihat' için bak: M. A. Aybar, Neden Sosyalizm?, S.109'dan 153'e)

Yazımın bütününde irdelemeye çalıştığım sorunsal kapsamında, "yeni" olması gerekenin sınırlarına değindim... Buna bağıntılı olarak; konu ile direkt bağıntısı olduğuna inandığım Coşkun Adalı arkadaşımın "Yarı-Periferide devlet üzerine Bazı Düşünceler" (SORUN, NO: 7, S.61'den 71'e) adlı yazısının (sorunsala ilişkin metodolojik açılımlar sunması açısından) dikkatle okunması gerektiğini düşünüyorum. Adalı arkadaşım bu yazısında önemli bir ön-çerçevenin ilk ip uçlarını veriyor. Bunlardan bir tanesi şu: "Bir zamanlar Avrupa hem emperyalizmin merkezidi; eşitsiz değişim yoluyla periferinin artık ürününü metropole getiren, önce metayı sonra da sermayeyi -yani kapitalist ilişkiyi- periferiye, sonsuz büyüklükte olduğu varsayılan bir pazara götüren, kapitalizmi merkezden dışarıya yayan emperyalizmin merkezidi; hem de henüz yumuşatamadığı gelişkin proletaryasıyla devrimin merkezidi. Haklı olarak (Lenin'in emperyalizm çözümlemesi gibi -yn) devlet teorisi de Avrupa merkezliydi, o günün evrensel doğrusuydu. Sonra kapitalizm evrenselleşti, periferi palazlandı, yeni bir uluslararası işbölümünde yerini aldı, yani dünya sistemine ülkeler değişik düzeylerde eklemlendi." (yagk, S.70) /abç-yn)

Emperyalizme 'bir dünya sistemi olarak eklenilmesi' fikrinin altını çiziyorum. Non-kapitalist dünyanın yutulmasına yolaçan bu gelişimin, kaçınılmaz ulusal ve uluslararası sonuçları olduğunu özenle vurguluyorum. (Bu konuda kimi tartışmalar için bak: Foster-Carter, Wolpe, Laclau, Taylor, Mouzelis, Ersoy, Üretim Tarzlarının Eklemlenmesi Üzerine, Birrey ve Toplum yayınları-1984)

- 11 Onur Erk'in orijinalite merakından kaynaklandığına inandığım "ilginç" bir tanımı var. Bu "ilginç" tanım, 'sapla samanı bir-birine karıştırdığından', kaçınılmaz olarak da büyük yanlışları bağrında taşıyor, naklediyorum: "Eylülizm-faşizm-kemalizm, tarihin bir kesitinde teklesen egemen ideolojiyi anlatıyor. Kemalizm burjuvazinin asgari müşteregi. Bunalıma göre sağdan sola doğru açılıp kapanan bir yelpaze gibi... Eylülizm, saldırıya geçen anti-komünizmin son kemalist zırhı. Anti-komünizm faşizmin anatomik özelliği." (O. Erk, Toplumsal Kurtuluş, No: 16, S.21) /abç-yn/

Onur Erk, Eylülizm, Kemalizm, Faşizm "EŞİTLEMESİYLE", ilhamın M. Çayan'ın "Kesintisiz"lerinden alan bir "süreklilik" tezine mi sarılıyor?... Eğer bunu yapmak istiyorsa, buna gerek yoktur. Çünkü, bu konuda bayatlamış ve zorlamacı şablonlar da, bunların herşeye rağmen savunucuları da mevcuttur. (Bu konuda klasik ve "sol" versiyonlu bir örnek için bak: Arif Soylu, 'Faşizm Nedir? Yeni Çözüm, No: 19, S.33'den 44'e)

Yukarıda Erk'ce birbirine eşitlenilen bu üç AYRI kategorinin, birbiriyle ÇİTİŞEN yanlarına rağmen, TEMELLİ FARKLILIKLARI OLAN BURJUVA EKSENLİ TOPLUMSAL KATEGORİLER olduğuna inanıyorum. Ve de geçerken vurgulayıvereyim; Eylül'ü, Falanjistler'in, Kara Gömlekliler'in, Duçe'li, Führer'li bir sokak hareketinin, devletin monolitik toplumun korporatif ölçeklerde örgütlenildiği bir konsolidasyon sürecinin ürünü olan; EZH'daki çürümenin karşı-devrimci örgütlenmesi olarak görmüyor ve de şu "en en'li..." çözümlemelerine de katılmıyorum... Demek istediğim şu: Uluslararası sosyalist hareketin tarihinde, faşizm teorisinde bir oturmamışlıktan ve de "resmi tanım"larının pragmatist ve reel-politiker konjonktürelliğinden sözümüzüz (kimilerine bir hayli yabancı gelse de!) hiç de gerçekdışı değildir...

Kaldı ki kanımca Erk arkadaş, devlet biçimleri sorunsalında da aşırı hassas davranılması gerekliliğini pek kaale almıyor. Ve mekanistce bir SALTÇI ARAÇSAL DEVLET görüşüne takılıp kalıyor. Devlet bir baskı aracı. Bu işin bir yönü. Asıl önemli olan ise, onun sınıf mücadelesinin ürünü olan bir iktidar koalisyonu olmasıdır. Bunun içinde bir diğer deyişle devlet, sınıf mücadelesinin seyrine bağlı olarak iktidarın biçimlenişidir. Çünkü sınıf mücadelesinin aldığı biçimler, direkt olarak devletin aldığı biçimlenişlerle somutlanır. Ve de önemli olduğu kadarıyla da unutulmaması gereken ise; bu farklı biçimlenişlerin bir birine eşitlenemezliği.

- 12 Bu konuda Gorbaçov'dan taze bir örnek vermek istiyorum. Son ABD seferinde Gorbaçov diyor ki: "Hayat bizi zamanı

geçmiş görüşleri ve kurumsallaşmış klişeleri terk etmeye itmektedir. Bugünün insanlığına ait sorunların, geçmişte işe yaramış görünen yöntemlerle çözülebileceğine inanmak, ilkelik olacaktır. İnsanoğlunun mutlu, emin ve güvenli yaşaması, önümüzdeki cevaplandırılması gereken sorudur. 1789 Fransız devrimi ve 1917 Rus devrimi, tarihin doğasını etkileyerek, dünyadaki gelişmeleri radikal şekilde değiştiren iki önemli devrimdir... Ancak bugün farklı bir dünyaya bakıyoruz. Öyle bir dünya ki, gelecek için farklı bir yol aramaktan başka çaremiz yok... Farklılık içinde birlik... Eğer bunu politik olarak biçimlendirebilirsek, seçme hakkını evrenselleştirebilirsek, ondan sonra alın yazısı ya da şans gibi olaylar ortadan kalkacak, seçim doğanın bir parçası haline gelecektir. Bırakalım herkes kendi sisteminin, değer yargılarının, yaşam biçiminin sadece propaganda olarak değil, ama gerçek anlamda avantajlarını sergileyebilsin. Böylelikle ideolojiler arasında adil bir çatışma olacaktır." (M. Gorbaçov, Cumhuriyet, 10.12.1988) /abç -yn/ Ve yine başka bir yapıtında Gorbaçov devamla şunları da diyor: "Kaç kere anlattım ki, biz Batı'nın çıkarlarına zarar verecek hedefler peşinde değiliz. Orta-Doğu, Latin Amerika, Asya ve öbür üçüncü dünya bölgelerinin ve Güney Afrika'nın; Amerikan ve Batı Avrupa ekonomileri için, özellikle hammaddeler bakımından ne kadar önemli olduklarını biliyoruz. Bu bağları koparmak en son istediğimiz şey ve tarihin oluşturduğu karşılıklı ekonomik çıkar bağlarının kopmasına neden olmak niyetinde değiliz." (M. Gorbaçov, Perestroika, S.166) /abç -yn/ "özellikle, değişik sosyal sistemleri olan devletlerin barış içinde beraber yaşamalarının tarifini 'belli bir sınıf mücadelesi' olarak sürdürmenin artık mümkün olmayacağını gördük." (yage, S.141-142) /abç -yn/ "İdeolojik farklılıklar devletler arası ilişkilere taşınmamalı, dış politika bunlara tabi kılınmamalıdır." (yage) /abç -yn/

İdeolojik temeli olan ve iki ayrı sınıf temeline tekabül eden zorunlu bir siyasal savaşında, ideolojiler arasındaki "adil ve temsili demokratik seçimin" (!) doğanın bir parçası haline getirilebileceğine inanmıyorum. Bu olanaksızdır diyorum. Ezilenlerle ezenler arasında ne uluslararası ne de ulusal ölçekte eşitlik olamaz diye ekliyorum. Bundan ötürü de, 1789 ya da 1917'den başkaca bir yol arayıp-bulmak "önerisi"nin, ezilenler açısından ciddiye alınabilir bir yanı yoktur; bu bağlamıyla da TEK YOLUN BATININ çıkarlarına (ezilenlerden yana!) olabildiğince zarar vermek olduğuna inanıyorum.

"Genel insanlık çıkarları" yollu bir genelleme üzerine sınıfsal bir politika inşa edilemez. Sınıflı sömürücü hiyerarşideki FARKLI yer alımlar gerçeği, pratikte böylesine bir genellemeye el vermiyor ve veremez de... "Genel insanlık" soyutlaması sınıf farklılıklarının ortadan kaldırıldığında bir gerçeklik halini alabilir ki, o zaman da, bugünkü vari "genel insanlık" çıkarlarından söz etmemizi gerekli kılacak şartlar söz konusu olmayacaktır. Evet, Marksizm'de bir amaç olarak, insanların insani özlerine dönmeleri fikri mevcuttur. Ve de bu fikrin maddi taşıyıcısıysa, sadece ve sadece, işçi sınıfı ve onun mücadelesidir. Çünkü verili barbarlık karşısında insanlığın kurtuluşu, işçi sınıfının kurtuluşuna MÜNDEMİÇ'tir... Bunları unutmamak gerekiyor... Şunu da belirtmeden geçmeyeyim. İşaret ettiğim konu ve ona bağıntılı sorunsallardaki bu tür ele alış tarzları bana, ister istemez daha önce okuduğum kimi kitapları anımsatıyor!.. (Örneğin; H. Momjan, Marksizm ve Dönek Garaudy, Bilim Yayınları-1976 / D. Motchane - J. P. Chevènement, Sosyalizm için Anahtar, Bilgi Yayınevi-1975 / G. Martinet, Beş Komünizm, Bilgi yayınevi-1975 / R. Garaudy, Marks için Anahtar, Bilgi Yayınevi-1975)

Ve de diyeceklerimi İlyiç'le noktalarken soruyorum: "Sağduyuyu ve tarihi küçük görmüyorsak, değişik sınıflar varolduğu süreçte, 'saf demokrasi'den söz edemeyeceğimiz açıktı. Ama sınıf demokrasisinden söz edebiliriz." (V. İ. Lenin, Proletarya Devrimi ve Dönek Kautsky, S.91) /abç -yn/... "Demokrasi ile azınlığın çoğunluğa boyun eğmesi özdeş şeyler değildir. Demokrasi, azınlığın çoğunluğa boyun eğmesini kabul eden, tanıyan bir devlettir." (V. İ. Lenin, Devlet ve İhtilâl, S.109)... Eğer bunlar böyle ise, 1789 ve 1917'yi 'eskitip ideolojiler arası adil bir çatışma halisünasyonu ile, farklı bir yol arayışı' da niyedir?..

- 13 Bu konuda açılımlar getireceğine inandığım kimi yapıtlar için bak: Erdoğan Soral, Demokrasi Ekonomik Bunalım ve Emekçiler, Sevil Yayınları-1986 / Kemal Saybaşı, Devletin Ekonomiye Müdahalesi (1963-1985), Birey ve Toplum Yayınları-1986 / Mustafa Sönmez, Türkiye Ekonomisinde Bunalım, C.1 ve 2, Belge Yayınları / Mustafa Sönmez, Kırk Haramiler Türkiye'de Holdingler, Gözlem Yayıncılık-1987 / Tevfik Çavdar, "Müntehib-i Sani'den Seçmene, V Yayınları-1987 / Bülent Habora, Sefaletten Rezalete İşgal Altındaki Türkiye, Habora Yayınları-1987

14 Bak: Temel Demirel, 'Başkaldırı ve Legalite', SORUN, NO: 4, S. 38'den 41'e

15 Bak: Temel Demirel, 'Kavramsal Bir Çerçeve ve Parti Sonnu', SORUN, NO: 5, S.118'den 22'ye

- 16 Geçerken belirtireyim, Yurtsever 'parti yazısı'nda Çelik Bilgin ile 'hesaplaşıyor'... İşaret ettikleriyle "arife bile binlerce kez tarif" gerektiren bu yazıda Yurtsever şunları diyor: "Saçayağı görüşü, gizli hareketleri reddetmiyor ve tasfiyecilik anlayışlardan kendisini titizlikle ayırıyor. ANCAK HİÇBİR SORUNU DA ÇÖZMÜYOR. İdeolojik çizgileri farklı gizli ve açık partiler her halde saçayağı kavramına girmiyor. Saçayağı, ideolojik birlik ya da paralellik varsa düşünülebilecek bir işlev farklılaşması oluyor. Yalnız ideolojik etkileme yoluyla böyle bir ikili, paralel örgütlenme kurulabilir mi? DOĞACAGINI GÖSTEREN HİÇBİR TEORİK YA DA PRATİK KANIT GÖREMİYORUM. (...)

Devrim sürecinde açık ve gizli çalışma kanalları ve yurtdışı arasındaki ilişkiler bir saçayağına benzetilebilir ve buna kimsenin itirazı olmaz. AMA BU BİR PARTİLEŞME MODELİ OLARAK TEORİLEŞTİRİLİRSE YANLIŞ OLUR. Bir an için, birbirleriyle diyalektik etkileşim ve iletişim içinde, açık ve gizli iki parti olduğuna düşünsek bile, çok kısa bir süre içinde ortaya iki farklı ve giderek farklılaşan parti çıkacağı kesindir. BİRBİRİYLE İLİŞKİSİ, İDEOLOJİK ETKİLEŞİM VE MÜCADELE İÇİNDE HABERLEŞMEYLE SINIRLI İKİ ÖRGÜT, ÖRGÜT KAVRAMININ KENDİ İÇ MANTIĞI GEREĞİ KAÇINILMAZ OLARAK İKİ AYRI PARTİYE BÜYÜR.

Ayaklardan değil, tepeden başlamak zorundayız. Devrimci sosyalist hareketin siyasal merkezileşmesini ve tek partisini yaratmadan varolan gizli ve açık oluşumların merkezi bir düzene sokulması HATTA EŞGÜDÜMÜ MÜMKÜN GÖRÜNMÜYOR." (H. Yurtsever, Toplumsal Kurtuluş, NO: 16, S.7) /abç ve majiskülledik -yn/

'Peki ya ama bu göndermeyi neden mi yaptım?..' Birlik için "yeterli bir birikim"den bahseden Yurtsever'e (böyle bir birikimin olup olmadığı da ayrı da) BİRLİĞİN ÖRGÜT MODELİNDE DE AYNILIĞINI GEREKTİĞİNİ ANIMSATMAK İÇİN...

KOROTİÇ KOMÜNİST Mİ, TÜCCAR MI?

Aykut Akbaş

Ekim ayı başlarında Ekin-Bilar'ın davetlisi olarak Türkiye'ye gelen (getirilen) SSCB Yüksek Sovyet Üyesi Vitali Korotiç, "Perestroyka ve Glasnost" konulu konferansında: "Özgürlük için savaşıyoruz.. Alın böyle sosyalizmi sizin olsun.." gibi ifadelerle kamuoyuna "yeniden yapılanma" hareketini "yetkili bir ağız" olarak tanıttı!

Yerli "komünistlerimiz" "Sosyalist Anavatan"dan gelen bu "yeni" ve "ilerici" sese büyük ilgi gösterdi. Biz, BİRLİK ve PARTİ konusunda çok ciddi kaygılarla ve de toz duman arasından, doğruları yakalayalım derken V. Korotiç'in sayesinde, sosyal pratikte hiçbir iş yapmayın, ama mangalda kül de bırakmayan bütün solcularımız yeni bir silaha kavuştu.

Sovyetler Birliği'nde yayımlanan, 3,5 milyon tirajlı Ogonyok Dergisi Genel Yayın Yönetmeni V. Korotiç, "Kâra göre ücret düzenine geçmek istiyoruz." dedikten sonra, bir İngiliz şirketinin tam sayfa ilanı için 50 bin dolar teklifi karşısında ise şöyle davrandığını söylüyor: "Devlete bu parayı kim alacak diye sordum. 'Hepsini biz alacağız' denince ilanı kabul etmedim. Bunun üzerine çok sert 'yurtseverlik' tartışmaları oldu, ancak ben taviz vermedim." (Cumhuriyet, 6.10.1989)

V. Korotiç, sosyalizmin 72 yıldan beri uygulandığı, sistemin rayına oturtulmaya çalışıldığı, sorunlarla boğuşulduğu bir ülkede, SSCB'de yaşıyor. Ayrıca, ülkesindeki gelişmelere ilişkin bizleri aydınlatmak için "yetkili bir ağız" olarak ülkemizde konferans veriyor. Elbette ülkesinde yaşananlara bizden fiziki olarak daha yakın. Olanları bir aydın olarak gündelik yaşıyor. Savaş görmemiş, işsizlik ve açlık çekmemiş, hapis yatmamış, cop yememiş, devrim için dövüşmemiş bir "komünist". Konuya daha çok uyanık bir tüccar mantığı ile yaklaşıyor olması, kendisinin "yeniden yapılanma" ve sosyalizmin sorunları konusunda "yetkili bir ağız" olduğuna kuşku düşürtüyor. Ülkesindeki tarihi çarpıtmaya çalışıyor. Gorbaçov öncesi dönemler için "Devlet, vatandaşa 'ben seni sevmiyorum, senin dediğini değil, kendi bildiğimi yapacağım' der(di)." gibi değerlendirme yapma cesaretini kendinde bulabiliyor. Sovyetler Birliği'ni revizyonizmle suçlayan bir soruya: "Neyi revize ediyoruz? Eğer var olan sistemin sosyalizm olduğunu iddia ediyorsanız, o sosyalizm sizin olsun," (Cumhuriyet, 9.10.1989) diyerek karşılık veriyor.

Burada V. Korotiç, "uyanık bir tüccar" mantığına tarih çarpıtıcılığı özelliğininide katıyor. Ülkesinde bugüne kadar yaşananların aynı zamanda dünya sosyal mücadele tarihinin önemli bir parçası olduğunu; yaşanan deneylerin bütün dünya devrimcilerinin yolunu aydınlatan büyük kazanımlar olduğunu; ve bu nedenlerden dolayı Sovyetler Birliği'ndeki sosyalizmin tarihi konusunda sınırlı da olsa bizlerin de bilgi sahibi olabileceğimizi düşünemiyor.

Kendisine sormak gerekiyor: SBKP'nin sorumlu bir üyesi olarak, yakındığınız sorunların giderilip aşılabilmesi için siz ne yaptınız? Yetkili kurullarda hangi eleştiri ve önerilerde bulundunuz?

Bundan bir süre önce B. Yeltsin'in ABD'de oynadığı sapkınlığın bir başka çeşnisini V. Korotiç Türkiye'de oynadı. Reagan'ın başkanlıktan ayrılışına üzülenleri örnekleyerek biçimsel demokrasi gösterilerine karşı gözyaşı döktürüyor. Kapitalizmin 'dışı forma içini

sorma' yapısını, sistemin cilasını göklere çıkarıyor. Acaba, "açıklık ve yeniden yapılanma" diye diye, her "komünist" in kapitalist-emperyalist "cennet"lerde ağlama duvarına yüz sürmesi bir gelenek mi oldu?

V. Korotîç'in hakkını da yememek gerekiyor. Sosyalizm kuruculuğunda ortaya çıkan bürokrasi, sosyalizmin can düşmanı durumuna gelmiştir. Tembellik, dalkavukluk, hantallık üretimin önünü tıkamaktadır. Onun, sosyalist demokrasi sorunlarından, günlük pratik sorunlara kadar, kimi haklı saptamalarını önemli bulduk. Fakat bütün bu sorunlar için kendisinin "felaket tellâllığı" dışında ne yaptığını da merak ettik.

Biz, Türkiyeli devrimciler olarak, gerek bugün Sovyetler Birliği'nde uygulanmaya çalışılan politikalar konusunda, gerek Doğu Avrupa'da yaşananlar konusunda, kısaca reel sosyalizmin sorunları konularına yaklaşıırken, sorumluluklarımızı tartarak, en temel ilkenin sosyalizme sahip çıkmak olduğuna inanıyoruz. Gelişmeleri doğru kavramanın ilk şartı budur. Sosyalizme sahip çıkılarak yapılan eleştiri ve uyarıları devrimci, haklı ve doğru buluyoruz! İnkârcılığa prim vermiyor; mekanikçe kopyacılığı şiddetle kınıyoruz. Kapitalist anarşi hayranı, onu yücelten kimi "yetkili"lerin, liberal sorumsuzluğunu anlayamıyoruz; böylelerinin sayı ve güç olarak çok az olduğunu düşünüyoruz.

Bizler, V.Korotîç yerine işçi sınıfının ideolojik donanımıyla yüklü bir komünisti dinlemeyi daha uygun buluyoruz. "Yetkili bir ağız" seçimini bilinçle yapanlardan bu bakımdan da farklı düşünüyoruz.

Sözün özü: Komünist olmak zor. Çok çile çekilecek, emek verilecek ki, donanımlı bir komünist olunabilinsin. Kendi payımıza sınıfsal tevazumuzla, ülkemizdeki komünist taklidi yapanları ciddiye almıyor, komünist denilince bundan neyi anladığımızı sık sık yineliyorduk. Komünist Partisi denilince, hele Yüksek Sovyet üyesi denilince, teorik-ideolojik bakımdan oldukça nitelikli insanları akla getiriyorduk. Bu kimliğin kazanılabilmesinin öyle ucuz olmadığını biliyorduk. V.Korotîç bizi yanılttı ve biletti.

SBKP'nin en büyük yanlışı, PARTİ kolektivitesini yeterince işletemeyişinde yatıyor. PARTİ kurumlaşması içinde donatımsız ve görevini yapamamış bütün komünistleri kişilikleriyle anmak, kolektiviteyi ve onun işlevini göz ardı etmek demek olacaktır. Bu nedenle de V. Korotîç hakkında uzun boylu söz söylemeyeceğiz. Zira donanımlı bir komünistin nasıl olması gerektiğini, ('özgün' deneylerimizin arasından..) yeterince biliyoruz.

10.10.1989

TARİHSEL ARKA PLANI İLE PERESTROYKA'YA İLİŞKİN GÖZLEMLER

Kirve Kalender

Aksinin gerekliliğinden şüphesiz olsam da; yazacaklarıma, altını çizmek zorunda kaldığım şu saptama ile başlamalıyım: *Lenin sonrasındaki yalpalama ve sarsıntılarla devreye giren, İDEOLOJİNİN SİYASETE PRAGMATİKÇE GÜTTÜRÜLMESİ* mantığı.. *Perestroyka ile ciddi bir ivme kazanıyor.* Yaşayan sosyalist ülkeler topluluğundaki geçiş yapılanmaları, tek dünya pazarındaki sektörel gerçeklikleriyle, dünya devrimini 'unutmuş' ve 'mutlaklaştırılmış' bir 'barışçılık' sanrısını yaşarlarken; 'piyasa sosyalizmi' deneyimlerine yönelimleriyle, Marksizme (belki de hiç muhtacı olmadığı bir biçimde) liberal bir hümanizm içermeye kalkışıyorlar. Böylelikle de, devrimini gerçekleştirememiş ülkelerdeki ulusal müfrezeleri, radikallikleri boyutunda kendi kaderlerine terkederlerken, (*asla olmaması gerektiği üzere*) 'her koyunun kendi bacağından asıldığı' bir enternasyonal tablonun yaratılması değirmenine su taşıyorlar.

Oysa, Ertuğrul Kürkçü'nün bir hayli anlamlı deyişiyle, "enternasyonalizm, sosyalizmin asli bir bileşeni olarak, örgütlü işçi hareketinden doğdu. (...) Enternasyonalizmin, sosyalizme kopmaz bir biçimde bağlı olduğu görüşünün temelinde, proleterlerin kapitalizmden nihai kurtuluşlarının ancak dünya ölçeğinde mümkün olabileceği düşüncesi yatar. (...) Böylece, enternasyonalizm, proletaryanın dünya tarihine girmesiyle birlikte, ahlâki bir ideal olmaktan çıkar, onun varlık şartı haline gelir. Sonunda insanlığı din ve millet bayrakları altında bölen bir ideolojik yanılsamanın yerine çalışan çoğunluğu birleştiren gerçek bir dünya tarihsel hareketi halini alır. Her ulusun proleterlerinin bir diğer ulusun proleterlerine yaklaşıırken "kendi" burjuvasından kopmasının imkânlarının tanınmasını sağlar. Manifesto'nun başlangıcına yazılmış olan "Bütün Ülkelerin İşçileri, Birleşin!" çağrısı, bu anlayışın ifadesidir. "Proleterlerin bu şartın bilincinde olup olmamaları, bu şartın varlığına değil, bunun idrakine ilişkin bir sorundur." (E. Kürkçü, Sosyalizm Ansiklopedisi, No: 9, S.291) / abç - yn/

Evet, 'şartların idrakine ilişkin sorun'ların Lenin sonrasında giderek ağırlaşması, Perestroyka'nın 'piyasa sosyalist'i görüşlerini, i-) *Ekim türü devrimlerin 'önünün tıkanıldığı'*; (Bak: M. Gorbaçov, Yeni Açılım No: 10 S.80-81; Perestroika S.181-182... Y.G. Plimak, Yeni Açılım No: 1 S.51... SBKP Toplumsal Bilimler Akademisi Tartışma İçin Tezler, Yeni Açılım No: 4 S.38-43... A. Galkin, Yeni Açılım No: 5 S.59-60-61... D. Diligenski, Yeni Açılım No: 7 S.50... Y. Karasin, Yeni Açılım No: 9 S.64-65-66-69-70) ii-) *Ve utanç bir konjervans teorisi yapılarak, kapitalizm ile sosyalizmin 'ortak' sorunları olduğu*; (Bak: M. Gorbaçov, Yeni Açılım No: 10 S.81-93; Perestroika S.143-152-220... SBKP Toplumsal Bilimler Akademisi Tartışma İçin Tezler, Yeni Açılım No: 4, S.37-40-36-43... A. Galkin, Yeni Açılım No: 5 S.58-59-66... D. Diligenski, Yeni Açılım No: 7 S.51-60-61... G.A. Arbatov, Yeni Açılım No: 6 S.75... Y. Karasin, Yeni Açılım No: 9 S.70... Y.G. Plimak, Yeni Açılım No: 1 S.53) yollu bir söylemin enerjikçe yaşama geçirilmesi, (tekrar ediyorum) olgunlaşan bir sağcılıkla çitişerek, enternasyonalizmin gerekli idrakine ilişkin sorunları çetrefilleştirmiştir. Bu noktada, ne yazık ki, proletarya enternasyonalizmi ÇİRKİN Mİ ÇİRKİN BİR YALANA DÖNÜŞÜRKEN, perestroyka ve onu gündeme getiren tarihsel çerçevenin sorgulanması gerekliliğini gündemimizin acil maddelerinden birisi

kılmıştır.

Tarihsel Arka Plana İlişkin Kimi Notlar ve Vurgular

Ekim 'Blankist bir darbe' değildir. O, az gelişmiş bir ülkede proletaryanın tarihsel inisiyatif ve iradesiyle iktidarı zaptının, aşılammış dev bir örneğidir. Bu bağlamıyla Ekim'i, "sonu baştan belli umutsuz bir çıkış" gibi sunmaya kalkışanlardan, köktenci bir biçimde farklı düşünüyorum. Silahlı işçi demokrasisi kişiliğinde ve Bolşevik önderliğiyle Ekim, proletaryanın sosyalist devrimiyle iktidarı zaptının muhteşem tarihsel pratiğidir. Bu pratik, Lenin'in 1915 yılında ortaya attığı 'zayıf halka ve tek ülkede sosyalizm teorisinin' tartışmasız bir biçimde kanıtlanmasıdır da.

Anımsanacağı üzere Lenin bu konuda Ekim öncesinde şunları demişti: *"Ekonomik ve politik gelişmenin eşit oranda olmaması, kapitalizmin kesin yasasıdır. Bundan sosyalizmin zaferinin, önce kapitalist ülkelerin pek azında ya da hattâ bir tanesinde mümkün olduğu sonucu çıkar. Bu ülkenin zafere ulaşan proletaryası, kendi ülkesinde kapitalistlerin eli çekildikten ve sosyalist üretim örgütlendikten sonra öbür ülkelerin proleterlerini kapitalistlere karşı destekler, gerekirse sömürücü sınıflara ve devletlere karşı (...) bir harekete girer. (...) Tek ülkede sosyalizmin zaferi bir darbede bütün savaşları tümüyle ortadan kaldırmaz. Tersine, savaşları öngörür. Kapitalizmin gelişmesi çeşitli ülkelerde son derece eşitsiz bir biçimde ilerler. Meta üretimi altında başka türlü olamaz. Bundan çürütülemez olarak, sosyalizmin bütün ülkelerde aynı anda zafere ulaşamayacağı sonucu çıkar. Öteki ülkeler bir süre için burjuva ya da burjuvaöncesi kalırken, sosyalizm, önce bir ya da bir kaç ülkede zafere ulaşacaktır. Bu, yalnızca anlaşmazlıklar değil, öteki ülkeler burjuvazisinin sosyalist devletin muzaffer proletaryasını ezmek için doğrudan bir çaba harcamasını yaratmak zorundadır. Böyle durumlarda bizim açımızdan bir savaş, meşru ve haklı bir savaş olacaktır. Bu, sosyalizm uğruna öteki halkların burjuvaziden kurtulmaları uğruna bir savaş olacaktır."* (V.İ. Lenin) /abç - yn/

Bu bağlamıyla, Ekim'in ardından Troçkistlerce devreye sokulan 'tek ülkede sosyalizm kurulur mu, kurulmaz mı?..' yollu tartışmaları, hiç bir Leninist'in kaale almasının doğru olmadığını düşünüyor ve de bu yollu 'tartışma'cılara Lenin'in, "kurulur mu, kurulmaz mı" türünden bir tartışmacılığı "menşeviklere özgü" bulduğunu anımsatmakla yetiniyorum...

Dünya devrimine (leninist yorumu ile) bağlanması koşulu ile, tek ülkede sosyalizm kurulur. Sövyetlerdeki kuruluş açısından sorun; *sosyalizmin tek ülkede kurulamazlığından değil, aksine GERİ KALMIŞ BİR TARIM ÜLKESİNİN AĞIR KOŞULLARI ALTINDA, TEK BENİM ÜLKEMDE SOSYALİZM UYARLAMASININ, SOSYALİST DEMOKRATİK YASALLIĞI İHLAL EDEN BÜROKRATİK DEFORMASYONUNUN KAÇINAMAYACAĞI SAKINCALARINDAN* kaynaklanmıştır.

İfadeye gayret ettiğim sorunlar (ve Troçki/Stalin kutupsallığında şekillenen trajediler) elbette bir kader değildi. Evet, Rosa Luxembourg'un deyişiyle 'onlar karanlık bir ormanda yol açıyorlardı'... Hataları ise, (kesinlikle onaylamayıp, teori düzeyine sıçratılmamalıdır kaydı düşülerek ifade edilmelidir ki!..) tarihsel öncü eylemlerinin ilk olmasından kaynaklanan ve de kaçınamadıkları bir parçalarıydı. Bu noktada, durmadan 'ideal'i anımsatarak, onları 'tashih' ederek, sağ'a sol'a çekiştirmenin hiç bir değeri ve anlamı olamaz...

Açıkça söylüyorum Stalin hatalıdır. Lakin Troçki de en az onun kadar... Hayır sorunu böylesine koyuşum, Rosa'nın şu ekonomist ve Avrupa-merkezli görüşüne 'evet' dediğim anlamına gelmez: "Rusya gibi bir ülkede sorun ancak ortaya konulabilirdi. Rusya'da çözümlenemezdi." (R. Luxembourg, Sosyalist Siyasal Düşünüş Tarihi, C.2, S.674, Bilgi Yay-1976)

Tek ülkede sosyalizmin kuruluş yasallıklarına, Leninist raconuna uyum temelinde SO-

RUN RUSYA'DA ÇÖZÜMLENEBİLİRDİ... Aksinin iddiası, Troçkizme 'evet' demek olurdu...

Tek ülkede sosyalist kuruluş girişiminin bir alay sorunu, yanılgısı ve aşırılıkları olmasına rağmen, bürokratik deformatik bir versiyonuna tekabül etse de, Stalin'li dönemde (ağır mı ağır ceremesi ödenerek!..) sosyalist kuruluş gerçekleştirildi.

Lenin'in "elektrifikasyon artı özyönetim eşittir özyönetim" formülasyonu, SSCB sosyalist kuruluşuna yönelirken; Avrupa'daki devrimci dalgayı umutla ama onu herşeyleştirmeden (ve görevlerini 3'üncü Enternasyonal'ile yerine getirerek) bekledi. Öte yandan ise, Lenin bürokrasiye karşı uzlaşmaz bir kavga açarak, bu kavgaya yığınları katmanın mücadelesini veriyor ve bu kesite ilişkin olarak (çeşitli tarihlerde şu notları) düşüyordu: *"Eski devlet aygıtlarını devraldık ve bu bizim talihsizliğimizdi. Hükümet memurları bizi sabote ettiler. Ürkütük ve yalvardık: "Lütfen geri gelin". Hepsi de geri geldiler, ama bu bizim talihsizliğimiz oldu. Şimdi hükümet memurlarından oluşan büyük bir ordumuz var (...) Tepede kaç kişi olduklarını tam bilmediğim sayıları en fazla onbinleri bulan bizden insanlar var. Oysa aşağıda Çar'dan ve burjuva toplumundan aldığımız (...) yüzbinlerce memur bulunuyor."* (V.İ.Lenin, Toplu Yapıtlar, C.33, S.429) *"İşçi devleti bir soyutlamadır. Bizimkisi köylü nüfusunun baskın olduğu bir ülkede bürokratik çarpıklığa uğramış bir işçi devletidir."* (yage, C.32, S.48) /abç -yn/

Koşullarını ve biçimlenişini Lenin'in açıkca ifade ettiği işçi devletini atlamadan; bu vurguya birde 'Savaş Komünizmi' uygulamasını eklemeliyiz. Ayrıca, Macaristan'dan Almanya'ya kadar işçi Sovyet'leri yenilirken; Rusya Sovyetleri beyaz ordularca dört bir yanından kuşatılıyor. Kızıl Ordu, emperyalistlerin beslemesi beyaz orduları yene yene ulaştığı Varşova önlerinde yeniliyor. Kronştat bahriyelileri Troçki'ce likide ediliyor. Anarşist Makhonen'in, Ukrayna'dan Ural'lara kadar uzanan başkaldırısı bastırılıyor. Ve Bolşevik saflarda savaş halinden kaynaklanan kaskatı bir askeri disiplin günlük işleyişin bir parçası olup çıkıyor.

Denikin, Yudenic, Vrangeli'nin beyaz ordularının yenilmesiyle 1921'lerde noktalanan iç savaş sonrası ortada; günde 60 gram ekmek ikaresi alan insanların oluşturduğu, paralize olmuş bir ekonomik yapı ve en basit deyişle, Moskova nüfusunun 1/2'sini Petersburg nüfusunun ise 2/3'ünün yitirildiği bir iç savaş yıkımı, olanca ağırlığıyla gündemdeydi. Bu tablo'da ise, en yiğit ve bilinçli evlatlarını ön saflarda yitiren Bolşevik Parti'nin üye sayısı 1917'de 23 bin iken, 1922'de 700.000 gibi gereğinden fazla şişmiş bir rakama ulaşmıştı.

İşte tam da bu koşullarda NEP devreye girdi. 1921 baharında kapıyı çalan kıtlık felaketi 36 milyon köylüyü temelli bir biçimde sarıp sarmaladı. Lenin'in ölümü ardından Bolşevik Parti'de kutupsallık, Parti'yi ve Sovyet rejimini derinden yaraladı. Troçkistleri tasvip edilemez yöntemlerle tasfiyesi ardından Stalin; Troçkist Preobranski'nin 'Sosyaliz: İlkel Birikim' görüşlerinden ciddi bir biçimde etkilenmiş bir uygulamayla, bir hayli palalanmış Kulaklara karşı kolektivizasyon mücadelesini başlattı. 1929'u takip eden 3 yıl için 20 milyon köylünün toprağına zorla el konuldu. Bu uygulamalar sürecinde köylüler (resmi rakamlara göre) 40 milyon civarında keçi ve koyun, 15 milyondan fazla inek ve öküz, milyondan fazla domuz ve 4 milyondan fazla atı imha ettiler. Bu ve benzeri aktif ve pasif direnişlerle kolektivizasyona karşı çıktılar.

Aynı süreci 'Moskova Mahkemeleri' takip etti. Bu süreç bir trajedidir. Bu kesite ilişkin olarak, F. F. Raskolnikov'un 1936'da kaleme aldığı "Stalin'e Açık Mektup"u (Bitirilmemiş Devrim, S.88-92) üzerinde ciddi ciddi kafa yorulması gereken bir dökümandır. Eski menşevik Vişinski'nin Moskova Mahkemelerinin sözüm ona "kanıtları", ya da yardımcı halk komiseri Leonid Sakovski'nin gerekirse Marx'a bile Bismark hesabına çalıştığını itiraf ettirebileceğini dile getirmekten çekinmeyen "uygulamaları" ve de bir dönemin "simge"si olan Beria...

Bunların tümü kabul edilemez şeylerdir.. Tıpkı bir kesitte 'sosyaldemokrasinin sosyal faşist ilan edilmesi ardından', Nazilerle imzalanan saldırmazlık paktı ya da Polonya'nın bölüşülmesi gibi.. Polonya'nın bölüşülmesi dedim; 1940 Mart ve Nisan'ında 5.000'e yakın Polonya'lı savaş tutsağının NKVD (eski KGB)'ce enselerine birer kurşun sıkılarak Katyn ormanlarında likide edilmesi de, yukarıda "gibi" dediklerimden birisidir..

'Gibi'ler çoğaltılabilir. Ama ben burada durup, 'gibi'leri spekülasyona açık bir biçimde çoğaltarak, tekrar yerine; Stalin *sorununa* geçmeyi yeğliyorum.

Stalin Sorunu

Açık konuşuyorum, Stalin bir sorundur. Sorunun özünü ise, Stalin'in kişiliği değil, Stalin dönemi uygulamaları oluşturmaktadır. Ve de her türlü olumsuzluğuna rağmen, Stalin bizimdir. Stalin dönemi ise, ona yönelttiğimiz eleştirinin (bu eleştirilerden dersler çıkartmamız gereken içeriğiyle) özeleştirimiz olduğu bir an dahi unutulmamalıdır.

Hayır, bugün yaşayan sosyalist sektörde ve uluslararası komünist harekette olumsuz olan ne varsa, 'BİR GÜNAH KEÇİSİ ARAYAN VUR ABALIYA MANTIĞI' ile Stalin'e mal edilemez ve edilmemelidir de. Bunun aksi 'ucuz mu ucuz' bir kolaycılık olur ki, bu tür bir kolaycılığın sosyalist bilimsellikten yakından ve uzaktan bir alakası olamaz...

Şu unutulmamalıdır: Eğer tarih sınıf mücadelelerinin tarihiyse ve kişileri ve 'kahraman'ları bu mücadeleler yaratıyorsa, sorun saltçı bir Stalin eleştirisi olmanın ötesindedir. SSCB ya da uluslararası komünist hareket tarihini kişilerle açıklamaya kalkışmamız, bizleri, her zaman öldürülecek bir Kral ve ölünceye kadar da 'Yaşasın Kral' denilen aptalca bir kolaycılığa mahkûm edecektir. Bundan ötürüdür ki, tarihin yükü, bir kişinin ya da bir tek dönemin sırtına yıkılarak, bir adım dahi ilerlenemez. Ve de böylesine bir kolaycılıkla tarih durmadan altüst edilir...

Stalin Hutten gibi, 'Cesaret ettim' diyerek karanlık bir ormanda ve de dört bir yan düşmanla çevrilmişken; yolunu açmaya gayret eden sosyalistlerin, (üzerinden atlanılmaması ve geçirtilmemesi gereken) bir 'KABA'lığıdır. Bunu görüp anlamalı ve de bu 'KABA'lığın Leninizmi teorik ve pratik açıdan nasılda yer yer ihlâl ettiğini mutlaka anlamalı ve çekinmedende anlatmalıyız...

Niye inkâr edelim?.. Stalin bir Lenin değildir, ve hattâ Lenin'in ciddi bir vulgarizasyonudur.. Bunlar hep bilinendir. Tıpkı Stalin'in, Lenin'e layık bir halef olmadığının da bir sır olmadığı gibi..

Stalin yaşanan o olağanüstü koşulların bir ürünüdür. Bu noktada şöylesine tersten bir soru da sorabiliriz: O aşamada Leninizmi daha iyi savunabilecek bir başkası var mıydı?.. Buna Buharin veya Troçki boyutunda 'evet' diyebilecek olan var ise, o zamanda bu 'iddia'lar Buharin veya Troçki'nin ne ve nereye kadar 'leninist' olduklarını kanıtlamakla yükümlüdür ki: bu da Buharin ve Troçki takipçileri açısından umutsuzca demogojik bir çabadan başka bir şey değildir..

Buraya yeri gelmişken bir not düşmeliyim: 'Sol Muhalefet'in en önde gelen lideri Troçki, 1917 Ağustos'unda partiye giriyor ve hemen MK üyesi oluyor. En önemlisi 'Tek ülkede sosyalizmin kurulamayacağına inanmazlığıyla', devrim ve sosyalizm davası uğruna mücadele eden bir MK üyesi oluyor. Buharin ise, 1916'larda partiye giriyor. Geçmiş (ve geleceği ile) Lenin'in eleştirilerine sürekli muhatap oluyor. Soldan sağ'a bir çok zigzak çiziyor. O da Ekim öncesinde MK üyesi oluyor. Sonra Ekim ayaklanmasına karşı çıkan Zinoviyev ve Kamanev. Bunlarda MK üyesi ve Lenin'in deyişiyle 'eski Bolşevikler arşivine kaldırılması gereken yeni menşevikler'...

En kaba verileriyle Lenin sonrası önderliğin görünümü bu. Lenin'in ardından olup bitenler ise malum..

Kimileri olup biteni objektif gerçekleriyle kavrayıp açıklayarak, bir çok şeyi yerli yerine oturtmak yerine: bir 'tedmor' dönemi olarak açıklamayı yeğleyerek, Stalin'in kişisel diktatörlüğünün terörüne ilişkin listeler çıkartarak bu dönemi 'açıklayabileceklerini' zannediyorlar.

Burada durup Lenin'e bir gönderme yapmak durumundayım: "*Devrim hareketleri tarihinde tarihin reddedilemez deneyiminin gösterdiği gibi kişisel diktatörlük hemen hemen her zaman devrimci sınıfların diktatörlüğünün ifadesi, taşıyıcı kanalı olmuştur. (...) Eğer anarşist değilsek kapitalizmden sosyalizme geçişte devletin yani zor kullanımının, gerekliliğini kabul etmek zorundayız. Zor kullanmanın biçimini devrimci sınıfın gelişme derecesi belirler. Bunun yanı sıra, örneğin uzun ve gerici savaşın mirası ve burjuvazi ve küçükburjuvazi tarafından ortaya konan direnç biçimleri gibi özel koşullar belirler. Bu nedenle, Sovyet demokrasisini (yani sosyalist demokrasinin) uygulanması ile kişisel diktatörlük erkinin kullanılması arasında hiç bir şekilde ilkesel çelişki yoktur. Proletarya diktatörlüğüyle burjuva diktatörlüğü arasındaki fark ilkinin sömürücü azınlıklara sömürülen çoğunluğun çıkarlarını korumak için vurma (darbe indirmesi) ve yalnızca çalışan ve sömürülen yığınlar tarafından değil, fakat bu yığınları tarih yapıcı eyleme kaldıracak şekilde kurulmuş bulunan örgütler tarafından - ayrıca bireyler aracılığıyla uygulanmasıdır.*" (V.İ.Lenin, Toplu Yapıtlar, C.27, S.267-268) /abç-yn/

Bu göndermeye ilişkin olarak; eğer Lenin'in bu çözümlemesine 'hayır' demiyorsak, şunu demeliyim: Stalin dönemi, hata ve sapmalarının yanıbaşında, kişisel bir diktatörlük olmak gibi ucuz açıklamaların dışındaki, somut koşullar ve argümanlarla açıklanmalıdır.. Sonra da, Stalin'in yapamadıkları ve yanlışları kadar yaptıkları da aklanarak unutulmamalıdır. Bugün 'Sovyetler de sosyalizm olmamıştır' diyebilen ve de 'anti-Stalinist'liğiyle maruf Yuri Afanasyev bile şunu diyebilmek durumunda kalmıştır: "*Geçmiş hepimizindir. Geçmiş bugünkü ve gelecek kuşakların ortak malıdır (...) Stalinizmin, Sovyet insanının düşünme biçimi ve duygu dünyasında derin kökleri vardır (...) Acı şeyler vardır, ama iyi şeyler ve büyük heyecanlar da vardır ve bütün bunların hepsi Stalin'in adıyla sıkı sıkıya bağlantılıdır.*" (Y. Afanasyev, Cumhuriyet'ten naklen, 10.03.1989) /abç-yn/

Sonra, sonra bunun bugün bir artısı daha vardır: Yaşanan onca deneyimin ardından, Vitali Korotich'in 'Le Point' dergisiyle yaptığı söyleşisinde ifade ettiği gibi; "*Bugün için Stalin artık imkânsızdır. Dinazorlar devri kapanmıştır. Başka mahluklar için değil, iklim değiştiği için Dinazorlara yaşama imkânı kalmamıştır. Günümüzün iklim şartlarında öylesi Dinazorlar varolamazlar.*" (V. Korotich, Tercüman'dan naklen, 05.12.1988) /abç-yn/

Onun içinde, bugün ulaştığı aşamada Perestroyka uygulama ve tartışmaları; sadece ve sadece Stalin'e karşıtlık ya da ondan yanalık ekseninin sınırlı ufku içinde iğdiş edilmemelidir..

Sorun Nereden Kaynaklanıyor?

i-) SSCB ilk deneydir. Karanlık bir ormanda, ağır ve acılı yanılgılarıyla, tarihsel değeri çok büyük bir yol açmıştır.

ii-) Az gelişmiş bir tarım ülkesinde ve dört bir yan emperyalistlerce ve onların içerideki beslemesi 'eski hakim sınıf artıkları'nın direnişleriyle çevrilmişken; kuruluş bir çok güçlüklerle karşılaştığı gibi, sonuçları daha sonra boy veren hatalara da düşmüştür.

iii-) Kuruluş ciddi hataları yanında ve 'TEK BENİM ÜLKEMDE SOSYALİZM' saplantısıyla, dünya devrimine gerektiği üzere Leninist'likle bağlanamamıştır.

iv) Bundan başka sosyalizmin bir geçiş olduğu ve bir ekonomik kalkınma modeli olmadığı unutulurken, İDEOLOJİYİ SİYASETE GÜTTÜREN EKONOMİST YORUMLAR ÖNE ÇIKMIŞTIR.

v-) Leninci sosyalist yasallık ve sosyalist demokratik işleyiş, bürokratik bir yorumla ihlâl edilmiştir. Leninci parti işlerliği zorlanmıştır.

vi-) Ve de tek dünya pazarındaki sosyalist sektörün kuruluşu, emperyalizm karşısında saltçı bir 'barışçı ekonomik inşaa yarışmacılığına' bağlandığı için; kendi önünü açacak dünya devriminden koptuğu oranda enternasyonal bir sorun olmaktan çıkarak 'ulusal'laşmış ve de kaçınılmaz bir biçimde 'ulusal' ölçeklerindeki toplumsal-ekonomik sorunlarını ağırlaştırarak çetrefilleştirmiştir.

vii-) Yeni Sovyet insanının yaratılması sekteye uğramıştır.

Ve Perestroyka

Perestroyka bu noktada bir 'çözüm' olma 'iddia'sıyla ortaya çıkmıştır. Brejnev dönemindeki adamsendeciliğin, plansızlığın, bürokratik kendine yontmacılığın ve durgunluğun artık dayanılmaz boyutlar alması; ilk çıkışı itibariyle, Perestroyka'ya güçlü bir zemin sunmuştur. Ortada sorunlar vardır. Ve de Gorbaçov bu sorunların üzerine yürüyeceğini açıklamaktadır. İlk başlarda hiç bir sosyalist bu bağlamıyla Gorbaçov'a karşı çıkmadı. Ta ki Gorbaçov'un Macar usulü bir 'piyasa sosyalizmi' yollu yönelimleriyle, dünya devrimi kavramı ve proletarya enternasyonalizminin gerekli idrakine (uslub-u lisan ile) 'Hayır' demesine değin...

Sırasıyla kısa kısa değineyim:

i-) Perestroyka 'uluscu' pozitivist motifleriyle karşımıza gündelikçi bir pragmatizm olarak dikiliyor. Onun içinde, kendi işlerliğiyle körüklediği Gürcüstan, Litvanya, Estonya, Ermenistan, Azerbeycan, Özbekistan türü 'sorun'lardan kurtulamıyor. Ve hattâ ne acıdır ki Gorbaçov bu tür sorunlar karşısında, "Estonya'da olan Perestroyka'nın ta kendisidir." (M. Gorbaçov, Tercüman 'dan naklen, 21.11.1988) diyebilmektedir..

ii-) Sözüünü ettiğim pragmatizm uluslararası arenaya ilişkin olarak, Gorbaçov'a şunları bile dedirtebilmektedir: *"Avrupalılar şunu anlamalısınız ki, SSCB'de artık anti-Amerikanizm bitmiştir (...) ABD'nin bizde yıllardır geçerli olan 'düşman' imajı artık hızla yok olmaktadır."* (M. Gorbaçov, Cumhuriyet'ten naklen, 18.10.1988) /abç-yn/

Kaldı ki batılı basın ise, Gorbaçov'un bu türdeki geri tutumunu (özellikle 07.12.1988'deki BM konuşmasından sonra) 'The New York Times'inden 'The Independent'a değin yelpazesıyla ayakta alkışlamaktadır..

iii-) "Sovyet tarihinde bir devrim döneminde yaşıyoruz. Eski yapıyı yıkıyoruz" (Cumhuriyet'ten naklen, 30.11.1988) diyen Gorbaçov; hâlâ yukarıdan aşağıya işlerliğini aşamamış uygulamaları ile, kimi bürokratları bürokratik bir yöntemle devre dışı bırakırken, tarımsal alanda küçük girişimciliğin önünü açmayı ya da (The Wall Street Journal'ın Mikhail Bocharov ile yaptığı görüşmesinden naklettiği üzere) işçileri fabrikalara kiracı kılmayı sürdürüyor..

Bunlar sosyalist 'yeniden yapılanma' adına gerçekleştirilirken, Sovyet Parlamentosuna Rus Ortodoks Kilisesi'nden Başpiskopos Pitirim ve de Leningrad Metropoliti Aleksei'de girebiliyor.

Kanım şu: Sosyalist inşaa'nın da, sosyalist demokrasinin de genel uygulama ve önermelerden ciddi farklılıkları vardır, olmalıdır ve bu farklılıklar ise, mutlaka ve mutlaka korunmalıdır.

iv-) Gorbaçov'un bunları fazla nazar-ı itibare almadan, bir 'piyasa sosyalizmi' uygulamasına yöneldiği çok açıktır. Bu noktada ise, Dubçek'in 'Gorbaçov kadar komünist olduğunu' (Cumhuriyet'ten naklen, 15.11.1988) belirttiğini anımsatarak: Macar modeline ilişkin şu verileri sıralayalım: Macar Komünist Partisi sekreteri Karoly Grosz ülkesinde yabancı sermayenin sınırını %49 olarak ifade ederken, "herhangi bir kimsenin çıkıpta bütün

Macar ekonomisini özel ellere satalım demesi tehlike yaratmaz. Herhangi biri 500 işçilik bir şirket kurabilir. Bunda gerçekten bir engel yok. Öte yandan bir yabancı yatırımcı isterse iş kurabilir. İsterse şirket satın alabilir ya da bir Macar şirketinin ortağı olabilir." diyor. (Cumhuriyet'ten naklen, 27.11.1988)

İşte bu kesitte de Macar Adalet Bakanı Kalman Kulcsar, "hedefimiz parlamenter demokrasiyi kurmaktır." (Cumhuriyet'ten naklen, 07.12.1988) derken, Politbüro Üyesi Imre Poszgay'ın "günümüzdeki şekli ile sosyalizm yetersiz kalmaktadır" (yagk) saptamasına, Macar Başkanı Miklos Nemeth'de şunları ekliyor: "Demokrasi ve çoğulculuk olmadan yapamayız. (...) Batı ülkelerinin çok geniş bir demokrasi deneyimi bulunuyor. Bu deneyimler yanlış yollara sapmak isteyen herkes için birer hazinedir." (Cumhuriyet'ten naklen, 10.03.1989) "Avrupa topluluğunun ekonomik gelişme programına dahil olmak istiyoruz. (...) Piyasa ekonomisinde başarılı olursak bireysel performans isteyen pazara yönelik bir ekonomi gerçekleşecek. İnsanlar daha güvenli olacak, geleceğe daha umutlu bakacak." (Cumhuriyet'ten naklen, 07.12.1988)

Evet Macaristan'da "VERİMLİLİK, KARLILIK VE KİŞİSEL PERFORMANS" (M. Nemeth) ilkelerine göre yönlendirilen 'piyasa sosyalizmi', SSCB'de Gorbaçov'un, Çin'de ise Deng'in esin kaynağı ama, bunun birde ama'sına denk düşen maliyeti var. Macaristan'da "aşırı milliyetçi ve Avrupa"cı bir sosyaldemokrat parti yanında, tarımda özel girişimcilikten yana 'Küçük Çiftçiler Partisi' kurulmanın eşiğinde (Cumhuriyet'ten naklen, 20.12.1988) ve de bunların "batı hayranı bir çoğulculuk koşullarında" sosyalist yasallığa ne kadar sığıpta; nerede başlayıp nerede duracakları bir hayli tartışmalı bir konudur.

Sonra, sonra birde 'piyasa sosyalist'i uygulamalardan ötürü, devlet sübvansiyonlarının askıya alınmasıyla birlikte; et %30, un ve ekmek %16, margarin %16, süt %40, taşıma %62, ilaç %82, su %220, elektirik %290, Tavuk % 14 oranında zam görmüştür. Bu son zamlarla Macaristan'daki her tüketicinin hesabına 800 florint (yani 25 dolar)'lık ek bir yük yıkılırken; Macaristan İşçi Sendikaları Federasyonu (SZOT)'un yayın organı olan 'Nepszava' gazetesi, son zamların yaratacağı sosyal gerginliklere dikkat çekerken, Macar hükümetini 'çalışanların ceplerine el atmakla' suçlamıştır. (Cumhuriyet, 10.01.1988) Ve de öte yandan ise, Macaristan'daki son uygulama ve yönelimlerle 100.000 kişinin işsiz kalması ihtimali gündemdedir. (Cumhuriyet, 07.12.1988)

v-) Bu durumda Macaristan'daki çok partililik adı altında devreye giren 'piyasa sosyalizmi'ne açık desteğini ifade eden Gorbaçov (Cumhuriyet, 06.03.1988); geçmişteki ekonomik yapılanmaya ciddi eleştiriler yöneltmesine yöneltiyor ama, kendi uyarlamasının koşulları altında 1985-1986 yılı mali bütçesinin 34 milyar ruble (55 milyar dolar) açık verdiğini, enflasyon hızının ise %0,9 ile 1,5 civarında seyrettiğini ve ayrıca 87'deki bütçe açığının 65 milyar ruble, 88'dekinin ise 65 ilâ 75 milyar ruble civarında (104 ilâ 120 milyar dolar) gerçekleşeceğinin umulduğunu belirtebiliyor. (SSCB Maliye Bakanı Boris Gostev'in açıklamaları, Cumhuriyet'ten naklen, 03.11.1988)

Oysa çok öncelere gidersek, Gorbaçov'un eleştirdiği kesitlerde şöylesine rakamlarla karşılaştıralım: 1928-1940 yılları arasında SSCB'deki sınai büyüme hızı (yılda) % 12 ilâ 16 arasında değişirken, bu kesitte batı büyük bir sanayi depresyonunu yaşamaktaydı. SSCB'de 1950'lerden 60'lara bu parlak performans % 8,3 ilâ 10,2 civarında gerçekleşiyor. 1971 ilâ 1978 arasında ortalama % 5,1'lik bir düzey tutturana bu performans, 1976 ilâ 1978'de % 3,8'e inse bile, aynı kesitte % 2,9 oranında büyüeyebilen ABD sanayiinin performansını gerilerde bırakabiliyor. Yani SSCB'deki makro ekonomik düzey, mikro düzeyli işletmelerin düzeyi ve kaybı ne olursa olsun, mikro etkinsizlikleri telafi ederek, ekonominin bir bütün olarak global düzeydeki dengesini, bugünkündekinden farklı olarak koruyabiliyor.

İş bu merkezde iken, Gorbaçov'un 'merkezi planlama'ya yönelttiği 'piyasa sosyalist'i eleştirileri, kendini anlatan ekonomik verileriyle hiçte inandırıcı olamadığı gibi, hızla da

ABD ekonomist'i Jan Vanous'un ifade ettiği řu olumsuzluk noktasına doğru ilerliyor: **"ESKİ SİSTEM SALLANIYOR. ANCAK YERİNE YENİ SİSTEM KONMUŞ DEĞİL. BİRAZ DAHA FAZLA ÖZEL GİRİŞİMCİLİKLE, BİRAZ DAHA YUMUŞAK DEVLET KONTROLÜ UYGULANIYOR. YANI İKİ SİSTEMİN EN KÖTÜ YANLARI ALINMIŞ."** (Cumhuriyet, 08.03.1989) /abç ve majiskülledik,yn/

Sorun ortada, Gorbaçov'un sosyalizmin ruhunun yabancıısı olduğu karma ekonomik tedbirleri ve yönelimleri, her iki sistemin de en kötü yanlarına denk düşen bir eklektisizmdir. Ve de 1989 yılında bütçe açığının Abel Aganbegyan'ın deyişi ile, 100 milyar ruble'ye (160 milyar dolar) ulaşılmasının umulduğu (Cumhuriyet, 08.03.1989) bir 'piyasa sosyalist'i ekonomik yeniden yapılanma da, SSCB'deki fiyat farkları tablosu aşağıdaki görünümdeyken ve 'eski bürokratik yapıyı yıkıyoruz' nakaratlarıyla kolektif yapının ekonomik temeli sarsılırken, Perestroyka'yı ciddi ve çaplı sorunların beklediğini ifade etmek, bir kahinlik sayılamaz.

SSCB'DE FİYAT FARKLARI

	Hükümet Fıatı	Serbest Piyasa Fıatı	Serbest piyasada %'de kaç fazla
Domates (kilo başına)	3 ruble	15-20 ruble	% 600
Ekmek (somun başına)	25 kopek	70 kopek	% 280
Et (kilo başına)	1,90 ruble	8-10 ruble	% 473
Kadın deri çizmesi	90 ruble	133 ruble	% 147
Kadın bluzu	45 ruble	100 ruble	% 222
Buzdolabı	360 ruble	2 000 ruble	% 555
Volga araba	17 000 ruble	35-45 000 ruble	% 191

Kahinlik sayılmaz diyorum, çünkü eğer Gorbaçov'un Perestroyka'sı, bir gündem maddesi olan 'fiyat reform'unu gerçekleştirebilirse, fiyatlar (yukarıdaki tablodan da görüleceği gibi) ortalama olarak % 352,5 civarında sıçrayarak oluşacaktır ki; bu da, düşünülmesinin bile korkunç olduğu bir noktadır.

Son Bir Nokta Daha

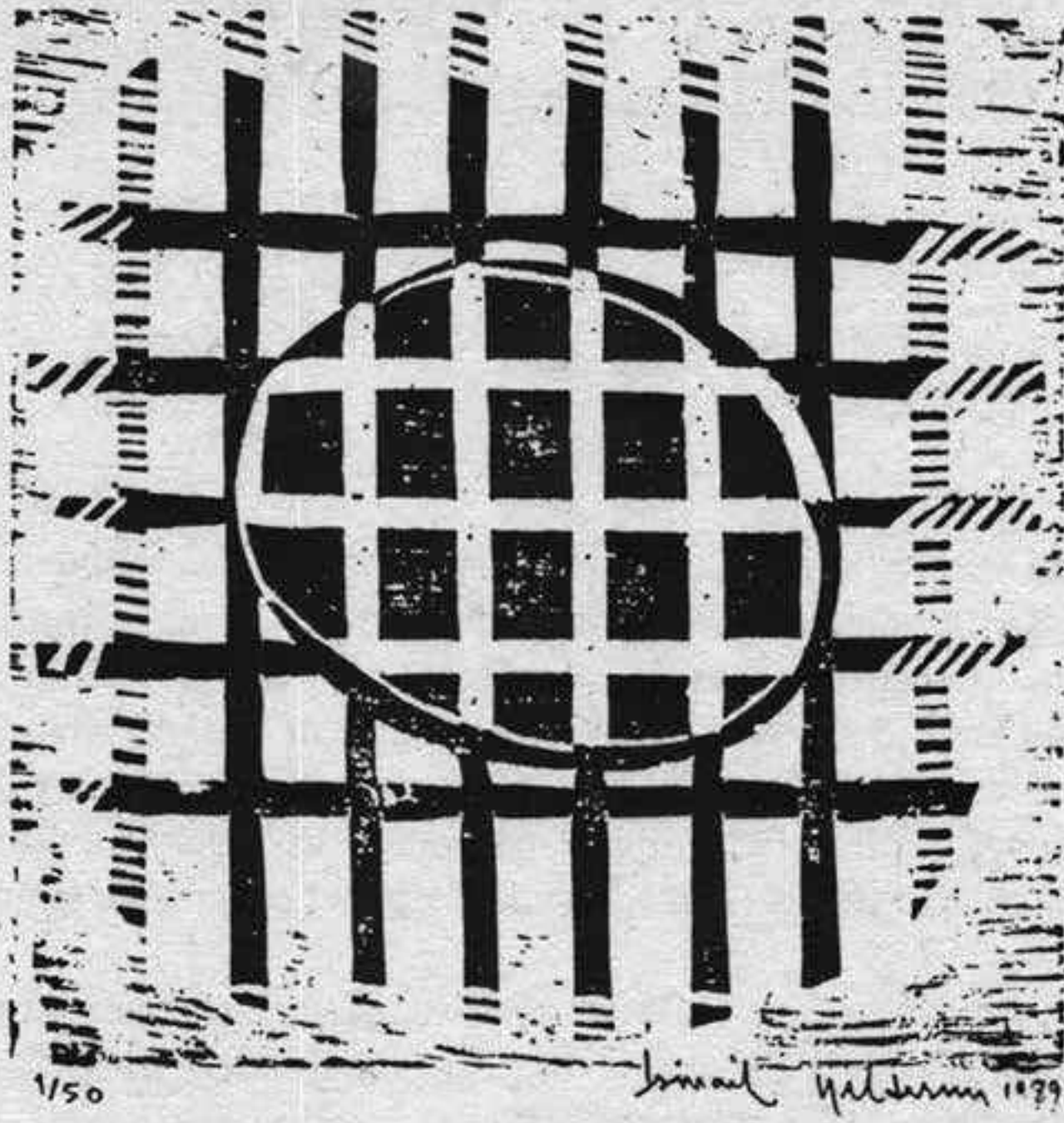
Perestroyka'ya umutlu gözlerle bakmıyorum. Kaldı ki Perestroyka'nın işlerliği, kendine sadakat saflarında bile benimsememe durumundadır. Örneğin şabloncu sovyetikliğiyle maruf İngiliz Komünist Partisi (Cumhuriyet, 07.03.1989) ya da Alman Komünist Partisi (DKP) bile (Özgürlük Dünyası, No:5, S.54) Gorbaçov tartışmaları temelinde yep-yeni bölünmeler geçirmişlerdir. Görünen odur ki, yeni bölünmeler de eşiktir.

Sorunun diğer yanını ise yaşayan sosyalist ülkeler topluluğunda Erich Honecker'in Demokratik Almanya'sı, 'Ya Sosyalizm ya ölüm' diye haykıran Fidel Castro'nun Küba'sı vb'lerinin Perestroyka'ya pek olumlu gözlerle bakmamaları oluşturmaktadır.

Özetle İlyiç'in radikal perspektiflerine 'hayır' demeyenlerle, TB'K'P vari 'yenilenerek' sosyaldemokratlaşanlar arasında, uluslararası çapta yeni bir saflaşma ufakta görölmektedir. Ve de kim ne derse desin, bu saflaşma şekillenerek ete kemiğe büründüğu oranda; HORTLATILAN BİR İKİNCİ ENTERNASYONAL KOCAKARILIĞIYLA, YENİDEN ETE KEMIĞE BÜRÜNDÜRÜLMESİ GEREKEN ÜÇÜNCÜ (LENİNİST) ENTERNASYONALIN VAZGEÇİLEMEZ İHTİLALCILIĞININ ÜRETKEN EKSENİNE OTURARAK, 21'İNCİ YÜZYILIN BAŞLARINDA DÜNYANIN (HATALARIMIZDAN DERSLER ÇIKARTILARAK) DEĞİŞTİRİLMESİ POTANSİYEL İMKANININ DEĞERLENDİRİLMESİ EYLEMİYLE TAÇLANDIRILABİLECEKTİR...

28.03.1989

İŞKENCE

Solan g ne yamanır tutukluluk,
Yeşiller ve aklar karanlığı ardıllayıp.
Kan  cmeye doymuş copların sopaların,
Hen z doymayan ayakta sahipleri...
Tabanlar dudak dudak haykırır isyanı,
Yaş adına damla damla g lleyip yerde kanını!..

Ferhan Ercan

MARKSİZM VE GELECEK İLE MURAT BELGE'NİN SOHBETİ ÜZERİNE SOHBET...

Aytunç Altındal

Marksizm ve Gelecek Sosyalist bir dergi ve Sadun Aren tarafından yönlendiriliyor. Yöneticiler derginin ilk sayısını (Haziran 1989) ağırlıklı olarak Murat Belge'nin yeni yayınlanmış olan "Sosyalizm Türkiye ve Gelecek" başlıklı kitabının tartışmasına ayırmışlar. Dergide Halil Berktaş, Metin Çulhaoğlu, Cem Eroğul, Ahmet Kaçmaz, Nabi Yağcı, Nail Satlıgan doğrudan doğruya M. Belge'yi odak alan makaleler yazmışlar. Belge'yi göklere çıkartan da var, Halil Berktaş gibi, hırpalayan da var Cem Eroğul gibi.

Belge'nin kitabını da MG'deki makaleleri de dikkatle okudum. Ve gülmeye başladım.

Neden mi?

MG yazarları Belge'nin kitabına kuramsal bakış açısıyla bakmışlar da ondan. Oysa Belge kitabını *"teorik bir metin olmaktan çok serbest bir sohbe te yakını"* bir çalışma olarak değerlendiriyor. Ve ekliyor: (Kitap) *"teorik sorunlar içeriyor ama bunları teorik bir tavırla incelemiyor, ayrıca 'pratik öneri' denebilecek bir düzeye geldiğinde çok fazla ayrıntıya girmiyor"* diyor, ÖNSÖZ'de.

Belge'nin Önsözü'nün üzerinde kısaca durmak gerekiyor. Çünkü Belge yazdığı Önsöz'ün gerçekte "Sonsöz" olduğunu vurguluyor. Ve ekliyor: (Bu Önsöz de) *"gene çoğu önsözler gibi kitabın ne olduğu hakkında bilgi veriyor"* diyor.

Bence Belge'nin tavrı ve mesajı çok açık. Belge, "Ben yazdığım kitabı bir kez daha okudum ve bunun bir sohbet olduğuna karar verdim, dolayısıyla bunu teorik bir metin olarak değerlendirmeyin, diyor. "MG yazarları ise" Sohbet" i teorik metinle karıştırmışlar. Oysa ortada, yazarının cevvalkalem ve sonsöz olarak belirttiği üzere bir sohbet var, teorik metin yok!!! Belge tartışmaya açık olduğunu vurgulamak amacıyla "Sohbet" sözcüğünü seçmiş. Çünkü Sohbetler yazarlarını teorik ve ideolojik yükümlülükler ve sorumluluklar altına sokmazlar. Kısacası, bilimsel düzeyde bağlayıcı olmazlar, yerine ve zamanına göre şartlar gerektirdiği takdirde dışlanabilecek görüşleri seslendirirler. Batıların "sesli düşünmek" dedikleri tarzda görüş belirtmelerinden ibarettirler, o kadar. M. Belge sohbetin ne olup olmadığını gayet iyi bildiğine göre bu *ilk özgün* çalışmasını sırf laf olsun diye ya da tevazu nedeniyle SOHBET olarak tanımladığını sanmıyorum. Bu görüşümün tersi doğruysa o zaman ortada vahim bir hata var demektir ki buna ihtimal veremiyorum. Vahim hata nerede mi ortaya çıkar, şurada. Belge, yine ünlü Önsözü'nde kitabında yeralan *teorik sorunları, teorik olmayan bir tavırla incelemek yolunu seçtiğini* söylüyor. Ancak Sohbet türü anlatım ya da sesli düşünmek bu tür hafiflikleri kaldırır, teorik metin(ler) değil. Aksi halde Dünya'nın evrendeki yerini abdalın yaptığı gibi Öküzün boynuzuyla açıklamak zorunda kalırız.

Öyleyse "Sohbet"e yine "Sohbet" kalıpları ve diliyle yaklaşmak gerekiyor. Ben Belge'nin kitabını bu bakış açısıyla okudum. Kitabı bitirince kendi kendime madem ki *"serbest bir sohbet"* yapıyor ben de aklıma takılan soruları sorayım bari diye düşündüm. Belirtmem gerekiyor ki benim sorularım da teorik sorunları içeriyor ama TEORİK OLMAYAN bir tavırla soruluyorlar; bu ne demekse??? Benim amacım da tıpkı Belge'nin ki gibi: Ben de sorularımda teorik ve pratik öneriler sunmuyorum.

Ve işte soruyorum aklıma takılan soruları. Bunlar doğrudan doğruya M. Belge'ye yöneltilmiş sorulardır, MG yazarlarına değil.

1) Sohbeta başlarken yazdığı Önsöz'de Belge 1969'dan bu yana Marksizm'in "diyalektik" başlığı altında toplanan genellikle felsefe yanı olarak kabul edilen kısmına şüpheli ve eleştirel bir gözle bakmaya başladığını söylüyor. Ayrıca yetmişli yıllarda yazdığı bir çok yazıda tarihi maddeci analiz yöntemini Hegel'den miras kalmış bir idealizmden arındırmaya çalıştığını ekliyor. Kitabındaki "diyalektik maddecilik" başlıklı bölümde (s.163 vd) "yanlış" bulduğu bir kavrayışı sergiledikten sonra Diyalektik'in bu şekilde yanlış kavranılmasının "Laik Pozitivist" bir amentüden başka bir şey olmadığını düşündüğünü söylüyor. Diyalektik'i kimler yanlış kavramışlardır diye kendisine sorduğunda bunun (DM) felsefenin ve bilimin teknik sayılabilecek kategorileştirmelerine kendi deyişiyle fazla önem vermeyen "Ortalama Sosyalist Militanlar" olduğunu belirtiyor. Bu durumda kendi tanımıyla ortalama sosyalist militanlar diyalektiği yanlış kavlıyorlar ama ne hikmetse aynı ortalama sosyalist militanlar "Laik Pozitivist Amentüyü" DOĞRU algılıyorlar demektir. Garip ama gerçek şu ki ortalama sosyalist militanda yanlış kavranmış Diyalektik'in "psikolojik işlevini" (tanım MB'nin) amentü olarak algılamak kapasitesi var ama Diyalektik'i DOĞRU algılayabilmek yeteneği nedense yok.. Olmadığı için de ortalama sosyalist militan yanlış algıladığı hayatı yanlış yorumluyor. Örneğin ortalama sosyalist militan "Sömürüye" karşı çıkıyor -bu yanlış. Ortalama sosyalist militan "Emperyalizm"e karşı çıkıyor -bu da yanlış. Ortalama sosyalist militan dışa bağımlılığa karşı çıkıyor -bu daha da yanlış. Ortada bir yanlış olduğu kesin ama YANLIŞ'ı kim yapıyor ben anlayamadım. Belge'nin anlatımına bakarsak ortada "Ortalama Sosyalist Militanlar" var. Ortalama sosyalist nasıl olunuyor ben bilmiyorum ama önemli değil; Belge'ye göre bunlar varlar. Bu "Ortalamalar" kendilerini "Sosyalist" sanıyorlar ama aslında bunlar "Laik Pozitivistler". Bunun farkında değiller tabii. Öyleyse bu gençlere asıl kimliklerini öğretmek gerekir, değil mi? Değil.. Çünkü Belge "pratik öneri" denebilecek düzeyde bizi bilgilendirmeyeceğini yukarda belirtmişti. Bu durumda ortalama sosyalist militanların içine sürüklenmiş oldukları "Laik Pozitivist" bataklıktan kurtulmalarını beklemekten başka çaremiz yok demektir. Burada Belge'den hassaten rica ediyorum, şu "Laik Pozitivizm"i bizlere ve gençlere, pardon, ortalama sosyalist militanlara yine bir sohbet çerçevesinde açıklasın. Hatalarımızı öğrenelim.

2) Belge yaklaşık yirmi yıldır -1969'dan bu yana -Diyalektik'e şüpheli ve eleştirel bir gözle bakıyormuş, eh, herhalde epeyce bir birikim edinmiştir. Başkalarının yanlış algıladıkları ama onun doğrusunu bildiği Diyalektik Maddecilik Nedir? Ne Değildir'i Teorik içerikli -hani Yeşilçam'ın şu sosyal içerikli filmleri gibi -ama Teorik olmayan bir sohbeta yazmasını da rica ediyorum.

3) Şimdi eldekileri bir toplayalım bakalım. Belge'ye göre Diyalektik'i yanlış kavramış olan ortalama sosyalist militanlar var, bunlar gerçekte "Laik Pozitivizm"i savunuyorlar. M. Belge bu yanlış görüyor. Belge'nin Sohbeti'nde geliyoruz 197. sayfaya karşımıza "Sosyalizm ve Din" başlıklı bir bölüm çıkıyor. Okuyoruz "Sosyalizm ve Din" başlıklı Sohbeti. Hayret, ortalama sosyalist militanı "Laik Pozitivizmin Amentüsü"nü savunmakla suçlayan M. Belge bizlerden İslamiyet konusunda "Laik Pozitivizm"i savunmamızı istiyor! Eskiler söyleyene değil söyletene bak demişler, zahir doğru söylemişler. Açın Belge'nin kitabını ve "Din"le ilgili sohbetinin yer aldığı bölümü iyice bir okuyun, bakın neler öğreneceksiniz, neler...

Herhalde DOĞRU kavranılmış ve Arındırılmış Diyalektik böyle öngörüyor diye düşünüyorum. Örneğin şu cümleleri okuyunca bu güne kadar Diyalektik'i ne kadar yanlış öğrendiğimi anladım? Belge diyor ki: "*Din her zaman kurumsal olmuştur... bu özellik bütün dinlerde gözlemlenir.*" (s.198) Birkaç cümle sonra ekliyor Belge: "*Ben bu bölümde ilkin bireysel-varoluşsal bir düzeyde kurumsallıktan soyutlanmış olarak dini inanç ve duygu sorununa bakmak istiyorum.*"

Belge'nin doğrusunu bildiği Diyalektik bakın Belge'ye neler yaptırıyor. Belge, "Ben

Marksistim" diyor ama din sorununa bireysel -varoluşcu yöntemle bakarım diyor. Olur da.. Hani din her zaman kurumsal olmuştu ve bu kural da bütün dinler için geçerliydi. Din'i kurumsallığından soyutlayarak bireysel -varoluşsal düzeyde ele alanlar kimlerdir acaba diye bir soru sorarsanız karşınıza kimler çıkar, hiç düşündünüz mü? Tek kelimeyle, LAİK POZİTİVİSTLER. Açın T.C Devleti'nin evlere şenlik Anayasası'nı ve okuyun Laiklikle ilgili maddeleri. Bakın ne göreceksiniz? TC. Devleti, Belge'ye göre her zaman "Kurumsal" olan Din'i -burada İslâmiyet -kurumsallığından soyutlayarak BİREYSEL VAROLUŞSAL düzeyde ele alan Laik Pozitivizm'in eşine Batı Avrupa'da bile rastlanmayan bir örneğini sunmaktadır. Tevekkeli değil Belge sohbetine başlarken haklı olarak teorik olanı teorik olmayanla açıklayacağını söylemiş! Çünkü zırva tevil götürmez. Ancak Sohbet(ler)de olur böyle vakalar... Belge'nin DOĞRU Diyalektik dediği buysa sonumuz Hayır olsun demekten başka şey kalmıyor herhalde.

4) Yine Önsöz ve benim sonsözüm.

Belge diyor ki: "Marx, sömürü ile birlikte tahakküm ve hegemonyanın ortadan kalktığı, insanların eşit ve özgür olduğu bir toplumu ve onun nasıl kurulabileceğini araştırmış bir düşünür," Belge artık ünlenen Önsöz'ünün 12. sayfasında da şunları söylüyor. *"Bu kitapta tanımlamaya çalıştığım sosyalizmin sosyal demokrasiyle ilişkisinin ne olabileceğini araştırdım. Böyle bir sorun dünyanın gündeminde var. Bir süreden beri bazı ülkelerde yakınlaşmalar da gözleniyor. Ama varolan koşullarda Türkiye'de bu sorunun öncelik kazandığı kanısında değilim. İlk, sosyalizmin kendi kimliğini ve kendi özgün sesini bulması gerektiğini düşünüyorum. Başka bir deyişle, kendi dışındakilerle nerede ortak (altı çizili) olduğunu saptamadan önce, nerede farklı (altı çizili) olduğunu netlikle saptaması gerekiyor."* Neymiş? Nerede FARKLI olunduğuna bakmak gerekiyormuş. "Eşitlikçi-Marksist Belge" birdenbire "Fark"ı fark ediveriyor. Ama Marx'ı eşit bulunmaz bir "EŞİTLİKÇİ" ve handiyse "Gotha Programcısı" olarak sunanların Sosyal -Demokratlar olduklarını bir an için unutup. Belge ilkin sosyalizmin kendi kimliğini ve özgün sesini bulması gerektiğini düşündüğünü söylüyor. Ama Marx "Eşitlikçi" bir düzen tasavvur etmişti diyor. Marx eğer EŞİTLİKÇİ bir düzen tasavvur etseydi gider "Eşitlikçi" partiye girerdi, o zaman Komünist Parti manifestosuna ne hacet vardı ki? Hegel'den miras kalmış Diyalektik Murat Belge tarafından İdealizminden arındırılınca ortaya böyle cambazlıklar çıkabiliyor diye düşünüyorum.

Benim Sohbet burada bitiyor. Marx, Eşitlikçi değil *"Herkesin yeteneğinden Herkesin ihtiyacına Göre"*lik ilkesiyle düzenlenmiş bir toplum tasavvur etmişti. Belge güçlü Sohbet YETENEĞİYLE Sosyal -Demokrasiye duyduğu İHTİYAÇ içinde bocalayıp duruyor.

ZÜRİCH 1 Eylül 1989

LİBERAL BURJUVAZİNİN RADİKAL "FEYLESOFU" BAY MB'NİN DEHASI PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜNÜ NASIL ALTETTİ?!

Halid Özkul

"Marx ve Engels'in dehası, başka özellikleri yanında, yeni terimlerle, ustaca "izm"lerle yapılan ukala sözcük oyunlarına karşı tiksintileri ile ve yalın dilleri ve açıksözlülükleri ile de kendini ortaya koymuştur: felsefede iki eğilim vardır, materyalist eğilim, idealist eğilim; bu ikisi arasında bilinemezciğin çeşitli nüansları bulunur. Felsefede "yeni" bir görüş açısı bulmak için yapılan boşuna çabalar, "yeni" bir değer teorisi, "yeni" bir rant teorisi vb. yaratmadaki benzer çabalar da aynı akıl yokluğunu ortaya koyar."

LENİN

(Mater.Ampr.s.157)

Bay MB'nin "iki yıl"da "başka bir çok iş" arasında, hiç de "güç yazılacak bir kitap" olmayan; -sanki malum iki kadeh arası- "çok serbest sohbe yakın", "teorik sorunlar" olarak ama "teorik bir tavırla incelemeyen" ortalama düzeydeki militanlar için kaleme aldığı "şöyle bir sosyalizm" notları kitap olarak 2. baskısını satmakta! Bay MB; "sohbet havasında" demektedir ama bilhassa "proletarya diktatörlüğü"ne karşıtlığını çok yalın olarak ortaya sermektedir. Meşhur "dengeci"liğini bir yana iterek "taraf" olmaktadır. Böylece, "teorik bir tavırla" giriştiği işin "bir sohbet" havasında olduğunu iddia etmek; Türkiye'de malum "gayrı-ciddi çevreler"in kullandığı "ipliği pazara çıkmış" bir metottur. Sıkıştıklarında "biz böyle demek istememiştik zaten, aslında öyledir, ama sohbet havasında..." deyip, kıvırtabilecek(ler)dir.

Baştan sona "Hemaphroditos" olan "şöyle bir" 277 sayfalık "toparlama" için bir o kadar da 'eleştiri' yazılabilir... Ne ki, bu da bay MB'ye hiç de hak etmediği bir "değer" verecektir. Bunun için bugüne kadar liberal burjuvazimizin radikal entelektüellerinin kendi fasid "çember"lerinin dışındaki tüm aydın (intelligentsia) bireylere karşı kullandıkları "metod"u, yöntemsel olarak onlara karşı kullanılmasının faydalı olacağı kanaatinde olanlara katılmamazlık edemiyorum. Çünkü, "şöyle bir" ciddiyetsizlik bunu gerektirir...

Burjuva "marksolog"umuz 'mösyö Mura Belj' -Parisli entel hanımlar kendisine böyle hitap ederlermiş- diyor ki: "Aslolan dünyayı dönüştürmektir" (transformare). Dünyaya böyle bakmak, sanıldığı gibi "marksistlik" değil, -en dar anlamı ile -"Darwincilik"tir. (Ne ki liberal burjuvazinin şampiyonu T. Özal da yaptığıının "dönüşümcülük" olduğunu, "transformation" olduğunu "bağırıyor"... (Bu "özdeşlik" doğaldır. Çünkü, 'mösyö'nün, Nokta'da ve Yeni Gündem'de -özellikle ilk sayılarda -çıkan yazılarını ve yayın siyasetini izlerseniz, ANAP'a "akıl hocalığı" yaptığını ve ANAP 'menşeli' panellerin aranan "sima"sı olduğunu garipsemeyeceksinizdir.) Ben ise, "aslolan dünyayı değiştirmektir." (cambiare) diyorum. "Ortalama düzeydeki bir sosyalist militanın anlayacağı tarzda" söylersem: evrim (evolution) den yana değil, devrim (revolution)den (ister inkılap, isterse de ihtilâl olsun) yanayım, diyorum. Marksizm eleştirici ve devrimcidir, diyorum.

Kısaca ve topluca açıklamak istersek: "Öz KALICI olandır, tezahür ise bunun sonucu

olarak ortaya çıkan DEĞİŞİM'dir, diyoruz. Her nesne Öz'ü itibarıyla maddi (Kalıcı), Tezahür'ü itibarıyla mekansal (Dönüşümleri olan) ve Biçim'i itibarıyla de zamansal (Gelişimsel)dir. Her nesenin biçimi (form) gelişimsel, içeriği (content) Dönüşümsel'dir. Dolayısıyla ki, Denge (Dönüşümler) ile Gelişim arasında zıtların çelişkili birliği vardır. Öte yandan nasıl ki Tümel Genel değilse, Değişim de Gelişim değildir... Kozmos, "Kalıcı" olandır, bunun tezahürü ise "Değişim"dir. Kozmos tekil, onun değişimi tümeldir. Denge (Eşitlik değil; DEĞİŞİM KALICI İSE EŞİTLİK OLAMAZ) Kozmos'un özel "İçerik"idir. "Biçim" ise bunun tarafından belirlenen Genel Gelişim'dir. Kozmos'un Dengesel Gelişimi vardır. Şöyle özetlersek, "Kozmik Değişim, Mekansal Gelişim'i ortaya çıkartır". Madde (Tekil), Hareket (Tümel), Mekan (Özel) ve Zaman (Genel), Infinity/ Sonsuz(luk) (Nesnel-lik), Sonlu (Gerçeklik) halinde vardılar. Biri diğerinden kopuk, yalıtlanmış olarak ele alınamaz..." (Siyasal Kültür ve Yöntem A.Altındal. Havass.1982.s.141-142) Bu görüş bir asır önce Marx ve Engels'in söylediklerinin tanıtılmasıdır: "Filozoflar yalnızca dünyayı değişik biçimlerde yorumlamakla yetindiler, (ama) sözkonusu olan onu değiştirmektir." (Alman İdeolojisi. Marx-Engels. Sol.1976.s.27)

Ama bay MB'nin böyle bir niyeti yoktur. Olmadığı içindir ki, "ihbarcı"lıklarını "belgelemiş" olanlar ile "kaşarlanmış oportünist ve revizyonist"lerin, onu 'şak-şak'layıp "baştacı" etmek istemeleri, "geleceğin filozofu" (!) ilan etmeleri boşuna değildir. Bu "kendilerini kurt sanan ve başkalarının da kurt sandıkları bu koyunların ne olduklarını ortaya koymak, onların meleyişlerinin Alman (siz, Türk, diye okuyun. yn.) burjuvalarının tasarımlarının felsefi bir dille yinelenmesinden başka bir şey olmadığını ve felsefi yorumcuların palavracılıklarının Alman (siz, Türkiye, diye okuyun.. yn.) gerçekliğinin zavallı yoksulluğunu yaratmaktan başka bir anlam" (age.s.34) taşımamaktadır.

Bay MB, her türlü "amentü"culüğe ve "şablon"culuğa karşı -buna ben de katılıyorum- ve bunu ilan ederken; Gramsci'den keşfettiği "sivil toplum" (societa di civile) tezini "1980'lerin başında Türkiye, 1920'lerde Gramsci'nin anlattığı İtalya'dan hiç de uzak" olmadığını kanıtlanmasının çabaları içinde boğulmaktadır. Ne ki, Gramsci ve İKP'ye rağmen İtalya'da neler oldu, gayet iyi biliyoruz.

Marx, Feurbach Üzerine Tezler'inde: "Eski materyalizmin bakış açısı, "sivil" toplumdur, yeni materyalizmin bakış açısı ise, insan toplumu ya da toplumsal (toplumsallaşmış) insanlıktır." diyor. İki yıl önceki Felsefe Yazılarında konu Marx tarafından daha açık kaleme alınmış. Türkçeye çeviren (1969) bay MB. Belli ki o zamanlar daha "Yogo"ya başlamamıştı. *Toplum*, diyor Marx, "politik iktisatçıya göre, yurttaşlar toplumdur (civil society) ve bu toplumda herkes bir gereksemeler toplamıdır; herkesin öteki için bir araç olduğu ölçüde, insan öteki kendisi için nasıl varsa, öteki için o şekilde vardır. Politik iktisatçı her şeyi insana indirger (*İnsan Hakları*'nda politikanın yaptığı gibi), ama bireyi kapitalist ya da işçi sınıfına sokan bütün belirlemeleri görmezden gelir." (s.131). Tabii insan okur -yazar "kör" olunca da ancak "vazeder"...

"Fideist" bay MB için sosyalizme *inanmak* önemli; onun için "sosyalist *inançlar*" paylaşılır; arada bir kullanılan "bilinç" ise dil sürçmesi olsa gerek -ne azap!.. Sorun "inanç"ta düğümlenince de "olgu" ister istemez "iyi" ve "kötü"lere kalıyor, adeta bir "ahlâk" dengesine indirgeniyor. Doğal olarak gereksinme "rönesans" oluyor. "Şöyle bir sosyalizm"e gereken "bazı şeyler" ise; "Eşitlik" (Egalité) ve "Özgürlük" (Liberte) -ne de olsa bay MB, 'Tanışığı' Locasından mason üstadı Burhan Belge'nin oğlu, soyaçekim bu olsa gerek-, ya "Kardeşlik" (Fraternité); o zaten bay MB için her zaman geçerli, öncelikle "Feminist" Lez-bienler hattâ "homosexuel"ler bile!.. ASLINDA, "sınıf mücadelesi"... (onu şimdi bir kalem geçin efendim, ilkeliliğin -günün modası sözcük ile "tutucu"luğun- lüzumu yok!), Kapitalizm ile "faşizm, ırkçılık, militarizm" özdeş değildir, "fakat çoğu zaman eklemlenebilir" diyor, Bay MB. Yani, sanki yukarıda saydığı "fenomen"ler; *arzu edilmese* de sıkça kapitalizmle eklemlenebiliyorlar -büyük talihsizlik! Oysa ki, kapitalizm ile faşizm arasındaki

"Çelişkili-Birlik'te "Belirleyen ve Belirlenen" taraflar var" olduğuna göre, bu "Determinist (Gerekircilik) ilkeleri"ne göre "bunlar, birbirlerinden kopartılamayacak, yalıtılamayacak bir birliktelik oluştur"duklarına göre, eğer "eski materyalizm" (civil society)de inat edersek, tıpkı "dolap beygiri" gibi bir zaman sonra aynı noktaya (Mekan) geldiğimiz "Gerçeklik"i ile karşılaşmaz mıyız? Tabii, böyle bir yaklaşımda "devrim" zorunluluğu söz konusu olacağı için, ("inanç"larla *anti* bir süreç izleyen bay MB, anti-Stalinizmden, anti-Leninizme ve ayağı kayıp anti-Marksizme "utangaç" olarak ulaştığı için) söz konusu değildir. Bunun için "marksist sosyalizm" *aspagarası* ile kimseyi uyutamazsınız! Siz, "şöyle bir sosyalizm"inizin "iyiliği için" "denge"lerinizi kurunuz, hamur gibi yumuşatınız, yalnızca burjuvazi ile eklemlili değil özdeş bir masadasınız!...

Bay MB siyasal "Hemaphroditos"unu "hukuk" üstüne verdiği vazda da gösteriyor. Soyutlamaların "Kalkhas"ı; "hukuk gerçek anlamda bir "bilim"de değildir", "hukuk bir teori ve bir pratiktir". Bunun ışığında "evrensel" olarak bakıldığında "tarih-dışı" denebilecek bir yapıyla karşılaşırız"(s.86) dedikten sonra "denge"lerine devam ediyor, "üstad" çok da mütevazı "hukuktan pek anlamazmış", belli oluyor!... Bir "hukukçu" olmadığını itiraf eden bay MB'ye karşın; bir hukukçu olan Halit Çelenk, hukukun tarihsel gelişim içinde, devletten bağımsız olarak ele almanın gerçeğe ters düşeceğini vurgularken; toplum bilimci olan Server Tanilli, hukukun devlet gibi sınıfsal yapısına değinerek, mutlaka iktidardaki sınıf ideolojisinin *temel* çıkarlarını yansıtır, koruduğunu tekrarlıyor. Marx ve Engels'inde iktisattan hareketle vardıkları nokta farklı değildir. (Bkz. Hukuk. H.Çelenk. Süreç.1986) Bay MB'nin iddia ettiği gibi bu hukuki "terminoloji"de mantığın değil, sınıf mücadelesinin ürünüdür. "Bilinçli bir aldatmacanın ürünü" olan burjuva hukukunun "pek fazla güvenmediği bireyler" ise daima ezilen sınıfların insanları olmuşlardır. Eğer bay MB hukuk bilgisini geliştirmek için "iş hukuku" konferansı yerine Adliye'ye gitseydi daha gerçekçi sonuçlara varabilirdi... Ama böylesine "nesnel gerçekler" bay MB'yi ilgilendirmez çünkü o bir "homolegalicus" hemaphroditostur...

Bay MB "şöyle bir" *tekke* sorununa da parmak basmış. Aynı "bay", 1980 öncesi bazı sol gruplara takılan "Bu" yakıştırmanın karşısında ve kınayanları arasındaydı! Şimdi soruyor? *Kabala* nedir? Meğer, "bizim bu "tekke" deyiimiyle anlattığımız örgütlenme tipinin o kadar da yeni olmadığını"(s.115) ispatı!.. "Gerçek anlamında *kabala* tam bir örgütlenme bile değil". ("Tam", "bile" kelimelerinin karmaşası içinde tarif edilen kabalanın ne olduğunu ansiklopedik bilgilerden değil de bir araştırmacıdan öğrenmek isterseniz E. Özköylü'nün, Niçin Sionizm Değil? -Süreç, 1985- broşürü daha doyurucu bilgi sağlayacaktır.) *Kabbalah* (orjinali budur), kökleri antik-ion pagan öğretisine dayanan, (mitolojideki birleşmiş ruh "hemaphroditos" inancı), çömezden-çömeze aktarılan bir 'Mesih' öğretisidir. Zaten bir kabbalah çömezi olduğu iddia edilen İsa'nın (diğer yandan böyle birinin yaşayıp-yaşamadığı da meçhuldür.) Anglosakson kilisesince "homosexuel" olabileceği'nin öne sürülmesi buna dayandırılmaktadır (iddiacı başrahip kiliseden tard edilmişti). Kelime kullanımının ise bunlarla alakası yoktur. Özel bir anlam yüklenmiştir. Tıpkı, islâmi "tekke" anlayışı ile bizim "dar-grupçukluk" anlamında kullanmak istediğimiz "tekke" kelimesinin alakası gibi... Ne ki, kabbalah'taki "bireycilik" ile de "tarikatçı"lıktaki "bireysellik" farklıdır. Galiba bay MB'yi ilgilendiren, kabbalah'taki "gizemli" Hemaprodistik-denge-dönüşümdür!...

Bay MB'nin "gerçeği" "Nasıl bir sosyalizm?" sorunsalına eleştirel cevabında açıklığa kavuşuyor. "Ütopik sosyalizm"de, "bilimsel" (özellikle den-den içinde) sosyalistlerin kendi anlayışlarına uymayan sosyalizm türleri için kullandıkları bir deyim... Şüphesiz o sosyalizm türlerine inananlar, kendi inançlarının "ütopik" olduğunu öne sürmemişlerdir" (s.155) Bu şu anlama gelir ki, zaten bilimsel sosyalizmi savunanların da bilimselliği "su götürür", argocas "kim takar Yalova kaymakamını!" Zaten, Mussolini ile Hitler'de "işçi sınıfına karşı" olduklarını söylememişlerdi, milliyetçi-sosyalizm'de bir tür sosyalizmdir!.. Bu "Hacivat-mantığı" işte böylesine "demogojiye" açıktır...

Engels'e atfen "bilimsel sosyalizm" kavramının, zaman içinde kendini "işçi sınıfının bilimi" olarak tanımlamaya başladığında, bilimselliği de fiilen kurutmuştur"(s.163) demekle, acaba Engels'in "kendi öz işçinin koşulları ve içyüzü üzerine bilinç vermek; işte proleter hareketin teorik ifadesi olan bilimsel sosyalizmin görevi"(Anti-Dühring.s.450) sözlerini çürütmüş mü olmaktadır?

Bu "Hacivat -Mantıklı TANZİMAT entelektüeli *suretleri*", "kaba materyalizm" benzetmelerinin "Vecd"i içinde Stalin'e (-Lenin-Engels(!)-Marx(?)) saldırırken (s.164) ifşa(!)da bulunuyorlar: "Hegel'den alınmış (ve alınırken yeterince değiştirilmemiş) özünde teleojik diyalektik ve pozitivizmden etkilenmiş bilimsellik böylece Marksist sosyalizmde tuhaf bir evlilik yapmış"(s.166), "eklektik", "pedagojik ve didaktik", "tarihin akışıyla" mı? "İyi bir şey olduğu için" "sosyalist" olan bay MB soruyor: "niçin sosyalist olunur?", "zorunluluk" mu? "mantık" -sen nelere kadmışsin!-, "ampirik gerçeklik düzeylerinde yeni sorulara yol açmıştır, bugün de açmaktadır"...Doğru...Kimler...NE için ve NASIL?

Dühring'in hempaları olan Rus Mach'çıları, 1905 devrimi yenilgisinden sonra; toparlanma aşamasına giren Rusya'daki "marksizmin" sırtına binerek, Engels'e ve dolayısıyla Marksizme saldırılarını yoğunlaştırmaları üzerine; Lenin, 1908'de kaleme aldığı "Materyalizm ve Ampiryokritisizm" adlı yapıtında konunun canalcı noktalarına dokunuyor: "Diyalektiğin içeriğinin bu yönünün doğruluğu, bilim tarihi ile sınanmalıdır. Diyalektiğin bu yönü (örneğin Plehanov'da) çoğu zaman yeterince ilgi görmez: Karşıtların özdeşliği *örneklerin* toplamı olarak alınır ("örneğin bir tohum", "örneğin ilkel komünal toplum". Aynı şey Engels için de doğrudur. Ama bu, "konunun basitleştirilmesi..." yapılı, bir *kavrama yasası* olarak (ve nesnel dünyanın bir yasası olarak) değil."(s.413)

"....*birey evrenseldir*... Her bireysel, öteki *türden* bireysellerle (şeyler, görüngüler, süreçler) binlerce geçişle bağlanmıştır, vb... Biz *burada zorunluluğun*, doğadaki nesnel ilişkinin öğelerine, tohumlarına, kavramlarına vb. *daha şimdiden* sahibiz. Daha şimdiden, biz, burada, olabilirliğe ve zorunluluğa, görüneye ve öze sahibiz;..."

"...Ve doğa bilimi, bize, aynı nitelikleriyle, bireyselin evrensele, olabilirliğin zorunluluğa dönüşümüyle, geçişler, değişiklikler, ve karşıtların karşılıklı bağıntısı ile nesnel doğayı gösterir (ve burada, gene *herhangi bir* basit örnekte bu gösterilmelidir). Diyalektik (Hegel'in ve) marksizmin bilgi teorisidir. Öteki marksistler bir yana, Plehanov, sorunun işte bu "yönüne" (bu sorunun "bir yönü" değil, sorunun *özüdür*), hiç dikkat etmemiştir". (s.416)

Marksizmin çok önemli yapıtlarından olan kitabında Lenin, modern feylesof soytarılar olan "fieist"leri şöyle tanımlıyor:

"Gerçekte diyalektik materyalizmden, yani marksizmden tam bir ayrılma; lafta, sadece sonu gelmez kaçamaklar, kurnazlıklar, sorunun özünden kaçma çabaları, kendi gerilemelerini maskeleye, genel olarak materyalizm yerine bir çeşit materyalizm koyma, kısaca, Marx ve Engels'in sayısız materyalist tezlerinin doğrudan tahlillerini yapmayı kararlı bir şekilde reddetme. Bir marksistin çok doğru olarak nitelendirdiği gibi, bu gerçek bir "diz çökerek isyan"dır. Bu, tipik bir felsefi revizyonizmdir, çünkü, marksizmin temel görüşlerinden uzaklaşarak ve terkettikleri fikirlerle açık sözlülük, dürüstlük, kararlılık ve açıklıkla "hesaplarını kesmede" yetersizlik ve aşırı korkaklık göstererek kötü bir ün kazanan sadece revizyonistlerdir. Ortodoks marksistler, Marx'ın bazı eskiyen görüşlerini... her zaman o kadar ayrıntılı bir biçimde (eleştirisini -yn) yaptılar ki, onların çalışmalarında hiç bir zaman en küçük bir kuşku uyandıracak bir durum bulunamadı." (s.8-9)

Daha Marx ve Engels yaşarlarken Almanya'da sosyalizmin yükselen prestijine paralel olarak, burjuvazinin "kürsüsüz feylosofu" Bay Dühring; kendini "sosyalizm" dehası olarak sunarak marksizme saldırması üzerine Engels Anti-Dühring'i kaleme alarak, kitabını marksizmin klasikleri arasına "dev bir abide" gibi katmıştır. "Sosyalizmin kalpazanı"na, Engels, şöyle sesleniyordu: "...Sosyalizm, artık şu ya da bu dahinin rasgele bir buluşu olarak değil,

ama tarih tarafından oluşturulmuş iki sınıfın, proletarya ile burjuvazinin savaşımının sorunlu ürünü olarak görünüyordu. Artık sosyalizmin görevi, elden geldiğince eksiksiz bir toplumsal sistem imal etmek değil, ama iktisadın, bu sınıfları ve onların karşıtlarını zorunlu bir biçimde ortaya çıkaran tarihsel gelişmesini incelemek, ve bu biçimde türetilen iktisadi durum içinde çatışmayı çözümleme araçlarını bulmaktır" (s.78) Bugüne kadar "bu yol" da kazanılanları ise "bilimsel" kafalar başardı; "ütopyacı"lar değil... Biz, "ortalama sosyalist militanlar"a, ne "doğmatizm"i ne de "ütopya" cılığı öneriyoruz. Ama "Yaratıcı" (Creativé) olmaları *zorunludur*. Düşünülen Tasarı/Proje ancak bu yolla beyinde "Imagine/Hayal" olarak *şekillendirilebilir*. Elle Taslak /Model olarak *çizimlendirilebilir*. Bu, Göz (İnceleme) / Beyin (Yaratıcılık /Imagine) /El (taslak) *süreçi* olan BİLGİ (Bilim/Teknik/Sanat) *ancak* Nesnel Gerçeklikle sınıandıktan sonra Bilimsel Tasarı /Proje olarak "yaşama geçirebilir"ler. Bu ÜRETİMİ belirleyecek olanda İnsan Toplumdur. Ama sosyalizmin *kendisi* "Tasarı/Proje" değildir. Çünkü, *Tarihin* "en amansız sınıf kavgası"nın *ürünü* olarak, İktisadi / Siyasası ile bütünlüğü sosyalist insan(lar)ın NESNEL GERÇEKLİĞİDİR. Bilimsel Tasarı (lar) ister kapitalist, isterse de sosyalist olsun ancak bu Hareket /Tümel içinde sözkonusu olabilir(ler). Tasarı (lar); Kantité /Nicelik Parça ile Karşılıklılık göstererek Sonsuzdurlar. Ama, sosyalizm; Kalité /Nitelik *bir bütün* olarak ortada ve Sonlu'dur.

"Ben kendim için değilsem, kim benim için? -MB- Ben yalnız kendim içinsem, ben kimim? -MB- Ve şimdi değilse, ne zaman?... "Yahudi ilahiyatçılığının en önemli metinlerini bir araya getiren *Talmud*"dan "Vecd" içindeki "haham taslağı" Moşe Bein'e "Vahy" inmiş ve "keşf" etmiş: "Benim için, kendi anladığım "sosyalist ahlak "ı en iyi açıklayan bir formülasyon"... 'Ande, ande, vamos Balat'a'...

Howard Fast, "yürekliymiş" marksizmde "dikiş tutturamayınca" soluğu Nepal'de Budist tapınağında almış ve "baş rahip" olmuş. İşin kötüsü, bizimkinde soluğu orada alacak "yürek" yok, ancak, Balat Sinagogu'na kadar.. Aperta! Ey, Yerusolim kapıları; Hz. Süleyman Mabedi'ne bir "inanmış sosyalist" daha geldi!... Bir yahudi sülalesinden gelmiş ve dinini değiştirip Protestanlığı kabul etmiş bir avukatın oğlu olan Marx, nasıl oldu da "formülasyon" görememiş; bizim "yeni dönme", hem de "o kaba Stalin'ci *formülasyonlar*" düşmanı bay MB "keşfediyor. MFÖ'nün şarkısındaki gibi: "Sen neymişsin be ağbi!"...

"Ne anlama geldiği", "nasıl yorumlandığını bilmiyorum", "fazla ilgilenmiyorum" da. "Ama (iba) ilahiyatçılığın gizemsel diliyle yaptığı bir çok önerme gibi, *asıl bağlamının dışında da* (iba) yorumlanabilecek bir söz". "Gizem" diye buna denir. "Bireyci ve ırkçı" bir din olan yahudi kitabından hareketle *sionistlerin* "sosyalizm"ini, yine onların takipçileri (iki anlamda) olan "ırkçı ve bireyci" *nazilerin* "sosyalizm"ini, aynı mantukla ayrı-ayrı "olumlu" olarak yorumlayabiliriz. Ne ki, Nazi Propagandistleri, Nürnberg duruşmalarında "yahudi ideası"ndan faydalandıklarını "bas-bas" bağırırmışlardı... Bay MB'nin aktardığı o satırlar, herşeyden önce, tipik bir "idealizm" in ürünüdür. Varolan nesnel gerçeklikten *soyutlanmış*, monoteist dinin *tekil* -insanı olarak "*suret*"tir. "İnsan'ı "*İktisadi-Siyasal, Toplumsal / Tarihsel Bir Varlık*" olarak tanımlamaktayız.. bu dört unsur tek tek, tecrit edilerek ele alınamazlar ve "İnsan"da bunlardan birine ve /veya ikisine indirgenerek tanımlanamaz..Varolan nesnel gerçekliğin bir parçası olunmadan ve onu şu ya da bu şekilde yeniden üretime sokmadan "*BEN*" olunamaz..." (A. Altındal. age. s. 56-58)

Bay MB bağırıyor: "*ben kendim için sosyalist olurum; başkalarını kurtarmak için değil*" (s.179) Lenin'de Sovyet Devrimi öncesinden 1913'den bağırıyor: "Marx'ın dehası; dünya tarihinin öğrettiği bu dersten bir şeyler çıkararak -sürekli olarak -bu dersi uygulayan ilk birey olmasındandır. Bu ders, sınıf kavgası öğretisidir."

Artık "ipin ucunu kaçırmış" olan "deha" bay MB, bir kere daha marksizmin "granit"ten kütlesine "beyin üstü" çarpıyor; şu meşhur kelime, "*işverenler*". Marksizmin en önemli klasığı olan, Marx'ın Kapital'inin Almanca üçüncü baskıya önsözünde (7.Kasım.1883), Engels, dikkatlice şunları yazmış: "Böylece, bu üçüncü baskıda, bizzat yazarın

değiştireceğinden kesinlikle emin olmadıkça, bir tek sözcük değiştirilmedi. *Das Kapital*'e Alman iktisatçıların kullanmak alışkanlığında oldukları çapraşık ifadeyi sokmak aklımın ucundan bile geçmedi; örneğin bu karmakarışık dilde, peşin parayla, başkalarının emeğini satın almış olana iş-veren (Arbeitgeber), ücret karşılığı emeği satın alınmış olana da iş-alan (Arbeitnehmer) deniyor. Fransızca'da da, "travail" sözcüğü günlük yaşamda "iş" anlamında kullanılır. Ama, kapitaliste *donneur de travail* (iş veren) ya da işçiye *receveur de travail* (iş-alan) diyen bir iktisatçıya Fransızlar haklı olarak deli gözüyle bakarlar." (s.33.Sol yay.)

"Kavala Holding"in "sosyalist feylesofu" bay MB, "içgüdüsel" olarak kullandığı kelimelerle "yakayı ele veriyor". Ama, yüzlerce sayfa "bilinç ve özgürlüğe" ait yazın üreten Marx -Engels için "içgüdüsel tavır"(s.180) aldıklarını; "sınıf" kavramının, "kapitalizmin en büyük kötülüğü"; Marx-Engels'in "bir program, bir çalışma yöntemi, bir mücadele stratejisi koymadıklarını; "kendiliğindencilik", "Marx ve Engels'e sevimli gelmiş bile olabilir"...diyen, bay MB'nin "acilen müşahede altına" alınması gerekir, bence.

Bay MB, aynı zamanda "kleptomani" illeti ile de munzamdır. Bunun yansımaları "din ve islâmiyet" konularında kendini nüksettirmektedir. A. Altındal'dan yürüttüğü "fikir"leri kendi *fasid* terazisine koyarak tartmaya çalışıyor. Ne ki, "Sekularizm, Laiklik, İslâmiyet Osmanlı Devleti -Sekularizm bağlamı, Cumhuriyet ve Laisizm, Devlet Laisizmi ve Şeriat Devleti -bu bağlamda tek kelime bile yoktur-" hakkında sistemli bir çalışmadan çok, araklanmış fikirlere işe gelir biçimde "laf kalabalığı"na getirilip "dönüştürülme"si yapılmaktadır. (Geniş bilgi için bkz. "Laiklik" A.Altındal. Süreç 1986) "Aşırma" fikirlere dayanarakdan Kemalizme saldıranlar daha dün, *ayakları üstünde* eleştiri getirmiş olanları, "Birikim"in "Beberuhi"si ile, "üçüncü hamur, 'mistik sosyalizm' "(o ne demekse!) nitelendirmeleri ile değerlendirmeye kalkıyorlardı...

"Gündelik yaşam" sorununda ise bay MB, herhalde Robert Kolejli "Lilliput"lular ile "sosyalizm" oynamayı; "sınıf mücadelesi" ile birbirine karıştırıyor. Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın 1950'li yıllarda "yaşama geçirdiği", 1970'li yıllarda egemen sınıfların saldırılarına hedef olmuş, "Pahalılık ve İşsizlikle Mücadele" Derneklerinin herhalde "ne işe yarayabileceği"ni daha "fark"edememiştir. "Ortodoks Marksizmde "gündelik hayat" kavramı hemen hemen hiç yer almamıştı"(s.217) demek. Avrupa'daki II. Paylaşım Savaşı öncesi sosyalist mücadele hakkında "hemen hemen hiç" bir şey bilmiyorum, demekle eşdeğerdedir.

Artık bay MB'nin kimin "Soncho Panza"sı olduğunu da biliyoruz: "Lévi-Strauss" (s.227) yani, *yapısalcılığı* bilimsel ve ideolojik düzeyde ilk temellendiren kişi. Geliştirdiği düşünce ile XVIII.yy. aydınlanmacılarını andıran Lévi-Strauss'un yapısalcılığı Marksist düşünceye karşı bir düşünce olduğu gibi, "geriye dönük bir ideoloji, bir sağ ideoloji" özelliği gösterir. Bu yüzden yapısalcı düşünceyi benimseyen, en azından onu geçerli bir yöntem anlayışı sayan pekçok kişi onun felsefesine ya bilerek ilgisiz kalır ya da ona tam anlamında karşı durur gibi yapar. Oysa bu yöntem temelinde belli bir felsefeye dayanmaktadır. Bir yöntemi felsefesinden ayrı düşünmek olasılığı yoktur... Kısacası, *yapısalcılık*; ilkel toplumu, özellikle ilkel kültüre öncelik tanıyan ve özlem duyan, tarihi yadsımamakla birlikte tarihselliği yadsıyan, geneli ve evrensel olandan çok, özel ve öznel olana eğilen, geri bir felsefenin geri bir yöntemi olarak görünüyor bize."(Niçin Yapısalcılık Değil?A.Timuçin. Süreç.1984.s.80)

"Geri"bay MB, Türkiye'de "sosyalizmin dili"nin ilkelleştiğini ve "jargon" yaratarak 'ezberci'liğe döndüğünü yazıyor. Bu hepimizin bildiği; fakat şu gerçekleri yazmayı unutmuş: "Bunun aşılması yolundaki tüm çabaları 1980 öncesi ve sonrası "tekerci"liğimiz uğruna nasıl engelledik?" "Althusere, John Lewis'in Cevabı"nı "Birikim"de yayınlamamak için nasıl kıvırttık" -neyseki sıkıyönetim "imdata" yetişip, dergiyi kapattı-, "Yeni Gündem"in ilk sayısında A.Altındal'a atfen yapılan "eleştiri"ye cevabını, önümüzdeki sayı yayınlarız- deyip, uzunca bir süre sallayıp, adeta bir kör-döğüşü sonunda, yarım sayfalık yazıyı, sanki "mikro-filme" çekip, bu yazıyı okumayın, der gibi, sayfanın 1/9'ine

bastıklarını... (isterse bu listeyi "çok ilginç" hale getirebiliriz). "Popüler olmak" ayrı bir olay, bunun adına "utangaç" anti -sovyetizm ya da "utangaç" anti -marksizm yapmak ayrı bir *davranıştır*. Nedense, hep "eleştiri" rken bir önemli ilkeyi unutmuş bay MB, "özeleştir". Biz, ortodoks marksist (Leninist)ler, şimdi bunu yapıyoruz: "Özeleştir". Çünkü, "Kendine malik olan, başkasına ait olmaz"(Paracelsus)

Kısaca özetlemeye çalışırsam: Bilimsel -Sosyalizmin "Yöntemi", "Diyalektik Materyalizm"dir. Sınıf Mücadelesinin teorisi Marksizm (Leninizm)dir; "Pratik"inin ürününün "Praxis"e erişmesi insan(lar)ın "Bilinç" karşılığına bağlıdır. Toplumdaki sınıfların bireylerinin yeniden -üretim hareketi; sebep (cause), neden (reason), faaliyet (action), doğal eylem (pratique), bilinçli eylem (praxis) değişimidir. Bu hareketin İktisadi -Siyasal "nesnel" bir niteliği olarak ifadesini bulan "Proletarya Diktatörlüğü", Toplum/ ve Tarihin "gerçekliği" olarak nicelikselidir. Kısacası "... Proleterya Diktatörlüğüne muhalif olanlara güleriz. Güleriz ve deriz ki: Ya proletaryanın diktatörlüğünün, ya da burjuvazinin diktatörlüğünden birinin mümkün olabileceğini anlamayanlar aptallardır. Başka şekilde düşünenler ya salaktırlar, ya da siyasal cehaletleri o kerteye varmıştır ki, bunların toplantılara hele hele kürsüye yaklaşımlarına izin vermek gerçekten utanç vericidir. Tek almaşık şudur: Ya Liebknecht ve Luxembourg'a karşı şiddet, emekçilerin en ulu önderlerinin katli, ya da sömürücülerin şiddetle bastırılması. Ve her kim ki orta yolun düşünüyü kurar, bizim en zararlı ve tehlikeli düşmanımızdır." (Lenin)

Evet, biz günümüzde, "düşmanlarımız"a karşı: "Emek" ile "Kültür" arasındaki doğrudan bağ gereği resmi "Kültür Politika"larına alternatif olarak "Siyasi Kültür"ü görüyor ve öneriyoruz." (A.Altındal) Ama, şimdi değil!.... Türkiye'de 1980 /81'de ilk defa "Süreç" dergisinde "yazar A.A" tarafından "Siyasal Kültür" tartışıldı ve tartışılmaya açıldı. 1982'de "konu" *kitap* olarak bir bütünsellik içinde tekrar tartışmaya sunuldu. (1981 başında Süreç dergisi "bir takım solcu"ların ihbarı sonucu kapatılmıştı). Şimdi, o kitabın içinden "yürüttüklerini kendi "tapulu" malları imiş gibi "piyasa"ya sürenler, *o zaman*, bu yapıtı "SUSKUNLUĞUN VE GÖRMEZLİĞİN AFORİZMASI İLE MAHKUM (!)" edip "GEÇİŞTİR" diler. "İnsan/Emek"e saygı "çığırtan"lığını yapanlar, yedi yıl sonra; "Şimdi değilse, Ne zaman?" (Talmud) çığıkları ile ortaya çıkan bu "bezirgan /pro-haham"ı öne sürüp, "marksizm karpazanlığı" yapıyorlar. Yeni "keşf"lerde bulunmuş gibi "vecd" edip "vahy" gelmiş gibi "vaz" ediyorlar!... Çok önceleri öne sürülmüş "*bilimsel-yaratımları*", *özlerinden* kopararak, "idiş" etme çabaları ile "soyut/tasarılar" olarak "ortalama sosyalist militanlar"a vazetme arzuları, 'kursaklarında kalacaktır'... Siz, bu "sur-realist" masallarınızı, Robert Kolejli "göreceli" bakire kızlarınıza anlatın, bu "sevda" masalını hâlâ ancak onlar yutuyorlar, yazar -çizer evlerinde!

Prometheus'u, yüzyıllardır pek çok kere kayalara zincirlediler, ama hiçbirinin gücü "o"nu yoketmeye yetmedi. Varsın, bay MB ve şürekası, ağacın dalındaki "uğursuzluk kuşunu" *devrimciler* sansınlar. "Türkü"yü dinleten "orman"dır: "*HERKESİN YETENEĞİNDEN, İHTİYACINA GÖRE!*"

25.8.1989

DR. HİKMET KIVILCIMLI'NIN ÖĞRETTİKLERİ*

Sırrı Öztürk

Dr. Hikmet Kıvılcımlı (1902-11.10.1971), İşçi Sınıfı Hareketi'mizin düşünce ve davranış alanında yetiştirdiği en önemli kişiliklerden biridir. Aramızdan ayrılalı 18 yıl oluyor.

Bu süreçte birikmiş ve söylenecek çok sözümüz var.

Anısına değer veren arkadaşların düzenlediği bu toplantıda Dr.H.K. hakkında konuşacağız.

Doğrusunu isterseniz oldukça düşünmek zorunda kaldım.

Neden mi diyeceksiniz? Şundan: Ülkemiz İşçi Sınıfı Hareketi kadar örgüt, kadro ve zaman israf eden başka bir ülke yok da ondan...

Arkadaşlar, bizim bir sosyal mücadele tarihimiz var. Hepimiz bu tarihin uzantısında, işçi sınıfı hareketinin içinden geliyoruz.

Kişi, çevre ve örgütsel tercihlerimiz değişik olsa da hepimiz bu tarihin ürünleriyiz.

100 yıllık sınıf mücadeleleri tarihimizin 10 Eylül 1920'lerde politikleşerek organizasyonundan bu yana 70 yıl geçti.

Dr.H.K. işte bu tarihin içinden geliyor. O'nu Hareketimiz içinde, proleter devrimci bir kişilik olarak, en önde gelenler arasında görüyoruz

Dr.H.K. yaşadığı dönemde direncin, çalışkanlığın, iş ve emek sevgisinin bir sembolü oldu.

Ayakları Anadolu toprağına basan teoriler üretti.

Kariyerizme ve küçük insanlara özgü ideallere prim vermedi.

Kolay ve ucuz olana soyunmadı.

İnandığı doğruların kavgasını verdi.

Geri kalmış bir sosyoekonomik yapıda proleter devrimci olmanın bir bedeli vardır. O, bu bedeli büyük ölçüde ödemiştir.

İşçi sınıfı hareketinin içinde de olsa çürük insan malzemesinin tortuları, bir çok insanımızın devrimci onurunu incitmeye çalışmış, devrimci nitelikleri ters-yüz etmeye yeltenmiştir.

Fukara Hikmet'e "uygun" görülen "işlem"in hiçbir kitapta yeri yoktur. Bu yüzden de proleter devrimci kimliklere dil uzatılmış olmasından dolayı tiksinti duyuyorum. Birileri adına biraz da utanıyorum.

Söze "Marksizm-Leninizm" diye başlamak da istemiyorum. Böylece söze başlayıp da arkasını getiremeyen "öğretmen"lerin yerine iyi bir öğrenci olmayı, sosyal pratikte sürekli iş yapmayı daha doğru buluyorum.

Hareketimizin lafazanlıklara ihtiyacı yoktur.

* Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın onurlu anısına 28.10.1989, Bahçelievler Zafer Sinemasında düzenlenen panelde yapılan konuşma.

Burada Dr.H.K. ile ilgili anılarımı anlatsam, O'nu sevdiğini kanıtlayamayanlardan çok büyük tepki gelecek. Ardından Doktor'un proleter devrimci anısını temiz tutmayanların kaşı çatılacak. Bakarsın birileri de: "Ne anısı?" diyecektir.

Entelektüalizmin batağında keskin "teorik çalışma" yaparak zaman tüketenlerin hışmına uğramaktan korkuyorum(!)

Üstelik Dr.H.K. anı yazmasını da, anlatmasını da sevmiyordu. Bu yola bir kere başvurmuştu, o da "Sosyalist Anavatan"a sokulmadığı, ölümüne yakın bir sürede... sürgünde...

En iyisi siyasi terbiye ve devrimci ahlâk üzerine konuşmaktır diyorum. Böylece devrimci saflardaki bir yaraya dokunmuş; ayrıca, Dr.H.K. arkadaşına karşı, parti ve sosyalizm adına(!) yapılanların öcünü almış olurum.

Oysa yeterince biliyorum ki, sınıfsal öç, modern kurumlaşmaları gerçekleştirip, iktidarı ele geçirip, sosyalizmi inşa ederek, kavga edilerek, kapitalizmin bütün tortularını kazıyarak alınacak.

Hareketimizin içindeki olumsuzluk, ancak bu süreçte ve böylece arınıp ayrışacaktır. Bu yüzden en büyük ayıbımız: "Proleter devrimci saflardaki politik açığa vurmaları yeterince yerine getiremeyişimizdir."

Günümüzde işçi sınıfı hareketi içinde düzgün bir devrimci ahlâka sahip, geleneğini sürdüren, iyi yürekli, ahde vefa gösteren, ilişkileri temiz tutan, örnek yaşantısıyla seçilen insanlara büyük ihtiyaç var.

Donatımlı kadrolarımızı da koruyamıyor, ikide bir kıyıma gönderiyoruz.

Dr.H.K. üzerine konuşurken, bu konunun gündeme getirilmesi yanlış olmayacaktır, diye düşünüyorum. Hele 'birlik' ve 'parti' "tartışma"larının yoğun olduğu bir ortamda, Hareketimizin yetiştirdiği militanların başı çekmediği koşullarda, devrimcilerin niteliklerinin anılması bizce çok önemli bir konudur.

İşçi sınıfı hareketinin siyasal ve sendikal birliğini, devrimci gençliğimizin bu yolda seferber edilmesini, bilinçli, inançlı ve donanımlı kadroların gerçekleştireceğini biliyorum. Bu nedenle de kadroların siyasi terbiye, devrimci ahlâk gibi niteliklerinin vurgulamasını doğru buluyorum.

Dr.H.K. arkadaşına karşı uygulanan spekülasyon ve sinsi kuşatma politikalarını kırmak, konuyu bilimsel sorunları tartışmak düzeyine yükseltmek istediğimizden, bu konuyu ısrarlı olarak işlemek istedim.

Söze "siyasi terbiye ve devrimci ahlâk" diye de başlasam, burada söylediklerimin kimseyi bağlamayacağını; dışarı çıkınca herkesin gene kendi yolunda yürüyeceğini biliyorum.

Siyasi tercihlerimize, grup kültürümüze, örgüt anlayışımıza ters de gelse, bu yolda kavga da etsek (ayrıca etmeliyiz), sıralamaya çalıştıklarımızı tartışmaya değer buluyorum.

Bunu başaramazsak Dr.H.K. arkadaşımızı nasıl anmış olacağız?

Kıvılcım'ının eserlerinden, mücadelesinden ve çileli yaşamından söz etmek istiyorum. Şu anda yaşamayan devrimcilerimizi eleştirmek istiyorum. Bu türden bir geleneği kazanmalıyız diye düşünüyorum. Türkiye solunun her türlü sığılıktan kurtulması, Hareketimizin örgütsel güvenceye kavuşturulması, biraz da buradan geçiyor. Bu kavgada sorumluluğun ve ciddiyetin gereğini Dr.H.K.'dan esinlenerek gündem yapmalıyız. Çünkü, Hareketimiz içinde birlik, parti, kadro, sınıf denilince ilk akla o geliyor. Böyle bir hayatı anlamaya, sonuçlar çıkarmaya ve onu aşmaya hareketimizin büyük ihtiyacı var. Kıvılcımlı'yı anmak ve sevmek bizce budur!..

Dr.H.K. değerlendirmesinde aşılması gereken engellerden *birincisi*: O'nun terminolojiyle söylersek; "mekanikçe-kölece taklit ederek" Kıvılcımlı'yı anlamayan, ideolojik-teorik-

örgütsel çabası bulunmayan, üretimsiz, kolaycı bir anlayış. *İkincisi*: Sosyal mücadele tarih ve geleneklerimizi çarpıtıp sulandıran, sorumlu kadrolarla devrimci oturumlarda tartışmadan kaçan, tezlerin senteze kavuşup aşılmasını istemeyip, keyfiliğin yolunu döşeyerek kendi kendine parti kuran anlayış. *Üçüncüsü*: Kıvılcımlı'yı hiç tanımayan anlayışlar...

Arkadaşlar, geçmiş yaşanmış olandır; mutlaka aşılmalıdır.

Nasıl aşılacaktır?

Dr.H.K. arkadaşımızı, şu aşamada beş ayrı dergide, beş ayrı yoruma tabi tutan anlayışla mı?

"Benim, benden sorulur" yaklaşımlarıyla Hareketimize ambargo koymaya yeltenen vekaletsiz parti anlayışlarıyla mı?

Sosyal mücadele tarihimizi bölen, kendiliğinden tarih kaydı düşen anlayışlarla mı?

Elbette hayır!

Kıvılcımlı, bu aymazlığımızı "örgütler anarşisi" biçiminde tanımlıyordu. Haksız da sayılmazdı.

İşkenceden sağlam çıkan devrimcilerden söz etmek istiyorum. Sanıyorum buna hakkımız vardır. Burjuva ve küçükburjuva sol anlayışların gözleri kararttığı, üstelik kendi ayakları üzerinde yürüyemeyenlerin çok olduğu bir ortamda, işkence karşısında direngen, onurunu koruyan, davaya ihanet etmeyen, yol arkadaşlıklarını ateşe atmayan örnek kişiliklerden söz edilmesinin tam da zamanıdır.

Devrimcilik adına, inceleme, anı, şiir, resim, müzik, hele kasetleriyle sömürü yapanların bol olduğu bir dönemde, aynı zamanda sağ teslimiyetçi akımların, militan ve direngelenlerin önünü kesmeye yeltendiği bir süreçte Dr.H.K.'nın işkence karşısındaki tutumu anılmalıdır.

Kıvılcımlı üzerine konuşurken, galiba en doğrusu Proletarya Partisi'nden söz açmaktır. Yoksa İSP diye diye kabak tadı mı verdik? diyerek ilkin kendimizi (SORUN BSD Çalışanlarını) yargılamak istiyorum. Yargılama ve sorgulama işini sizler de yapın.

En başta sosyalist dergileri, "ben partiyim" diyebilenleri, böylelerinin nasıl parti olduklarını sorgulayın. Evet, ciddi söylüyorum, hesap sormayı öğrenin. Hem de ayağa kalkıp, sesinizi yükselterek hepimizi yargılayın.

Özellikle işçiler konuşsun. Birlik ve parti diyerek Hareketimizi güçsüz ve donatımsız bırakanların büyük acısını işçiler çekmiştir.

İşçi hareketiyle sosyalist hareketimizin bütünlüğünü, birleşerek Proletarya Partisi'ni oluşturmayı, yerli deneylerimizi senteze kavuşturup evrenselle buluşmayı, Kıvılcımlı'nın titiz ve özgün çalışmalarıyla akla getiriyoruz.

Kendi payıma, ondan çok şey öğrendiğimi, bazı düşüncelerimizin netlik kazanmasında Kıvılcımlı'nın emeğinin büyük olduğunu dürüstlikle söylemeliyim.

Sol partilere, gençlik hareketine, sendikalara, sağ ve "sol" teslimiyetçi akımlara karşı yaptığı eleştiri ve uyarıları şimdi daha yerinde anlamaktayız.

Militan ve direngen devrimcilerin bilimsel eleştirisi yerine, adi yöntemlerin, suskunluğun, ilkesizliğin, disiplinsizliğin seçilmesi, ve sonuçta Dr.H.K.'nın trajedisi, aslında hepimizin, ilkesiz, laçka ilişkilerimizin, donatımsızlığımızın trajedisidir.

Dr.H.K.'nın anılması denilince, bundan "Tarihi TKP"nin değerlendirilmesini anlıyoruz. Parti enflasyonunu bir daha bu düzeyde yaşamayalım diye, kimseye ucuz bir TKP bağışında bulunmayı istemiyoruz. Bu yüzden "Tarihi TKP" diyerek, yapma partilerle hakiki TKP'ni ayırmak, bu bilinci kadrolara götürmek istiyoruz.

Kıvılcımlı, Lenin'in yöntemlerini ülke şartlarında, özgün sınıf ilişkileri ve yapısal

özelliklerimiz arasından, uygulamaktan, yeni sentezlere gidilmesinden yanaydı. Çünkü, bilimselliği ve doğruluğu sosyal pratikte sınanmış, kanıtlanmış yöntemlere sahiplenilmesi, devrimci marksizmin öğrettiği bir şeydi.

Ciddi, bilimsel ve acımasız bir TKP değerlendirmesi mümkünse, Dr.H.K.'nın mücadelesi ve Hareketimize getirdiği katkı o zaman anlaşılacaktır.

Dr.H.K. Hareketimizin sorunlarını, sorumlu kadrolarla, devrimci oturmaalarda tartışmaktan yanaydı. Parti, ilke, yöntem ve normların sağlam güvenceye bağlandığı devrimci oturmaalar yerine disiplinsiz kombinezonlara girilmesi, dar grup yapılarının birer "TKP"ne tahvil edilmesi, yani serüvene soyunulması, O'nun iltifat etmediği örgütlenmelerdi.

O'nun acımasızca eleştirdiği bu türden örgütlenmeler ne yazık ki yeniden işbaşı yapmak niyetindedir.

Dr.H.K. "PARTİ'nin Reorganizasyonu"nu önerdi. Bu gerçekleşmedi. O'nun vasiyeti, bizim kuşak tarafından da, bizden sonra gelenlerce de gerçekleştirilemedi. Bu yolda hiç birimiz özür beyan edemeyiz.

PARTİ'mizin oluşturulması, yakıcı bir sorun olarak, devrimciyim diyen herkesin önündedir. Bu yoldaki çabalar boşuna değildir. Partileşme konusunda, henüz pratik örgütçü çabalar yetkinleşmemişse, nedenlerini bilmekle birlikte, bu sorun mutlaka aşılacaktır.

Proletarya Partisi adına verilen kavgalar, proletarya sosyalizminin güvenceye kavuşturulmasıyla işlevsel olacaktır. Bundan asla şüphemiz yoktur. Her eğilim neyin ne olduğunu farkındadır. Neşterin vurulacağı (vurulduğu) yer bellidir. Örgütsüzlüğün ve eylemsizliğin yarattığı kördöğüşü ortamı bilinçli katkılarla, modern proleter ilişkilerle aşılacaktır.

Kıvılcımlı'yı anarken, O'nun hayatını yoğa saydığı onurlu bir kimliği selamlamak ve bu düşünceleri sizlerle paylaşmak istedim.

Arkadaşlar, bizim yüreğimiz işte bu düşüncelerle çarpıyor. Ya siz ne düşünüyorsunuz?

Buradan ayrılınca söylemeye çalıştıklarımızı eleştirel katkılarınızla değerlendireceğinizi umuyor ve bunu sizlerden bekliyorum. Bunu başarabilirsek ülkemizde bir daha Dr.H.K.'nın hayatına benzer bir trajediyi toplumca yaşamamış, devrimci olmanın gereğini yerine getirmiş oluruz.

28.10.1989

SOSYALİST SORUMLULUK YA DA PERİNÇEK'E 55 İMZALI 'YANIT' ÜZERİNE...

Ali Özdoğu

Gazete ve dergilere başlıca malzeme "sol"dan geliyor. Devrimci Marksizme bağlı kadroların derlenemeyişi nedeniyle bu malzemeler tekellerin paşa gönlüne göre ziyan oluyor.

Tekelci boyalı basına özenen, daha doğrusu aynı kulvarda yarışan Cumhuriyet de "sol"dan malzeme topluyor; spekülasyon ve polemiklerden yararlanıyor. Nasıl olsa memlekette sol, birleşik ve bütünlüklü gücünü gösterememiştir. Bu yüzden de Cumhuriyet'e kan veren geniş bir ilerici ve demokrat kamuoyu vardır. Bu kütle de sudan yazılarıyla mevcut basınla oylanmaktadır.

Devrimciler açısından tekelci basında manşete çıkmanın, fiyakalı söz söylemenin, ahkâm kesmenin kimi incelikleri vardır. Bunu becerenler basından yararlanır. Beceremeyenler de ya yargılanırken ya da katledilirken bu basında manşete çıkmak hakkına sahiptir. Ya da devrimcinin ölümünden sonra piyasaya sürülen anı, resim, şiir ve kasetler nedeniyle...

D. Perinçek bu basını en iyi kullanan "devrimci"lerden biri; hattâ en önde geleni. Nasıl kullanmasın? Yedeğinde 1 adet parti, 1 adet haftalık, 1 adet aylık dergi, 1 adet yayınevi vb. araçlara sahip.

Panel, açıkoturum, konferans denilince "sol"dan ilkin D. Perinçek akla geliyor. Memlekete "Parti", "Kongre", "Sendika", "İşçi Kurultayı", "Gençlik örgütü", gazete, dergi vb. mi lazım? "Üstad" ne güne duruyor? "Sol"un bu türden ayıplarını o kapatmıyor mu?

"Taksim Toplantıları"na "sol"dan çağrılı iki kişiden biri de D. Perinçek (diğeri R.N. İleri) değil midir? "Bir ayağı ülkede ötekisi yurtdışında kimdir" diye bir soru sorsanız, akla gelen ilk isim D. Perinçek'dir. Akıl, zekâ, yetenek, beceri, malumat, işbitiricilik, akıl almaz ilişkiler, oportünist bir esneklik hep ondadır.

D. Perinçek'in sosyalizm anlayışı, ilişkileri, ilginç kişiliği, her ne kadar devrimci kadrolar nezdinde açığa vurulmuş ise de, burası Türkiye, yani "köpeksiz köy" olduğundan, bayımız gene de "baş rol" oynamakta; oynayabilmektedir.

D. Perinçek ve H. Berktay türünden "sosyalist"ler 20 yıllık "vukuat"larına rağmen, maşallah sosyalizm adına halâ söz söylemek hakkına sahiptir. Elbette kabahat söyleyende değil söyletendedir. Yani Devrimci Marksist kadrolarda; Hareketimizin dağınıklığındandır. Demek ki, Devrimci Marksist kadrolar o kadar güçsüz ve de dağınık ki, bu insanlar ayaklarının tozuyla 'Birlik' yolunda kimi rollere soyunuyorlar...

Türkiye de Devrimci Marksist kadrolar, gecikmeden mutlaka örgütsel güvenceye kavuşacaktır. Tekelci basın doğallıkla onlardan söz etmez. Ciddi kadrolar BİRLİK ve PARTİ sorununu tartışıyor. Partileşme sorunu, geçmişin eleştirel katkılarla sentezleşip aşılmasıyla çözüme kavuşturulacaktır. Bunun yol, yöntem ve araçları araştırılıyor. Her eğilim sınıfsal ve ideolojik konumuna göre bu tartışmalara katkı getirmeye çalışıyor.

D. Perinçek de, SP ve TBKP dışında (ya da bir anlamda onların da katkısıyla) 18+1+18= 37 'çağrıcı'lardan olan E. Kürkçü ile seviyesiz (daha doğrusu D. Perinçek'in meşrebine uygun) bir dalaşmaya girdi. 20 yıldır yapılan spekülasyonların üzerini açtı.

SORUN BSD Çalışanları olarak, şu aşamada basında boy gösteren ve anılan kişi, grup ve örgüt temsilcilerinin "sel gider kum kalır" misali arınacağını, sahneye sosyalizmin haki-ki militan kadrolarının çıkacağını biliyoruz. Bugünkü tablonun değişmesi için yoğun çabaların olduğu bir sır değildir. Bu yüzden de "vergi kaçırmak", "samanlıkta saklanmak" türünden ucuz edebiyatın yerine ciddi sorunları gündeme taşımaya özen gösteriyoruz.

Tutulan saflar bellidir.

22.9.1989 tarihli Cumhuriyet'te, D. Perinçek'in 5.9.1989 tarihli "suçlama"sına karşı yayımlanan "55 imzalı yanıt" günümüzün yanıtı oluyor. Bir anlamda da ciddiye alınarak, D. Perinçek'in "sözlerini kınıyor" ve Perinçek'in "çirkin davranışının değerlendirilmesini kamuoyunun takdirine bırakıyor."

THKO ve THKP-C geleneğinden gelen birçok arkadaşın karşı tekelci basında, şimdi değil, hem de 20 yıl önceleri, bir yığın "çirkin"likler sergilendi. O zaman bugünkü "55 imzacı" yoktu; ne yapıyorlardı? (Bir ikisi dışında). Bu süreçte gerek THKO ve THKP-C'nin gerekse TKP ve TİP'nin nasıl bir muhasebesi yapılmıştır? Bu türden örgütlenmelerin güçsüzlükleri ve aşılması üzerine hangi bilimsel çalışmalar yapılmıştır? Tarihsel yanlışlar, kişi, grup ve örgüt yapılarıyla, sorunun kaynağı nerededir? Hangi program, taktik, strateji, kadro ve sınıf tahlilleri üretilmiş de yanlışlıklar bu kerte de dal budak salabilmiştir?

Evet, sorular cevapsız kalınca seviyesizliğin de işbaşı yapması olağanlaşıyor.

Bu sorunları gündem yapmayı öğrendiğimizde, tekelci basın da "sol" adına bu türden malzemelerle uğraşamayacak, olumsuzluklar aza inecektir.

Bir kaç dışında, E. Kürkçü'ye sahiplenip, D. Perinçek'e "55 imzalı yanıt" verenler, tümüyle "Sosyalistlere" 'çağrı' yapanlardan (ve daha sonra sayıları çoğalanlardan) oluşuyor.

Bu imzacılar, gerçekten seviyeli bir tartışma ortamının oluşmasını istiyorsa, gerek günlük basında gerekse sol dergilerde sergilenen seviyesizliklere karşı, "kişiliklerle uğraşma" yerine "ideolojik ve politik" konular üzerinde tartışma geleneğinin yaratılmasına da çalışmalıydı. Seviyesizliği uygun bulmayanlar, bu "ölçü"yü yalnızca E. Kürkçü için değil, ayırım gözetmeden bütün devrimciler için kullanmalıdır. Ayrıca, etkili olmak için de, tekelci basın karşısında organize olmak, ciddi ve saygınlığı olan basın kurumlaşmalarını gerçekleştirmek, bu araçla, işçi sınıfı ve emekçi halkımızı, devrimci kadroları yanıltmaya yönelik bütün girişimlere karşı da "yanıt" vermek gerekir.

SORUN BSD Çalışanları olarak, "Sosyalistlere Çağrı" (SORUN, S: 7, Kasım '88) başlıklı yazımızın, bu vesileyle bir kez daha okunmasını öneriyoruz. Ayrıca, çeşitli Dergi Platformlarında SORUN BSD'nin yaptığı ve üzerinde ısrarla durduğu "Birlikte Eylem Program Taslağı" önerilerinin hatırlanarak tartışılmasını diliyoruz. Elbette, yasak savmak yerine, ilkeli, programa bağlanmış kalıcı işler yapılmasından yanaysak...

Örneğin, Polis ve MİT Ziya Yılmaz için bir "senaryo" düzenlemişti. Radyosu, TV'u, tekelci basını bu arkadaşı çok çirkin bir provakasyon ile kamuoyuna yansıttı; karalamak istedi. Gerçi DGM "takipsizlik" kararı vererek Z. Yılmaz'ı aklamıştı; ama soldan bu provakasyonu kınayan da çıkmadı. Niçin?

Sosyalist Dergiler arasında birbirini çok çirkin bir üslupla suçlayan, ilkeselliği çiğneyen yazılar çıktığında (bir iki dergi dışında) da sesini çıkarana pek rastlanmadı. Niçin?

Bay R.N. İleri, SORUN BSD Yönetmen ve Yazı İşleri Müdürünü, adi ve polisiye yöntemlerle "karalama"ya giriştiğinde de kimsenin sesi çıkmadı. Niçin? Görüş dergisi, Zeki Öztürk'ün cevap hakkını kullandırmadan, R.N. İleri'ye yeni bir "suçlama" fırsatı verdiğinde de kimseden ses çıkmadı. Niçin?

Şunu özellikle belirtmeliyiz: SORUN BSD Çalışanlarının doğru bildiği yolda, karşısına çıkan olumsuzluklarla mücadelede, kim hangi dilden anlıyorsa, o dilde cevap

vermeye, kendi göbeğini kesmeye gücü yeter. Üzerinde titizlikle durduğumuz nokta, BİRLİK ve PARTİ sorunları tartışılıyorken, aşınmış yöntemlerle vazgeçilmez ilkeselliklerin bir daha bu düzeyde zedelenmemesine yöneliktir yalnızca...

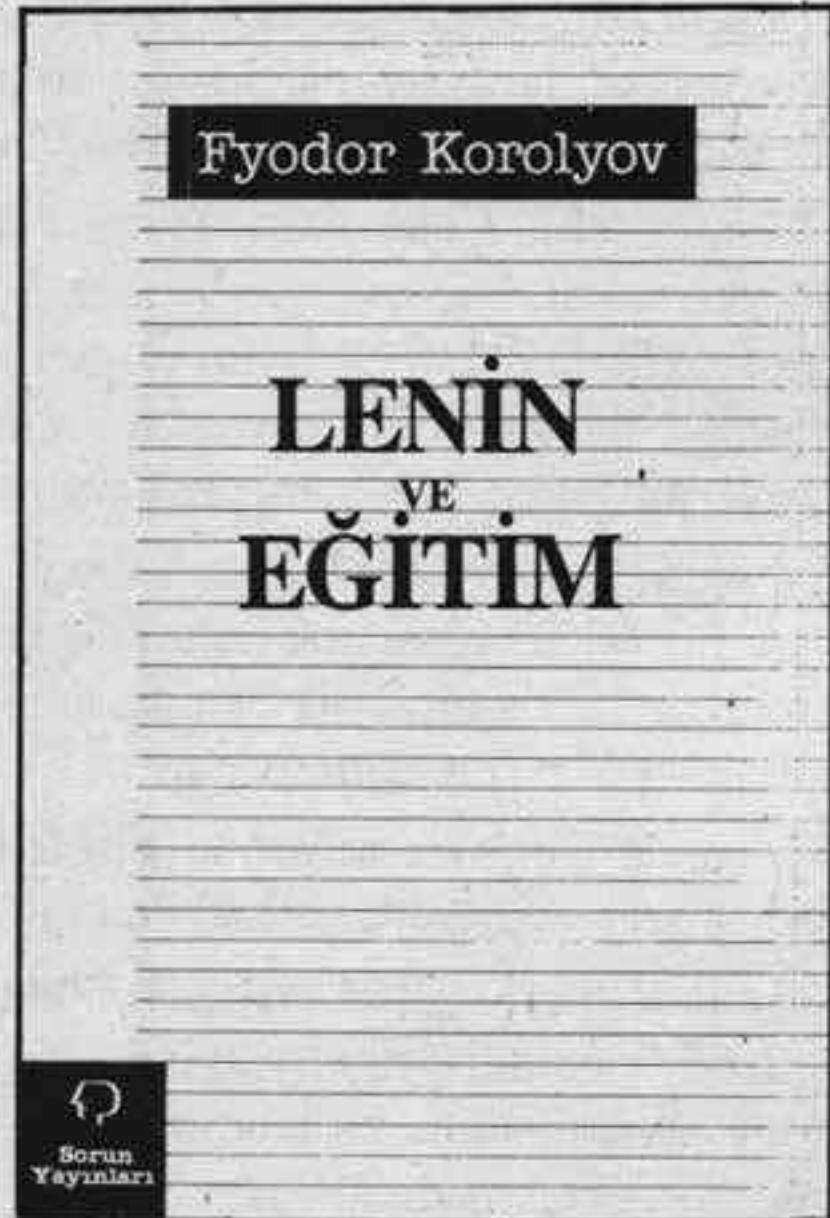
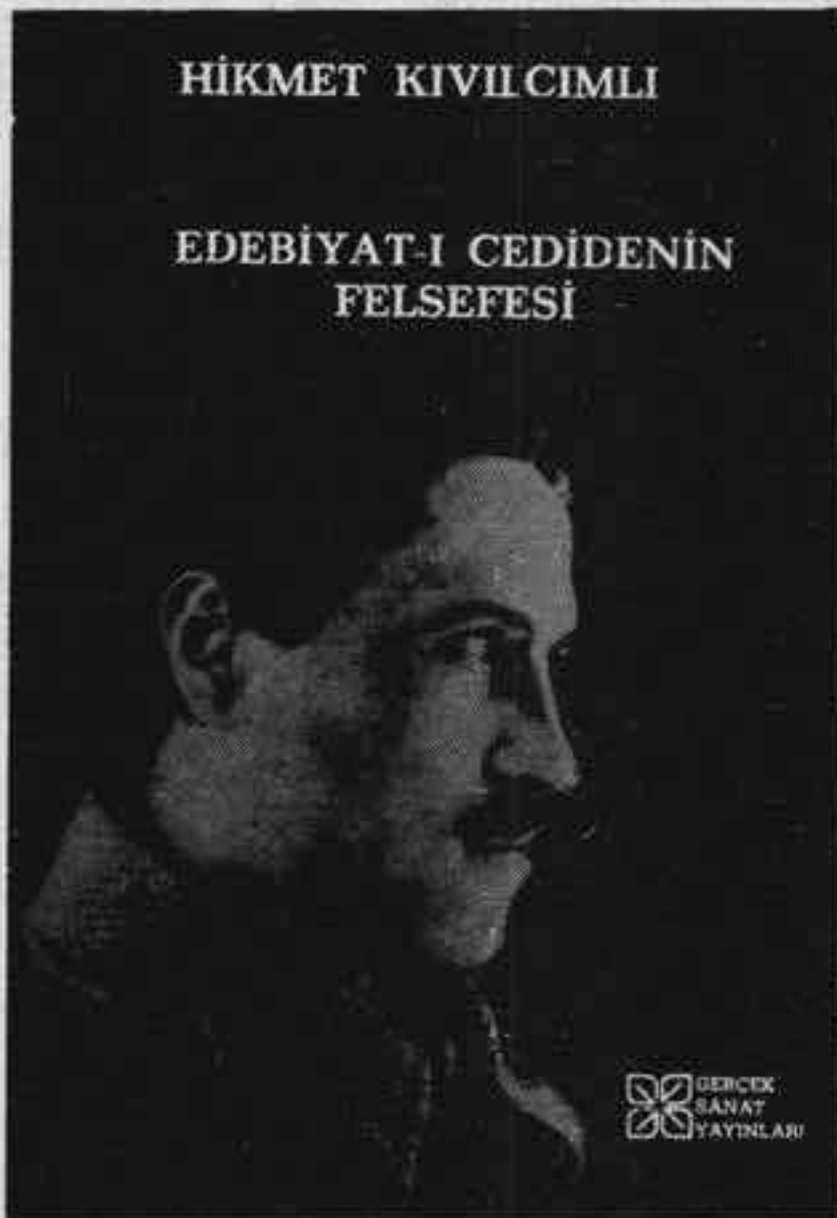
Birbirini kıran kırana karalamaya yeltenen bildiriler gün geçmeden elimize ulaşıyor. Kimseden bu kördöğüşüne karşı bir ses çıkmıyor. Neden?

Sosyalizm adına çok seviyesiz bir rekabetle, insanlarımız birbirine karşı konumlandırılmak isteniyor. İlkesizlik, laçkalık, disiplinsizlik, hotzotçuluk, kariyerizm hastalığı kol geziyor. Herkes bildiğini okuyor, keyfiliğin önü bir türlü kesilemiyor. Böyle bir ortamda da, doğallıkla D. Perinçek, H. Berktaş, M. Belge, M.A. Aybar, R.N. İleri, Y.N. Yağcı, N. Sargın, S. Aren vb. "baş rol" oynamaya kalkar. Niçin oynamasın?

İşçi hareketiyle sosyalist hareketimizin bütünleşerek İSP'ni oluşturamadığı şartlarda, bir yandan tekелci basında, öte yandan sol basında sosyalizm adına daha bir çok yozluğun sergilenmesine seyirci kalınacaktır. Nedenleri bilinse de, bu affedilmez hastalığımızın bir gün tedavi göreceğine inanıyoruz.

Sorunların çözüm sürecinde tükenmeyen çareler vardır. Sol adına, günümüzde sergilenen çürümüşlüğü de en gerçekçi çaresi, Hareketimizi Kongreye götürmekten geçer. Devrimci Marksist kadrolar, bu yöntemi başarıyla kullanamadığı sürede olumsuzluklar artarak devam edecektir. Çünkü, komünizme sövmek serbesttir. Devlet tekелci kapitalizminin yüksek çıkarlarını koruyanlar (ister sağ, ister "sol" görünümlü olsun) organize ve çoğunluktadır. Siyasi partileri, parlamentosu, yasaları, anayasası, güvenlik kuvvetleri, savcısı, polisi, MİT'i, CIA'sı, gizli cinayet örgütleri, "görünmeyen iktidar"ları, cuntalarıyla ve de bütün haşmetiyle işbaşındadır. Bu güçlerin uzantısında ve de onların işini kolaylaştırmakla görevli bütün oportünist akımlar elbirliği ile komünizme serbestçe saldırmaktadır. Bu doğallığın olağana dönüşmemesi için de herhalde örgütlü olmak gerekiyor.

25.9.1989

FATOŞ GÜNEY'İN ÇAĞRISI

Fatoş Güney, devrimci demokrat kamuoyuna bir çağrı gönderdi. Çağrı her ne kadar 21 Ocak 1990 da Paris'te yapılacak bir toplantı üzerine ise de Fatoş Güney'in bazı konulardaki görüşlerini de içermektedir.

Bilindiği üzere Yılmaz Güney'e Paris'te bir anıt mezar yapılmak istenmektedir. Bu konudaki girişimler üzerine Fatoş Güney şu bilgiyi vermektedir:

"...Cannes'dan, Duvar filmine ya da bu filmde Yılmaz'ı kaybetmemize kadarki kesitte de ekonomik sorunlar sürekli olarak tüm ağırlığı ile devrede oldu. Mali sorunları aşabilmek için bugüne kadar boş durulmadı. Türkiye'nin yakın tarihi zemininde Yılmaz'ın sanatını ve mücadelesini anlatan bir dökümanter film Güney Filmcilik'le gerçekleştirildi. Bu filmin geliriyle Yılmaz Güney anıtını gerçekleştirmeyi düşünüyordum. Ama bu faaliyet onun kişiliğinde demokrasiye yönelen saldırıların propagandası yönünde başarılar elde ettiyse de, ekonomik olarak anıtın finansmanına yetmedi."

Çağrı mektubunda, Fatoş Güney, son aylarda kimi çevrelerce dile getirilen Yılmaz Güney'in mezarının ülkemize getirilmesine şiddetle karşı çıkmakta ve şöyle demektedir.:

"...Bugünkü koşullarda Yılmaz'ın mezarının Türkiye'ye nakli söz konusu olamaz. Bundan söz etmek ise, Yılmaz Güney'in mücadelesine ciddi bir haksızlık olur. Yılmaz Güney Türkiye'yi, karşı çıktığı şartlarda köktenci değişiklikler olmadan kesinkes dönmeme kararı ile terketmişti. Bu şartlarda köktenci değişiklikler olmadan Yılmaz'ın mezarının Türkiye'ye taşınması kendisinin anısına ve mücadelesine büyük bir haksızlık olur.

Kaldı ki anımsatmadan geçmeyeyim: Yılmaz'ın Türkiye'deki filmlerine ilişkin yasaklar devam ederken, onun Türkiye'ye nakli fikri, Yılmaz'ı "yasak"layan zihniyete istediği türden ve sessizce 'teslim olmak'tan başkaca ne gibi bir anlam taşıyabilir ki?..."

Çağrının toplantı ile ilgili son bölümünde ise şöyle deniliyor:

"...21 Ocak 1990'da saat 14 ila 20 arasında Paris'teki Zenith salonunda yazar, sanatkar, entelektüel ve politik kişiliklerle Yılmaz Güney'e özgürlük toplantısı düzenlenecektir.

Toplantının tüm gelirlerinin Yılmaz Güney anıtı fonuna nakledileceği bu etkinlik, hiç bir politik yoğunluk veya kesime angaje olmadan; tüm ilerici, devrimci ve yurtsever örgüt çevre ve kişilerin katkılarına açık olduğum destekleriyle gerçekleştirilecektir. Bu faaliyetlerin tüm gelişim evreleri ve katkıları tüm kamuoyuna açıklanacaktır.

Aynı faaliyetlere bağıntılı olarak, Türkiye 'de Yılmaz Güney Anıtı için bir yarışma açılmıştır. Çeşitli çevrelerle temaslar sonucunda ünlü heykeltıraş, mimar ve sanatçılardan oluşturulan jürinin bu yarışmaya katılım şartnamesi önümüzdeki günlerde basında yayınlanacaktır.

Yılmaz'ın Anıtı'nın gerçekleştirilmesi ve Yılmaz Güney'e özgürlük mücadelesinin yükseltilmesi için sizlerle ifadeye gayret ettiğim doğrultudaki çabalarda birlikte olabilmeyi umuyor ve bu konuda;

1. Duyuru'nun yayın organınızda yayınlanarak, en geniş kesimlere iletilmesini
2. Yılmaz Güney'e özgürlük kampanyamızın ve onun anıtını gerçekleştirme faaliyeti-

nin tanıtım ve propagandasını

3. Mevcut yönetimin Yılmaz Güney üzerindeki yasaklarını teşhir etmenizi
4. Paris'te düzenlenecek toplantının pratik örgütlenmesi için, bilet satımından afişe değin faaliyetlerde bizi desteklemenizi yani gecenin örgütlenmesinde hangi koşulda olursa olsun somut dayanışma içinde olmanızı
5. Ve de bu konuda aramızda sürekli bir iletişimin kurulmasına katkılarını rica ediyorum."

Fatoş Güney

15.10.1989

Biz de, Fatoş Güney'in bu çağrısını devrimci demokrat komuoyuna iletiyor; kampanyaya katılanlara daha şimdiden başarılar diliyoruz.

Adres: Fatoş Süleymangil Güney
C/O GÜNEY PRODUCTIONS
41.rue Barrault
75013-Paris
FRANCE

PEŞMERGE KAMPINDAN MEKTUP...

SİNİR GAZI+SİYANİD+PHOSOGENE+HARDAL GAZI = 120 000'DEN FAZLA EVSİZ İNSAN

Ali Permous Bamerni

Sevgili dostum,

Çok gereksinim duyduğum makaleleri bana yollamakla cömertliğini bir kez daha göstermiş oldun. Gerçekten çok teşekkür ederim. Sana minnettarım. Umarım bir gün -belki de yakında- sana olan minnettarlığımı doğrudan sana ifade edebileceğim. Genç sanatçımız Şenwar Aziz Mohammed'e yolladığın defterler ve renkli kalemler ona verildi. Kendisiyle birlikte tüm çilesi de hediyelerin için sana teşekkür ediyor ve en iyi dileklerini yolluyorlar.

Yazmaya devam etmeden önce, sana şunu söylemek istiyorum; şu an sadece bir gazete-ciye değil, kendi kanımdan ve ırkımdan olan, belki de ilk kez gerçekten güvendiğim bir dostuma yazmaktayım. Çalışmakta olduğun gazetenin kapatılması hakkında bana yazdıkların gerçekten üzücü, ama bana bu kapatma olayının ne zaman olduğunu bildirmemişsin.

Yazım hakkında seni şöyle bilgilendirebilirim; yazı Irak rejiminin politik hasımlarına karşı nasıl kaba ve vahşi metodlar uyguladığına değinen ana bir düşünceye bağlı bir dizi düşüncenin bir araya gelmesinden oluştu. Yazımda, şu anda açıklayamayacağım birçok nedenden dolayı, Kürt Sorunu'na politik açıdan yaklaşmadım. Bu yüzden yazımı bir kez daha değiştirip ingilizceye tercüme ettim, yaklaşık 36 sayfa olarak... Bu yazıyı ilk kez birisine yolluyorum. Senden istediğim (ekonomik durumumu biliyorsun!) yazımla ilgilenen ve ona hakettiği miktarı ödeyecek olan bir gazete ya da dergi bulman. Bu konudaki gelişmeleri bir dahaki mektubunda bana yaz lütfen. Hayatım boyunca karşılaştığım en güç durumlardan biri de bu para sıkıntısı; posta pulu masrafı için bile bu denli kafa yormak, o denli güç ki! Eğer bana para yollayacaksan, ya posta havalesi ile ya da Mardin Kampındaki kişilerden herhangi biri ile yolla lütfen.

Kamptaki hayata gelince, insanların halâ yapacak hiçbir şeyleri yok. Gündelik yaşamları hakkında ve gelecekleri konusundaki endişeleri sürüyor. Eğer insanın üzerinde yaşayacağı bir toprak parçası yoksa, geleceği konusunda iyimser olması da o denli güç oluyor. Ve bizim için bir toprak parçası halâ yok. Biz burada halâ "misafir" olarak kabul ediliyoruz. Fakat ne kadar bir zaman için? Hiçkimse bilmiyor. Sanki yeryüzüyle gökyüzü arasında bir yerlerde sıkışmış gibiyiz; yapabildiğimiz tek şey sadece beklemek. Biz "açlık ve tehlike dolu" bu bekleyiş içindeyken, Avrupa'da, hayvanat bahçesindeki hayvanları seyrederek gibi bizi seyrediyor. Dayanabilmek için sabırlı ve cesaretli olmalıyız. Cevabını bekliyorum. Teşekkür ederim dostum.

Sevgili dostum,

Yolladığın sözlük benim için kullanışlı değil, çünkü sözlük ingilizceye yeni başlayanlar için. Bu nedenle sözlüğü benden daha çok ihtiyacı olan bir arkadaşına verdim. Herneyse yine de sana çok teşekkür ederim. Bana yolladığın kağıtlar çok pahalı olmalı, lütfen bana ucuzlarından yolla. Eğer gerekli birşey olursa beni kamp telefonundan arayabilirsin. Lütfen kendine dikkat et.

*

Bu notlar Irak'ın kuzeyinde Kürdistan topraklarına yapılan kimyasal saldırıları görmüş ve yaşamış bir görgü tanığı tarafından yazıldı. Belki de bu yazı, binlerce ailenin neden kendi

anayurtlarını terkettikleri sorusunu cevaplayabilir! Köylerini, çiftliklerini terkederken bu insanlardan hiçbirinin değerli eşyalarını ve tasarruflarını (birikmiş paralarını) kendileriyle birlikte götürme şansı olmadı. İşte burada anlatılacak olan kişisel tecrübelerim sonucu tanık olduğum ve benim gibi daha binlercesinin dillerinde dolaşan Iraklı Kürtlere uygulanan iğrenç, zalim ve inanılmaz insanlık suçunun hikayesidir.

*

Artık bütün dünya "Halepçe"nin "Hiroşima"dan hiçbir farkı olmadığına ikna olmuştur. Uluslararası kamuoyu ve birçok organizasyon kendi hükümetlerine ve Birleşmiş Milletlere başvurarak 18 Mart 1987 tarihinin kimyasal silah kullanımının yasaklama tarihi olması için uğraş vermektedirler. Avrupa ve tüm dünyada yaşayan insanlar bu korkunç insanlık suçunu TV'dan izlemişlerdir. Tüm bu olaylara karşın Irak rejimi halâ kimyasal ve benzeri silahları kullandığını, ısrarla inkâr etmektedir.

Irak rejimi, 25 Ağustos 1988 tarihinde 120 000'den fazla Kürt'ü Irak'dan zorla uzaklaştırma ve onları İran'a ya da Türkiye'ye iltica etmek ya da sığınmak zorunda bırakması trajedisi meydana gelinceye kadar, Halepçe'ye kendilerinin değil, İran savaş uçaklarının saldırdığını ileri sürmüştür. Bu olaylar, Irak'ı kimyasal silah bulundurduğunu ve kullandığını itiraf etmeye zorlamıştır. Ama bu kez de bu silahları Kürtlere karşı değil de, İran-Irak savaşı sırasında İran taburlarına karşı kullandıklarını ileri sürmüşlerdir. Bu itiraflar, bu yılın Ağustos ayında Paris'te yapılan kimyasal silahların yasaklanmasıyla ilgili uluslararası konferansta yapılmıştır. Bu açıklamaları tüm dünyanın önünde yapan Dışişleri Bakanı Tarık Aziz Irak rejimini çok kritik bir pozisyona sokmuştur. Fakat asıl trajedi, uluslararası kamuoyunun Irak sınırını aşamayıp Türkiye ya da İran'a geçemeyen Iraklı Kürtlerin verdikleri ölü ve yaralı sayısını öğreninceye kadar, bitmiş olmayacaktır. Irak'ı terketmek zorunda kalanların sayısının 120 000'in üzerinde olduğu tahmin ediliyor; fakat Irak'tan kaçamayanların ise bu sayının iki katından fazla olduğu da biliniyor. Bunlar zorla yeniden dağlara yollandılar. Dağlarda ise yaşamsal ihtiyaçlarını en kolay sağlayabilecekleri yerler olan su kenarlarındaki mağara ve vadilere saklandılar. Fakat bulabildikleri yiyecekler ise ancak bir süre yetti. Daha sonra binlercesi Türkiye sınırına sadece 35 km uzaklıktaki "Baza Vadisi" ne sığındı. Bu insanlar Türkiye'ye doğru yaptıkları yolculuğu bırakmaya ve geri dönmeye zorlandılar. Çünkü tüm yollar ve dağlar askerlerle doluydu. Geceleri "Kani Masi" ile "Zakko"yu birleştiren otoyolun her iki tarafı da pusularla doluydu. Sonuçta, Irak helikopterlerinin gerçekleştirdiği hava saldırıları sonucunda Baza Vadisi o korkunç kimyasal dumanla doldu, birkaç dakika içinde bütün vadide canlı hiçbir şey kalmadı ve Baza Vadisi koca bir kitle mezarına dönüştü. Öldürücü gazdan korunmak için maske kullanan Irak askerleri tüm vadiyi karış karış gezdiler ve bu iğrenç saldırıyı dış dünyaya isbat edecek hiçbir kanıt ya da anlatacak hiçbir tanık kalmadığından emin oluncaya kadar da orada kaldılar. Irak rejimi bu saldırı için İran-Irak savaşından henüz dönmüş olan, iyi eğitilmiş 160 000 asker kullandı. Bu kimyasal saldırılar sonunda, Kürtleri kendi yollarından uzaklaştırma kampanyası başarılı oldu. Ama Kürtlerin gelecekte, kendi dağlarında ve barış içinde yaşayacakları günler hakkındaki umutlarını kıramadı. Şimdi onlar tüm doğaya sadece tanık oldukları bu zulmü anlatabiliyorlar!

18 Şubat 1989

KÖŞESİZ AYRAÇTA BİRİ

yarın işçi üniversitesinde
folklor dersi almaktır
onu anlatmak

feodal bıyıkları ayazda terleyen bir arkadaşı
koca kenti omuzlar dağa kaldırır her bahar
hani 'tek kişilik ordu' derler ya işte tam öyle
ferhâtlık yapmıştı alnına unuttuğu kendiydi
hem horonda oyuncu hem de halayda başı
cinayetler senfonisiyle çınıyordu sokaklar
'ölmediğin muhakkak / çok acele çık da gel'
adresli bir telgraf olamazdı bu ve imzası yoktu

çıktım ve gittim

dizlerimde cinayetler senfonisine alışkın hava
halaya girdim ayaklarım kayboldu o gülüyordu
mendil sallıyordu 'lorge lorge' omzum omzunda
neden sonra salınan bütün ayaklar ayaklarımı
burdasın kirve dedi birazdan horon da oynarız
içcebime koydum coşkumu vedalaştık ertesi sabah
üç ay geçmişti ki 'ilk kez' gözaltında tanıştık
aktörlerinden biriydi sessiz sinemamızın
jestler mimikler ödünç aldı ustaydı

ekmeği yoğurduk biçimledik satranç takımı yaptık
gözümüzden dahi sakındık önce şahlar çatladı
horon teptik halay çektik hemen yasakladılar
geriye sadece sessiz sinema kaldı

işkence öncesi ve sonrasında sessiz sinema
çocukluktan çalınan bir fantazyaya değildi hayır
hepimizin kendi belleğini sınıdığı tek sığınaktı
esrar yakalatan ve yanlışlıkla aramıza katılan
belleğinin çatısı uçmuş bir lumpen için bile

bundan ötürü olsa gerek

henüz sakalı bitmemişimizin sonraki yıllar
üniversitede bilim uzmanlığı tezi olacaktı
'sessiz sinema' diye adlandırdığımız rol oynama

aktörlerinden biriydi sessiz sinemamızın
ödünç aldığı jestleri mimikleri kaybetti

hem horonda oyuncu hem de halayda başı
sessiz sinemamızın en sahi en zorlu şarlo'suydu
ödünç alarak kullandığı jest ve mimikleriyle
shakespeare'den 'to be or not to be' formülü
'devrimcilik ya da evlilik' bütün sorun bu derdi
feodal bıyıkları ayazda terleyen bir arkadaşı

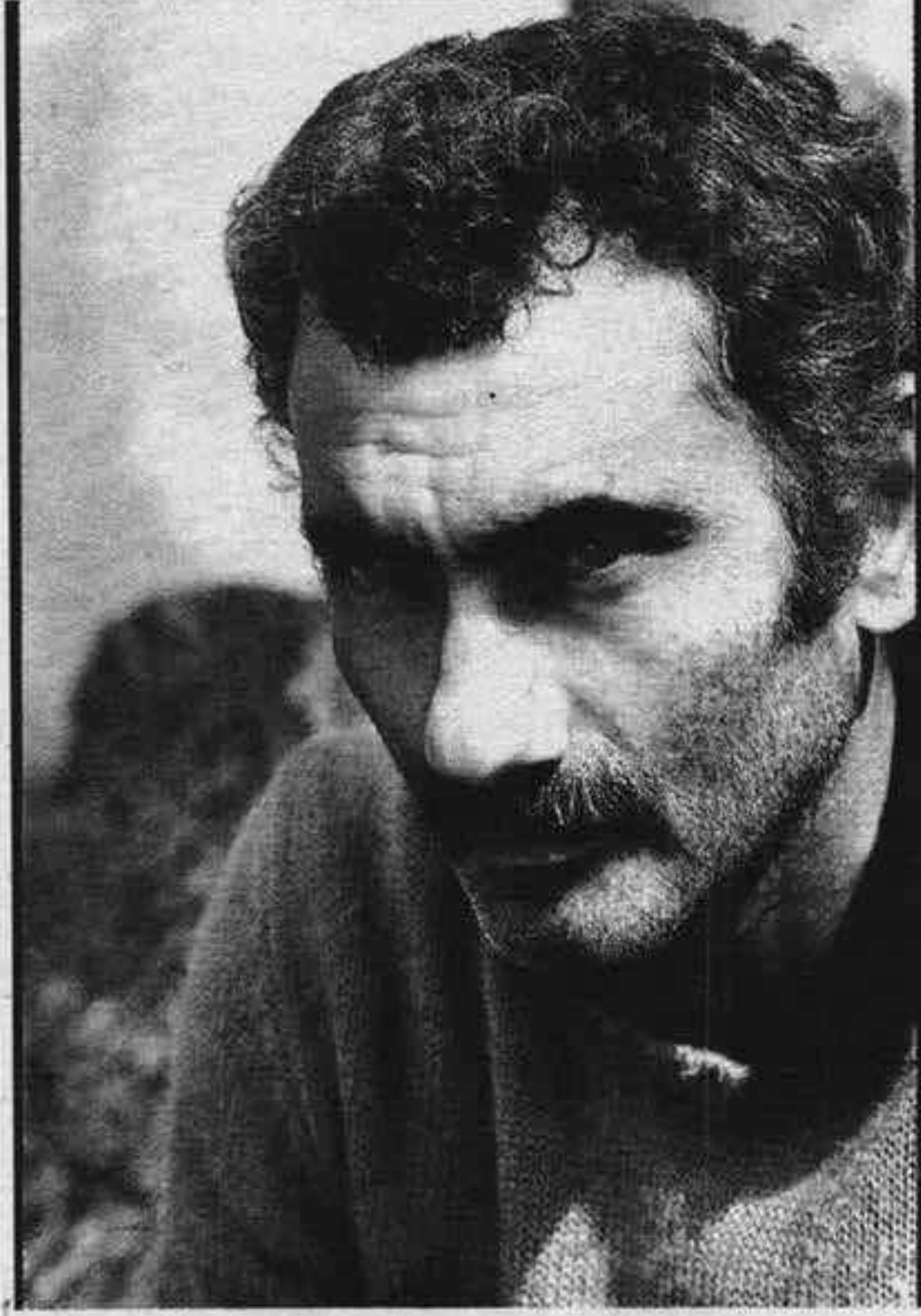
içerde ekmekten yaptığımız satranç şahı örneği
çatladı zamanla ama duruyor yerli yerinde
iyi bir eş ve iyi bir baba olarak

milatsız köylüydü kentlerin krokisini çizdi
bin yıllık kentliydi köylülerle hasada çıktı

Ahmet Kerem Çebi

YILMAZ'IN ANITINA KATIL!

YILMAZ GÜNEY'İN ÜZERİNDEKİ TÜM
BASKI VE YASAKLARA KARŞI
ÖZGÜRLÜK MÜCADELESİNİ O'NUN
KİŞİLİĞİNDE SİMGELEŞTİRELİM!

21 OCAK 1990. SAAT: 14,30-20,00
ZENİTH-PARİS

DÜZELTME

SORUN/BSD'nin Eylül'89 sayısında, Coşkun Adalı imzalı iki yazıda aşağıdaki dizgi hataları yapılmıştır, düzeltir özür dileriz.

"DTK'nin Ana Süreçleri" başlıklı yazı:

<u>Sayfa</u>	<u>Yanlış</u>	<u>Doğru</u>
56, son paragraf	$\frac{p=s}{c+v}$	$p= \frac{s}{c+v}$
56, son paragraf	$= \frac{s/v}{(c-v) + (v/v)}$	$= \frac{s/v}{(c/v)+(v/v)}$
62, sondan 2'nci satır	sınıflar ötesi	sınırlar ötesi

"Bir Eleştiriye Yanıt" başlıklı yazı:

<u>Sayfa</u>	<u>Yanlış</u>	<u>Doğru</u>
65, sondan 18'nci satır	ölçüklerine	ölçeklerine
65, sondan 11'nci satır	istemini	istimini
66, sondan 2'nci satır	yani -marksistlerle	yeni-marksistlerle

ÖNCÜ KİTABEVİ YAYINLARI

☐ Marx-Engels Lenin-Stalin	: KADIN VE MARKSİZM	7000
☐ Nikolay Todorov	: BULGARİSTAN TARİHİ	3400
☐ V.Kelle-M.Kovalson	: TARİHSEL MADDECİLİK MARKSİST TOPLUM KURAMININ ANA ÇİZGİLERİ	9000
☐ Bülent Tanör	: SİYASİ DÜŞÜNCE HÜRRIYETİ VE 1961 ANAYASASI	5000
☐ Dr.Serol Teber	: DOĞANIN İNSANLAŞMASI	9000
☐ Jack London	: DEMİR ÖKÇE	7000
☐ Mehmet Aydın	: IŞIĞIN KAVGASI	2000
☐ Henri Lefebvré	: MARX'IN SOSYOLOJİSİ	7000

Dağıtımını Yaptığımız:

☐ Talat Turhan	BOMBA DAVASI-SAVUNMA 1	6500
☐ Talat Turhan	BOMBA DAVASI-SAVUNMA 2	10.000

Öncü Kitabevi Yayınları: Babıali Cad. No: 8 Cağaloğlu / İst.
Tlf: 526 55 13

Sırrı Öztürk

Demokrasi Mücadelesi
Sendikal - Siyasal Birlik

PARTİLEŞME SORUNU I

Sırrı Öztürk

PARTİLEŞME SORUNU II

İŞP'NİN OLUŞTURULMASI
M. ALI AYBAR VE UĞUR MUMCU'NUN
SOSYALİZM ANLAYIŞLARININ ELEŞTİRİSİ
OKUR ELEŞTİRİLERİ SORULAR VE CEVAPLAR

Sırrı Öztürk

PARTİLEŞME SORUNU III

İŞP'NİN OLUŞTURULMASI: PRATİK BİR ÖZETİ
GÜNÜMÜZDEKİ DURUM
PROLETAR DEVRİMCİ KURULTAY YÖNETİSİ
12-18 HAZİRAN'DAN 12 MART'A PARTİ ARAYIŞI

Sorun
Yayınları

Sorun
Yayınları

Sorun
Yayınları

BİBLİOTEK YAYINLARI

KAMO / LENİN'İN FEDAİSİ / Jacques Baynac (Tükendi)

NİKARAGUA: DEVRİMİN STRATEJİSİ / Derleme,
Çev: R. Şen Süer

SESİNİ SESİMİN YANINA KOY / Mecit Ünal, Şiirler (Tükendi)

KÜBALI KADINLAR / Margaret Randall, Çev: R. Şen Süer

OKULCUK / Alicia Partnoy, Çev: Aynur Kurtböke

ATEŞTEN KÖPRÜ / Kerim Korcan, Roman

GENERALLER KIŞINDA YAŞAM KAYNAKÇALARI /
Orhan İyiler, Öyküler

GÜNAYDIN NİKE / Halim Yazıcı, Şiirler

ARAŞTIRMA DİZİSİ

TARİH DEVRİM SOSYALİZM / Dr. Hikmet Kıvılcımlı (Tükendi)

TOPLUM BİÇİMLERİNİN GELİŞİMİ / Dr. Hikmet Kıvılcımlı

OSMANLI TARİHİNİN MADDESİ - I / Dr. Hikmet Kıvılcımlı

OSMANLI TARİHİNİN MADDESİ - II / Dr. Hikmet Kıvılcımlı

METAFİZİK SOSYOLOJİLER / Dr. Hikmet Kıvılcımlı

BİLİMSEL SOSYALİZMİN DOĞUŞU / Dr. Hikmet Kıvılcımlı

KARL MARX'IN ÖZEL DÜNYASI / Dr. Hikmet Kıvılcımlı

TÜRKİYE'DE KAPİTALİZMİN GELİŞİMİ /
Dr. Hikmet Kıvılcımlı

Talat Turhan

DORUK OPERASYONU

Sorun
Yayınları

Temel Demirer

TB'K'P PROGRAM TASLAĞININ ELEŞTİREL ANALİZİ YA DA LIBERAL TÜBBEKARLIĞIN OTOPSİSİ

Sorun
Yayınları

Sırrı Öztürk

İLERİCİ YAYINCILIĞIMIZIN SORUMLULUĞU

Sorun
Yayınları

Sırrı Öztürk

OPORTÜNİZM YARGILANIYOR

SORUN YAYINLARI

Sorun Yayınları

□ V.İ. Dobrenkov	:	ERICH FROMM'UN VE YENİ FREUDCULUĞUN ELEŞTİRİSİ	3400
□ Sırrı Öztürk	:	İLERİCİ YAYINCILIĞIMIZIN SORUMLULUĞU	3600
□ Tuncer Tuğcu	:	FELSEFE TARİHİ İlk Çağ.I.Cilt	3800
□ Sırrı Öztürk	:	PARTİLEŞME SORUNU I Demokrasi Mücadelesi, Sendikal Siyasal Birlik	4400
□ V. Suhomlinski	:	EĞİTİM ÜZERİNE	5800
□ Harry K. Wells	:	EMPERYALİZMİN FELSEFESİ PRAGMATİZM	6400
□ Sırrı Öztürk	:	PARTİLEŞME SORUNU II İSP'nin Oluşturulması, M.A. Aybar ve U. Mumcu'nun Sosyalizm Anlayışlarının Eleştirisi, Okur Eleştirileri, Sorular ve Cevaplar	5400
□ Vadim Zagladin	:	ULUSLARARASI GENEL GÜVENLİK	2000
□ Anton Makarenko	:	ÇOCUK EĞİTİMİ	4200
□ Mihail Gorbaçov	:	SBKP MK 27. KONGRE SİYASAL RAPORU	4000
□ Boris Krasulin	:	SİLAHSIZLANMA VE SOSYALİZM	3200
□ SORUN BİRLİKTE	:	SOSYALİST DERGİ ESKİ SAYILARI	2500
□ Temel Demirer	:	TB'K'P PROGRAM TASLAĞININ ELEŞTİREL ANALİZİ YA DA LIBERAL TÖVBEKARLIĞIN OTOPSİSİ	2000
□ Sırrı Öztürk	:	PARTİLEŞME SORUNU III 15-16 Haziran'dan 12 Mart'a Parti Arayışı, Proleter Devrimci Kurultay Yönelişi, Günümüzdeki Durum, İSP'nin Oluşturulması: Pratik Bir Öneri	3600
□ Fyodor Korolyov	:	LENİN VE EĞİTİM	10500
□ Talat Turhan	:	DORUK OPERASYONU	4500
□ M.İ. Kalinin	:	DEVRİMCİ EĞİTİM DEVRİMCİ AHLAK	6000
□ Henri Krasucki	:	SENDİKALAR VE SINIF SAVAŞIMI	2000
□ Sırrı Öztürk	:	İŞÇİ SINIFI SENDİKALAR VE 15-16 HAZİRAN Olaylar-Nedenleri-Davalar-Belgeler-Anılar-Yorumlar	20000
□ Sırrı Öztürk	:	OPORTÜNİZM YARGILANIYOR	4400
□ Georgi Dimitrov	:	İŞÇİ SINIFI HAREKETİ ÜZERİNE	4200
□ S.S. Lototski	:	SOVYET ORDUSU Sovyet Savaş Tarihi -Askerlik Bilimi- Doktrini- Sanatı- Stratejisi	9000
□ Başkanlığında Bilim kurulu	:	KÜBA KOMÜNİST PARTİSİ 1.KONGRESİ ANA RAPOR VE KÜBA CUMHURİYET ANAYASASI	7000
□ Granma Dergisi Yazı Kurulu	:	TARİHİN MANTIĞI (Beraat etti)	2000
□ Viktor Neznanov	:	Sosyalizme Geçişin Kaçınılmazlığı ve Geçiş Döneminin Temel Özellikleri Üzerine	
□ Oleg İvanov	:	SOVYET-ÇİN İLİŞKİLERİ Altmışlarda Neler Oldu?	1500
□ Clara Zetkin	:	LENİN'İN BÜTÜN DÜNYA KADINLARINA VASIYETLERİ (Beraat Etti)	2000
□ S.İ. Popov	:	SOSYALİZM VE HÜMANİZM	5200
□ Nina Andonova	:	YEDİ KURŞUNUN ÖLDÜREMEDİĞİ DEV	3800